

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2025. április 22-24.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Számlagyárak szerepe a nemzetközi áfacsalásban

Jelige: *Áfacsalás 2024*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2024. december

2025.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5
1. Az adózás magyarországi története és nemzetközi kitekintés.....	8
1.1. <i>Az adózás története Magyarországon</i>	8
1.1.1. Középkor.....	8
1.1.2. Újkor	9
1.1.3. Modernkor.....	10
1.2. <i>Nemzetközi kitekintés.....</i>	12
1.3. <i>Adó fogalma, jelentősége, szükségessége.....</i>	13
1.4. <i>Adók csoportosítása</i>	14
1.5. <i>Az Általános forgalmi adó.....</i>	16
2. A vállalkozás nyilvántartási kötelezettsége.....	19
2.1. <i>Cégjegyzékbe való bejegyzés.....</i>	19
2.2. <i>Könyvvizetés</i>	21
2.2.1. Számviteli alapelvek	21
2.2.2. Egyszeres könyvvitel	22
2.2.3. Kettős könyvvitel	23
2.3. <i>Bizonylati rend, elv, számlázási kötelezettségek</i>	25
2.3.1. Bizonylati rend, elv, bizonylatok megőrzése	25
2.3.2. Számlázási kötelezettségek	27
2.4. <i>Adózási kötelezettségek</i>	29
2.4.1. Áfa bevallás	29
2.4.2. Személyi jövedelemadó és a járulékok bevallása és megfizetése.....	31
2.5. <i>Éves beszámoló</i>	32
2.6. <i>Tulajdonosi és ügyvezetői felelősség, mettől meddig tart?</i>	33
2.6.1. Kft. működése, taggyűlés, ügyvezető feladata.....	34
2.6.2. Hogyan és miért felel a kft. ügyvezetője?.....	35

2.7.	<i>Mennyire bűnös a könyvelő? Mi a feladata?</i>	36
2.7.1.	Mi a könyvelő feladata?	37
2.7.2.	Mi nem a könyvelő feladata?	38
2.7.3.	Bukott a könyvelő is	39
3.	Számlagyárak és a nemzetközi áfacsalás	41
3.1.	<i>Költségvetési csalás</i>	41
3.1.1.	Költségvetési csalás tényállása	42
3.1.2.	Üzletszerűség, bűnszervezet, vagyonbiztosítás	44
3.2.	<i>Fiktív számlák</i>	46
3.3.	<i>Számlagyárak</i>	48
2.1.1.	Számlagyár fogalma	49
3.3.1.	Számlagyár jellemzői	49
3.4.	<i>Közösségen belüli termékértékesítés és beszerzés szabályai</i>	51
3.4.1.	Közösségen belüli termékértékesítés szabályai	51
3.4.2.	Közösségen belüli termékbeszerzés szabályai	52
3.5.	<i>Szervezett áfacsalás</i>	53
3.6.	<i>Áfacsalás főbb területei</i>	54
3.7.	<i>Nemzetközi áfacsalás</i>	56
3.7.1.	Körhintacsálás	56
3.7.2.	MTIC típusú csalás	65
3.7.3.	Keresztbe számlázásos csalás	67
3.7.4.	42.00-ás felfüggesztett vámeljárást érintő csalás	68
4.	Eredmények és teendők	72
4.1.	<i>NAV büntügyi szerveinél elrendelt büntetőeljárások száma és értéke</i>	72
4.2.	<i>NAV büntügyi szerveinél elrendelt büntetőeljárások értéktartárainak megoszlása</i>	76
4.3.	<i>Szervezetten elkövetett bűncselekmények száma</i>	77
4.4.	<i>Termékkörök, amire a költségvetési csalást elkövetik</i>	79

4.5. <i>A költségvetési csalás bizonyítási lehetőségei</i>	80
Összefoglalás, konklúzió	82
Irodalomjegyzék	84
Ábrajegyzék	89

BEVEZETÉS

Tudományos Diákköri Dolgozatom témájának kiválasztásakor azért döntöttem a nemzetközi áfacsalások és a számlagyárak mellett, mert ezen fajta bűncselekmények számos problémát jelentenek ma Magyarországon is. Az adócsalásnak jelentős társadalmi következményei vannak (csökkenti az állami költségvetés bevételeit, a társadalmi javak (egészségügy, oktatás, infrastruktúra) minőségének romlása stb.), valamint növeli az emberek közötti társadalmi egyenlőtlenséget. Az Európai Unióhoz (továbbiakban: EU) való csatlakozás után Magyarországon is megjelentek a közösségen belüli termékértékesítéshez szorosan kapcsolódó költségvetési csalás egyes fajtái. Ezek központi elemei az általános forgalmi adót érintő a belföldi tevékenységhez tartozó fiktív számlák befogadása, az Európai Unión belüli beszerzéshez és értékesítéshez tartozó gazdasági események. Ezek a jelenségek, a tisztességtelen kereskedők a jogkövető társaságok működését is súlyosan veszélyeztetik.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Észak-alföldi Bűnügyi Igazgatóságán töltött egy hónapos gyakorlati időm során ráláthattam a költségvetési csalás, azon belül is az áfacsalás bűncselekményre. Azokon a büntetőeljárási kényszerintézkedéseken (kutatás, lefoglalás) melyeken részt vettem, betekintést kaptam abba is, hogy a bűncselekmény elkövetési láncolat vezetői a törvénybe ütköző ügyletek, bevallások elfedésére alapvetően törvényesen működő, nagy és neves vállalkozásokat is bevonnak. Olyan kutatáson is részt vehettem, melyben egy ukrán állampolgárságú stróman volt a cég képviselője, valamint számos könyvelő irodában is megjelentünk.

Mindig is foglalkoztatott az a téma, hogy mi is az a számlagyár, hogyan működik és kinek éri meg fiktív számlát venni és azzal csalni, valamint mi a szerepük a számlagyáraknak a nemzetközi áfacsalásokban, hogyan működnek a Közösségen belüli és kívüli esetekben? Továbbá arra a kérdésre is választ szerettem volna kapni, hogy ezen bűncselekményeknél mi a szerepe a könyvelőnek? A gyakorlaton töltött idő során nagy vonalakban ezekre a kérdésekre választ is kaptam, ez azonban még jobban felkeltette az érdeklődésemet a téma iránt. Ezért is szeretném jobban „beleásni” magam az előbb említett kérdéskörökbe. Az elsődleges kutatási adatok alapján az látszik, hogy az elmúlt években csökken az áfacsalások elkövetési esetszáma Magyarországon. Ebből következtetve dolgozatom hipotézise az, hogy az elkövetkezendő években számszerűségében jelentőségét veszti az áfacsalás bűncselekménye, mely összefüggésben van azzal, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal visszaélések elleni fellépése, új

adótörvények szabályozása, valamint a különböző áruforgalmat ellenőrző rendszerek bevezetése retorziós hatással bír az elkövetőkre nézve.

Dolgozatomon keresztül szemléltetem, hogy hogyan működnek a nemzetközi áfacsalások, milyen fajtái vannak, s ezzel milyen nagy károkat is tudnak okozni a költségvetésnek. Sajnos az elkövetők nem gondolnak abba bele, hogy ezzel az „ártatlan cselekménnyel” nem csak a saját pénztárcájukat vastagítják és jólétüket növelik, hanem ezzel egyidejűleg a társadalomnak, az adófizető polgároknak is mérhetetlen károkat okoznak. Bebizonyosodott, hogy össztársadalmilag, jogalkotói és jogalkalmazói területen van még mit tenni a „csalók elleni harcban”, melyre a Tudományos Diákköri Dolgozatom végén pár javaslattal készültem is.

Előzetesen nagyvonalakban bemutatom az adózás történetét Magyarországon és egy alfejezetben kitérek a nemzetközi viszonylatokra is. Ismertetem az adó fogalmát, csoportosítását, valamint kitérek az általános forgalmi adóra. Összefoglalom a vállalkozások nyilvántartási kötelezettségeit, bemutatom a cégjegyzékbe való bejegyzést, a könyvvizetést, a számlázási adózási kötelezettségeket és az éves beszámolót. Kitérek az ügyvezető és a könyvelő felelősségére, amit egy anonimizált jogesettel is alátámasztok. A fő fejezetben ismertetem a költségvetési csalás a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényen (továbbiakban: Btk.) belüli tényállását, hiszen ezen jogszabály érvényesül a számlagyárak és az áfacsalás bűncselekmény területén. Ezt követően kitérek a fiktív számlák és a számlagyárak fogalmára, jellemzőire. Fontosnak tartom tisztázni a közösségen belüli termékértékesítés és beszerzés szabályait, amelyekkel kapcsolatban a legtöbb áfacsalást elkövetik. Majd rátérek a szervezett áfacsalásra és annak főbb területeire. Az egyes típusok (Karusszel, MTIC, Keresztbe számlázás, visszaélés a 42.00-ás vámeljárással) működési mechanizmusát ábrákkal szemléltetem és anonimizált jogi esetekkel értelmezem.

Dolgozatom megírásához bűnügyi statisztikai elemzéseket is felhasználtam.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy Tudományos Diákköri Dolgozatom megírásánál nem kizárólag a büntetőjog vetületeit szerettem volna bemutatni, hanem a számlagyárak és nemzetközi áfacsalások ismérveit, működését és azt, hogy az elkövetők miért „kényszerülnek erre”, továbbá a hatóság erre a bűncselekményre adott válaszát. Céлом az, hogy ráébreksem az olvasókat arra, hogy ez a problémakör mindaddig jelen lesz hazánkban, míg társadalmi szinten nem fogunk össze a számlagyár-jelenség ellen és a Közösségen belül nem lesznek

egységes, átgondolt szabályok és egymást segítő kutató csoportok a nemzetközi áfacsalások végleges felszámolására.

1. AZ ADÓZÁS MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETE ÉS NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A fejezetben ismertetem az adózás történetét Magyarországon, valamint nemzetközi kitekintést is teszek. Az adó fogalmát, jelentőségét és szükségességét is meghatározom. Bemutatom az adónemek csoportosítását majd az áfa kialakulását is.

1.1. Az adózás története Magyarországon

1.1.1. Középkor

Az adózás története majdnem egyidős az emberiséggel. A kezdetektől fogva az adókból fedezték az egyházat, idősök eltartását és a hadsereget is. Az első időkben az adókat természetben fizették meg (termény, kézzel készített eszközök) a későbbiekben felváltotta a só és a napjainkban is használt pénzeszközök. A Magyar Királyságot tekintve óriási szerepe volt Géza fejedelemnek az államrend megszilárdításában, később fiának Istvánnak is, aki létrehozott 44 vármegyéből álló közigazgatási rendszert. A legismertebb adófajták a füstadó, a telekadó, a közmunka, a kilenced és a tized. A megye jövedelmeinek kétharmada a királyt, egyharmada az ispánt illette.¹ A várnép a várat és lakóit természetben tartotta el robottal és a terményben szolgáltatott kilenceddel. A kereszténység felvétele után bevezették az egyházat illető tized fizetését, amely a termés és az állatok szaporulatának tized részét jelentette. I. Szent István uralkodása alatt kiadott törvénykönyvben már szankcionálta azokat, akik a termény tizedét nem fizették meg az egyház felé. A büntetéseknél jellemző volt a talio-elve („szemet szemért, fogat fogért”).²

Az új adófajták a rendkívüli adó és a nyolcvanad vám bevezetése II. Andrásnál jelent meg. Az uralkodó eladományozta a királyi várföldeket és udvari birtokokat, ennek okán azok gyorsan fogytak és nagy mértékű bevételkiesést is jelentett a király számára. A nagy birtokadományozások miatt a királyi szervisek fellázadtak ellene ezért II. András 1222-ben

¹ B. Mátyus Gyöngyi, Bori István: Történelem érettségi témavázlatok II. Emelt szint Kiadó: Amtak Bt., Budapest, 2016., 86.o.

²Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4. 4-5.o.

https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024. 08.06.)

kiadta az Aranybullát, melyben biztosította számukra az adómentességet. Az Aranybulla a 19. század közepéig volt hatályos.³

Az Árpádház kihalása után az Anjou-házi uralkodóhoz, Károly Róbert nevéhez fűződik az ország gazdaságának megszilárdítása. A bányaregálé (urbura) reformja miatt 1325-ben elkészült az első értékálló aranyforint.⁴ 1336-ban bevezette a kapudót minden kapu után, amelyen egy szénásszekér átfért, évente 18 ezüstdénárt kellett fizetni. A harmincadvám, a megnövekedett külkereskedelmi forgalomra kivetett határvám volt.

Újabb változások az adók kiszabásában Mátyás király nevéhez fűződnek. Fő célja a királyi kincstár bevételeinek a növelése. A kapudót új néven és új módon vetették ki, amelyet már nem portánként, hanem családonként szedtek be. Ennek az új megnevezése füstpénz, melyet egy család egy kémény után fizetett. A harmincadvámot is új néven (koronavám) szedték be így, akik eddig fizetési mentességet élveztek, a kedvezményük megszűnt és újra vámot kellett fizetniük. A hadiadót is megemelték melyből a feketesereget finanszírozták.

1.1.2. Újkor

Az újkorban létrejön az általános adókötelezettség és megjelenik annak pénzben történő megfizetése. A nemzetállamok létrejötte, a képviselői demokráciák megerősödése, az ipari forradalom, a létszükségleti szint felett megtermelt javak mennyisége, a kialakuló munkásosztály és érdekérvényesítési harcai mind erősítették azt, hogy az államnak egyre nagyobb szerepet kell vállalnia a társadalmi újraelosztásban. Ehhez szükségszerű volt növelni a központi költségvetés adóbevételeit.⁵

Az adózás terén Mária Terézia idején következett be nagyobb változás. Az 1767-es Urbéri rendelet, amely meghatározta egy jobbágytelek után teljesítendő szolgáltatásokat (pénzadó, terményadó, robot: jobbágy által végzett szolgámmunka). A földesúr nem szedhetett önkényesen több adót jobbágyaitól, ezen intézkedés stabilabbá tette az állami adók fizetését és az állam bevételei megnövekedtek.⁶

³ Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4. 5.o.

https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024. 08.06.)

⁴ B. Mátyus Gyöngyi, Bori István: Történelem érettségi témavázlatok II. Emelt szint Kiadó: Amtak Bt., Budapest, 2016., 96.o.

⁵ Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4. 7.o.

https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024. 08.06.)

⁶ B. Mátyus Gyöngyi, Bori István: Történelem érettségi témavázlatok II. Emelt szint Kiadó: Amtak Bt., Budapest, 2016., 169.o.

1835-ben létrehozták a jövedéki őrseget a cukorgyárak, a szesz- és sörfőzdék ellenőrzésére, majd 1843-ban a határőrséggel egyesítették így létrejött a császári-királyi pénzügyőrség, amely az udvari kamara alá tartozott. A pénzügyőrség feladatai a következők voltak: meggátolni a zugkereskedelmet és a jövedéki szabálysértéseket, segítséget nyújtani az illetékes hivataloknak eljárásaik lebonyolításában, megakadályozni a gyanús vagy okmányokkal nem rendelkező egyének belépését az országba.⁷

Az 1840-es évektől a témában érdemes megemlíteni Kossuth Lajost és Széchenyi Istvánt. Kossuth Lajos a Pesti Hírlapban kiállt a közteherviselés mellett. 1843-ban Széchenyi István cikksorozatot jelentetett meg a Jelenkor című újságban „Adó” és „Két garas” címen. Az 1848. március 15-i 12 pontból a hatodik pontban szerepelt a „Közös teherviselést!” Az 1849. évi VII. törvénycikk az adókról, bevezette a földadót, a házadót, a keresetadót stb.⁸

1867. március 10-én a kiegyezés után megalakult az első felelős magyar kormány, melynek pénzügyminisztere gróf Lónyay Menyhért volt, aki 1. számú körrendeletével létrehozta a magyar királyi felügyelőségeket. Alárendeltségében létrejött az önálló magyar pénzügyőrség is, mint a pénzügyi igazgatás egyik fontos egysége. Erre az időszakra tehető a kifejezetten bűnüldözői feladatkör, a vámnyomozó tevékenység megjelenése is. A Magyar Királyi Pénzügyőrség feladata volt a csempészet, a pénzügyi törvényszegések megakadályozása és a szabályszegők felderítése is.⁹

1.1.3. Modernkor

Wekerle Sándor nevéhez fűződik adórendszerünk átalakítása, az 1880-90-es években a fogyasztási adók emelésével és adóminimum megállapításával, valamint kedvezőbb kamatozású kölcsönökkel stabilabbá tette az államháztartást. Adórendszerünk fejlődésének határt szab a világháborúk kora, mivel az adózás nagy részét ebben az időben a hadiadók tették ki. Az általános forgalmi adót az 1921. évi XXXIX. törvénycikkben vezették be. A nagy gazdasági világválság Magyarország gazdaságát is érintette, amely az 1930-as évek közepére ért véget. 1938-ban összesen 72 adójogcímen 1,2 milliárd pengő adóbevétele volt az országnak. A második világháború következménye a pusztítás, infláció és bevételkiesés volt. 1945-ben az

⁷ Arnold Mihály: Ma már holnap van, A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség, VIVA Média Kiadó, 2002., 7.o.

⁸ Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4. 8.o.

https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024. 08.06.)

⁹ Szabó Andrea: A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere 1867-1947., In: Rendvédelem-történeti Füzetek (27. évf. 54. sz.) Szemere Bertalan Magyar Rendvédelmi-történeti Tudományos Társaság, Budapest, 2017., 107.o.

adópengőt vezették be, értékét naponta állapították meg. Eleinte csak a közadók megfizetésére használták, de később más közszolgáltatások díját is adópengőben fizették meg. Ebben az évben a pénzromlás ellen bevezették a forintot, egy forint 400 000 kvadrillió pengővel volt egyenlő.¹⁰

A II. világháború után a lakosság (házasodó, egyházi adót, honvédelmi hozzájárulást, gyermektelenségi adót, gépjárműadót stb.) fizetett. A vállalatok (nyereségadót, vagyonszármazéki adót, kereskedelmi adót, termelési adót, illetményadót stb.) fizettek. Juhász István szavaival élve: „Minden adórendszer annyit ér, amennyit végre lehet belőle hajtani.” Az adóigazgatási eljárást az adók beszedését, ellenőrzését, kezelését stb. valakinek végre is kell hajtani ezért létrehoztak egy végrehajtó központi államhatalmi szervet. Felállították 1949. szeptember 1-én a Központi Adóhivatalt melyet az alábbi rendelet szabályozott: 4186/1949. (VIII. 6.) Kormány rendelet központi adóhivatal felállításáról. 1964-ben megalakult a korábban két különálló testületből a Pénzügy- és Vámőrség, majd a Vám- és Pénzügyőrség (továbbiakban: VP). Később 1967. július 1-jével jogutódként megalakult a Pénzügyminisztérium Bevételi Főigazgatósága, melyet a következő rendelet szabályozott: 16/1967. (VI. 18.) Kormány rendelet a Pénzügyminisztérium Bevételi Főigazgatóságának felállításáról.

Az adóreform a gazdasági értelemben vett rendszerváltás alapja melyet Kupa Mihály koordinált, aki nemrégiben hunyt el. 1987-ben az új adórendszer első lépése a bérbruttósítás volt. Az átalakítást követően adórendszerünk több eleme is alkalmazkodott az európai piacgazdaságokban kialakult felépítéshez, személyi jövedelemadó (továbbiakban: szja), társasági adó, általános forgalmi adó (továbbiakban: áfa), jövedéki adó, vámok stb. A korábban felsoroltakkal párhuzamosan számos kisebb adó került bevezetésre (munkaadói járulék, munkavállalói járulék, szakképzési hozzájárulás, játékadó stb.). Az új adók bevezetésével párhuzamosan kialakult az új adóigazgatás. 1987. július 1-jén létrejött a rendszert működtető Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH).¹¹ 1999. január 1-én megalakult az APEH Bűnügyi Igazgatósága, mellyel a szerv nyomozati jogkört kapott. 2011. január 1-jével az APEH és a VP egybeolvasásával létrehozták a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (továbbiakban: NAV). Létrehozásáról és szabályozásáról rendelkező jogszabály a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (továbbiakban: NAV tv.). A NAV-val párhuzamosan megalapították a Bűnügyi Főigazgatóságot is, feladatait a regionális bűnügyi igazgatóság útján látta el.

¹⁰ Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4. 11-12.o.

https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024. 08.06.)

¹¹ Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4. 16.o.

https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024. 08.06.)

1.2. Nemzetközi kitekintés

Az adózási rendszer már az ókorban kialakult. Az adó megfizetése ebben az időszakban terményben történt, ezért nagy előrelépés volt az adóztatásban a perzsa I. Dareiosz uralkodása. Bevezette az egységes súly- és mértékrendszert ezzel megkönnyítve a termények mérését és könnyebb meghatározását. Élen járt az adónyilvántartásban Egyiptom, a be nem fizetett adókat kegyetlen módon hajtották végre. Ma is turisztikai látványosság Egyiptomban a „karnaki templomegyüttes”, amelyben megtalálható egy mesterséges tó is, melyet a Nílus vize táplál. Mi köze ennek az adózáshoz? Az adóbeszedők azt feltételezték, hogy ha áradás van a víz szintje megemelkedik ennek következtében a föld termékenyebb lesz és abban az esztendőben jobb és több lesz a termés. Ez által az emberek is többet tudnak adózni a terményekből. A tóban egy kőtáblán mutatta meg a víz szintje a terménybeszolgáltatás mértékét.¹²

A Római Birodalomban adólistát vezettek az adózó állampolgárokról az általuk fizetett adót tributumnak nevezték és az államnak fizették. A tartományokban a procuratorok foglalkoztak a közvetlen adókkal, a közvetett adók beszedése és kivetése az adóbérlők feladata volt. A római jogban nem különült el a magánjog és a büntetőjog. A büntető jogintézmények közjogi és magánjogi cselekményekként jelentek meg. A római jog az adócsalást, illetve a csalást, mint külön tényállást, önálló bűncselekményt nem ismerte.¹³ A hamisítást és a lopást tartalmazta, ezek a csalás és az adócsalás mai formáit foglalták magukba. Kifejezetten bűncselekménynek minősítette a római jog több helyen is, azokat a jogtalan magatartásokat, amely a kincstár jövedelmének a rövidítését célozta.

A középkorban a király határozta meg, hogy mekkora jövedelemre van szüksége a kiadások fedezetére és a bevétel összegét megosztotta az uralma alá tartozó területeken, ekkoriban a nemesség adómentességet élvezett. A földesurak szedték be az uralkodó által megszabott összeget a jobbágyságtól.¹⁴ A középkorban a következő cselekményeket szankcionálták, a hamis adóbevallást és a vámfizetési kötelezettség megtagadását. Büntetésként szolgált a kiközösítés, a járművek és az áruk elvétele. Az egyszerű nem fizetést csekélyebben büntették. A germán jogokban a XII. századtól a vámrövidítésnél csak a szándékos elkövetést büntették,

¹² Christián László: Adó- és vámigazgatás In: Lapsánszky András: Közigazgatási jog I., Kiadó: Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016., 144.o.

¹³ Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011. 14.o.

¹⁴ Szabó Ildikó: Az adómegállapítás jogtörténeti kialakulása és fejlődése, pro publico bono – Magyar Közigazgatás, 2017/1., 37.o

a vámszabályok nem ismerete felmentő indok volt, melyet esküvel is bizonyítani lehetett. Az igazolt káresemény is mentesített a büntetés alól (a törvényszegő igazolta, hogy természeti katasztrófa kényszerítette a vámszedők kikerülésére). Ezek után a szankcionálás feltétele a károsításra irányuló tudat bizonyítása volt.¹⁵

Az Újkor kezdetén az adózást érintő bűncselekményekre kiszabott büntetés inkább a kártalanításra irányult. A bűnösség vélelmen alapult, nem a tárgya volt a bizonyításnak. A német fejedelemségek által létrehozott vámközösség 1834-ben megalapította a „Generalconferenz” szervet, amely megalkotta a jövedékcsorbítás megbüntetése tárgyában követendő elveket. Ez továbbra sem jelentette a pénzügyi büntetőjog egységes szabályozását. Németországban végül az 1919-ben hatályba lépett „Reichsabgabenordnung”¹⁶ adta meg az egységes szabályozást, amely megalkotásának célja nem a pénzügyi anyagiasság kielégítése volt, hanem az állami lét vagy nem lét megoldása.¹⁷

Arra a következtetésre jutottam, hogy a középkortól napjainkig folyamatosan fejlődött az adóztatás, alkalmazkodva a társadalmi, gazdasági és politikai változásokhoz. Míg a középkorban az adók elsősorban a földtulajdonhoz, földműveléshez kapcsolódtak, a modern adórendszerek a jövedelemadót, a fogyasztási adókat és a társadalombiztosítási járulékokat is érintik. A globalizáció új kihívásokat teremtett, amelyeket a nemzetközi együttműködés és szabályozás próbál kezelni ez által biztosítsa az igazságos és hatékony adóztatást.

1.3. Adó fogalma, jelentősége, szükségessége

Ebben a bekezdésben a tanulmány megértéséhez szükséges legfontosabb fogalmat az adót ismertetem. Kitérek az adózás jelentőségére és hogy miért van erre „szüksége” a társadalomnak.

Az adónak nincs törvényben meghatározott fogalma, viszont vannak kötelező tartalmi elemei. Az adó kötelező jellegű, vissza nem térülő, visszafizetés nélküli, általános, pénzbeli szolgáltatás, amelyet az állam, vagy más közhatalmi szervezet olyan jogszabályok alapján hajt be, amelyek meghatározzák ezen kötelezettségek nagyságát, feltételeit, fizetési

¹⁵ Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011., 16.o.

¹⁶ Birodalmi Adótörvénykönyv

¹⁷ Dr. Angyal Pál: A magyar büntetőjog kézikönyve 8. Adócsalás, Kiadó: Athenaeum Budapest, 1930., 13.o.

esedékességeit.¹⁸ Az adó továbbá jogszabályi rendelkezésen alapuló, általában rendszeres, pénzbefizetés útján, külön közvetlen ellenszolgáltatás nélkül teljesítendő adóalanyi szolgáltatás. A törvényi előírás lehet közvetlen, személyi jövedelemadó vagy keretjellegű, helyi adó. Az adó funkciói: a fedezeti funkció a költségvetési kiadások fedezete, befolyásolási funkció a gazdasági folyamatok szabályozása, valamint arányosítási funkció a jövedelmi egyenlőtlenségek mérséklése.

Az adórendszerre jellemző, hogy egy adott időszakban működtetett adók összessége, törvényi szabályozás (anyagi jogszabályok, Art.), folyamatos gazdasági, politikai, ideológiai küzdelmek eredménye. Kompromisszumokkal terhelt, történelmi fejlődés eredményeit tükrözi, elemei eltérő történelmi időkben alakultak ki, de a régi fogalmak a megváltozott új adórendszerekkel általában nincsenek összehangolva. Rövid, általános éves ciklusok jellemzik, összehatásában értékelendő, működtetett adórendszer. Az adó megállapításához való jog elévüléséig a korábbi szabályok érvényben vannak, jogkövetkezményekkel járnak. Országspecifikus (az államok pénzügyi szuverenitását csak önmaguk korlátozhatják), de a nemzeti adórendszerek kora lejárt a nemzetközi integrációs folyamatok miatt (adóegyezmények).¹⁹

1.4. Adók csoportosítása

Az 1. táblázatban látható az, hogy az *adóztatási jog szerint* megkülönböztetünk központi adókat, amelyek az állami költségvetés részét képezik (áfa, szja), valamint helyi adókat, bevételei az önkormányzatokat illetik meg (telek adó, iparüzési adó). Az *adóbevételek felhasználása szerint* az általános adókat a költségvetési kiadásokra alkalmazzák (szja bevételekből a kórházak működtetése). Ezzel ellentétben a céladókat kijelölt feladatokra szedik be, a népegészségügyi termékadó hétköznapi nevén chipsadót, azért vezették be, hogy az egészségre káros termékek fogyasztása csökkenjen. A szakképzési hozzájárulás, azt a célt szolgálja, hogy a törvény által meghatározott mértékben a foglalkoztatottak szakmai tudásának továbbfejlesztéséhez képzési forrásokat biztosítson.²⁰ *Teherviselés szerint* megkülönböztetünk közvetlen és közvetett adót. Az előbbinél az adó fizetője és teherviselője ugyanaz a személy, míg a második esetben nem ugyanazon személyről beszélhetünk. Direkt adó az szja, az indirekt adók általában termék értékesítéshez vagy szolgáltatás nyújtásához kapcsolódnak, ilyen típusú

¹⁸ Adótani alapfogalmak, <http://penzugysziget.hu/index.php?> (letöltve: 2024.08.07.)

¹⁹ Adótani alapfogalmak, <http://penzugysziget.hu/index.php?> (letöltve: 2024.08.07.)

²⁰ 2001. évi LI. törvény, a szakképzési hozzájárulásról és a képzési rendszer fejlesztésének támogatásáról 1.§ (1)

az áfa is. Az adók *tárgyi jelleg szerint* lehetnek, tárgyi-, fogyasztási-, vagyoni- és jövedelemadó. Egyes termékek és szolgáltatások tárgyilag adómentesek (postai szolgáltatás, biztosítás stb.). A fogyasztási adó, a forgalmat terheli (áfa, jövedéki adó). A vagyont terhelő adó ingatlanhoz vagy nagy értékű ingósághoz kapcsolódik. Végül a jövedelemadó, amely a magánszemélyek jövedelmét terheli ezek közül a legismertebb az szja.

Adóalanyiség alapján természetes és jogi személyeket különböztetünk meg. A természetes személyeket terheli a jövedelemadó. Valamint a gazdasági társaságoknak és egyéb szervezeteknek társasági adót kell fizetniük. Az *adó tárgya szerinti* csoportosítás részben megegyezik a tárgyi jelleg szerinti rendszerezéssel, jövedelmet és vagyont terhelő. *Adó mértéke szerinti* kategorizáláson belül még három csoportot különböztetünk meg, lineáris: az adó, az alappal egyenes arányban változik (a jelenlegi egykulcsos személyi jövedelemadó rendszere); progresszív: az adó összege, az adóalap növekedésénél nagyobb mértékben nő; degresszív: az adókulcs mértéke az adóalap emelkedésével csökken (gyakorlatban ritkán alkalmazott típus)²¹. *Időbeliség alapján* folyamatos/rendes a termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása vagy a jövedelem megszerzése után kell megfizetni az adót.

1. Táblázat: Az adók csoportosítása

Adóztatási jog szerint	Adóalanyiség szerint
• központi adó • helyi adó • vegyes adó	• természetes személy • jogi személy
Adóbevételek felhasználása szerint	Adó tárgya szerint
• általános adó • céladó	• jövedelmet terhelő • vagyont terhelő
Teherviselés szerint	Az adó mértéke szerint
• közvetlen adó (egyenese adó, direkt adó) • közvetett adó (indirekt adó)	• lineáris • progresszív • degresszív
Tárgyi jelleg szerint	Időbeliség alapján
• tárgyi adó • fogyasztási adó • vagyonadó • jövedelemadó	• folyamatos/rendes

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

²¹ Tompa Krisztián: Adók gazdasági hatása és a fontosabb adók működési gyakorlata, Kiadó: NKE, Budapest, 2020., 16.o.

1.5. Az Általános forgalmi adó

Ismertetem az általános forgalmi adó rövid kialakulását, fogalmát, fontosabb jellemzőit és egy példán keresztül bemutatom a levonható, fizetendő és előzetesen felszámítható áfát.

A nemzetközi adójogban nincsen egy nemzetközi, a tagállamokra kiterjedő egységes szabályrendszer, amely az általános forgalmi adót szabályozza. A nemzetközi adójogban fenntartják az egyes államok maguknak az adóztatás jogát, a tagállamok is fenntartják szuverén jogukat az általános forgalmi adót szabályozó jogszabályok megalkotására. Az Európai Unió irányelvekkel szabályozza a tagállamok saját áfa törvényeinek a meghozatalát. Ebben kiemelkedő szerepe volt az Egységes Európai Okmányoknak, fő követelménye az adósemlegesség elve, vagyis a nemzetközi ügyletek és a tagállamokból származó import adózási szempontból egyenlő eljárásban részesüljenek. Ezzel párhuzamosan a kumulatív forgalmi adók rendszerét alkalmazták, azonban ez adóhalmozódást okozott és versenytorzító hatásuk volt. Ennek felfüggesztésére a Tanács elfogadta a forgalmi adók harmonizációjáról szóló első áfa irányelv javaslatot és a közös forgalmi adórendszer szerkezetéről és részletes szabályairól szóló új irányelv javaslatot.²² Ezek az irányelvek arra kötelezték a tagállamokat, hogy közös, többfázisú, nem kumulatív jellegű hozzáadottérték-adót vezessenek be. Az új, közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló irányelv²³ 2007. január 1-én lépett hatályba és felváltotta az első és hatodik irányelvet. Hatályba lépése óta már többször módosították. A legutóbbi jelentős módosítását a számlázási szabályokra vonatkozó változásokat tartalmazó, 2010/45. számú tanácsi irányelv²⁴ (továbbiakban: Héa-irányelv) jelentette. Megállapítottam, hogy történtek módosítások az irányelvek részletszabályait illetően, de annak lényegi elvében, valamint rendelkezései révén a mai napig nem történt átfogó jogalkotási újítás.

Magyarország 2004. május 1-én csatlakozott az Európai Unióhoz, ezért az adórendszerünket is az uniós normákhoz kellett igazítani. Legnagyobb módosításon a fogyasztási típusú adók közül az általános forgalmi adó (VAT, héa)²⁵ ment keresztül. Az ÁFA módosítása a 2004. évi IX. törvénnyel történt meg. A Magyar Közlönyben 2004. március 16-án került kihirdetésre. Jelenleg a 2007.évi CXXVII. törvény szól az általános forgalmi adóról (továbbiakban: Áfa

²² dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, Doktori értekezés, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 2015. 30.o.

²³ A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről OJ L 347, 2006.12.11.

²⁴ A Tanács 2010/45/EU irányelve (2010. július 13.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek a számlázás szabályai tekintetében történő módosításáról HL L 189., 2010.07.22.

²⁵ héa, hozzáadott érték adó – VAT, Value Added Tax - áfa, általános forgalmi adó

tv.).²⁶ Az új áfa tv. bevezetésének legfőbb oka az, hogy az EU létrejöttével megszűnt a belföld és külföld. Egy új fogalom jött létre a „közösségen belüli áruforgalom” a termékek után nem kell vámot fizetni, ha az tagállamok között lépi át a határt.

Az általános forgalmi adó jellemzői, általános, összfázisú, nettó forgalmi típusú, hozzáadott érték és fogyasztói adó.²⁷ *Általános adó*, mert magába foglal minden belföldi árut és szolgáltatást kivéve az adómentes szolgáltatásokat, kiterjed az importra és az exportra is. A forgalmi adóknak három típusát különböztetünk meg, összfázisú, többfázisú, egyfázisú. A termelés minden szakaszát érinti ezért *összfázisú adó*. A vállalkozások az értékesítésük után áfát számítanak fel, amit a vevő megfizet (fizetendő áfa). Az eladó beszerzései után megfizetett áfát visszaigényelheti (előzetesen felszámított/levonható áfa). A fizetendő és előzetesen felszámított áfa közötti különbséget kötelező befizetni a költségvetésbe, ezért az *áfa nettó típusú adó*. Az értékesítésre jutó áfa az eladónak nem jelent árbevételt, mivel azt be kell fizetnie az államnak. Az áfa minden esetben számlaadási kötelezettségre épül.²⁸ Az eladó csak az általa hozzáadott érték (költségek, ráfordítások, amortizáció) után kell, hogy megfizesse az áfát, ezért *hozzáadott érték adó*. *Fogyasztási típusú adó*, mivel az áfát a szolgáltatás vagy termék végső felhasználója fizeti meg, az ügyletet nem értékesíti tovább ezért adólevonási joga nincs.

Jelenleg ma Magyarországon az általános áfakulcs 27%. 2012. január 1-től a 25%-os áfakulcs 27%-ra emelkedett. Kedvezményes áfakulcs a 18%-os (tej és tejtermékek, kenyér) és az 5%-os (tankönyvek, távhőszolgáltatás). Az áfa rendszerben kétféle adómentességet különböztetünk meg. Az egyik az alanyi a másik a tárgyi adómentesség, (vér adományozása, egyetemes postai szolgáltatás nyújtása).

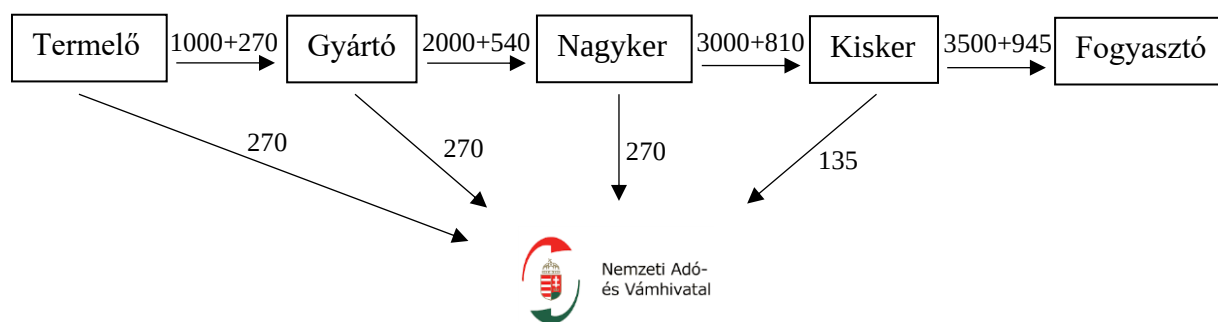
Az 1. ábrán keresztül részletesen bemutatom, hogy mikor keletkezik az egyes gazdasági társaságoknak fizetendő, előzetesen felszámított, valamint elszámolandó áfájuk. Az ábra a szőlő és az ebből termelt bor útját mutatja be. A termelő a szőlőt eladja a gyártónak 1000 Ft + áfa /kg áron. A szőlő és a bor áfakulcsa 27%. Mivel az áfa számlaadási kötelezettségre épül, a számlán 3 összeg fog szerepelni. Jelen esetben a nettó eladási ár 1000 Ft, az áfa $1000 \cdot 0,27 = 270$ Ft és a bruttó eladási ár $1000 + 270 = 1270$ Ft. Így a termelőnek keletkezett 1000 Ft árbevétele, viszont a 270 Ft áfát be kell fizetnie a költségvetésbe, ez az elszámolandó áfa. A gyártó

²⁶ Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium Joggyakorlat-elemző Csoport 2014.El. II.JGY.1/2. A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának „Az általános forgalmi adó levonhatóságával összefüggő perek gyakorlata” vizsgálata eredményéről készített: Összefoglaló vélemény

²⁷ Vö. Ercsey Zsombor: Általános forgalmi adó. In: Költségvetési szervek gazdálkodása (szerk.: Lilliné Fecz Ildikó). Verlag Dashöfer Szakkiadó, Budapest 2010., 75.o.

²⁸ Ritzlné Kazimir Ildikó: Az áfacsalás alakulása Magyarországon 2006 és 2016 között, Doktori értekezés, Budapest, 2021., 25.o.

megvette a szőlőt 1270 Ft/kg bruttó áron, amiből palackos bort állít elő. Ezzel neki költsége (palackok, cukor, egyéb hozzávalók) és ráfordítása (bérköltség) keletkezik. Ezeket figyelembe véve ráteszi a hasznot, ami +1000 Ft-ot jelent a nettó értékhez. Így a nettó eladási ára 2000 Ft/liter. Ennek az áfája $2000 \cdot 0,27 = 540$ Ft. Tovább értékesíteni 2540 Ft-ért fogja. A szőlő vásárlásból keletkezett neki 270 Ft levonható (előzetesen felszámított) áfa, a termék eladásakor befolyt neki 540 Ft fizetendő adó. Ennek a kettőnek a különbsége lesz az elszámolandó áfa ($540 - 270 = 270$ Ft), ha ez az összeg pozitív akkor befizeti a költségvetésbe, ha negatív akkor visszaigényelheti az államtól. A nagyker megvásárolja a már palackozott bort a gyártótól 2540 Ft/liter áron. Keletkezik neki 540 Ft levonható áfa. A nettó árra ráteszi a +1000 Ft-os hasznot, ezért termék értékesítésekor a számlában szereplő áfa $3000 \cdot 0,27 = 810$ Ft. A költségvetésbe be kell fizetnie $810 - 540 = 270$ Ft elszámolandó áfát. A kisker megveszi a palackos bort a nagykertől 3810 Ft/liter bruttó áron. És +500 Ft-os haszonnal értékesíti a végső felhasználó (fogyasztó) felé. A kiskertől megvásárolható bruttó ára a palackozott bornak $3500 + 3500 \cdot 0,27 = 4445$ Ft. A termék értékesítés után a költségvetésbe befizet $4445 - 3810 = 635$ Ft elszámolandó áfát. A fogyasztó nem jogosult visszaigényelni az államtól az előzetesen felszámított áfát. Viszont az adó tényleges megfizetője a végső fogyasztó, mivel nem értékesíti tovább a terméket, így a levonható áfát se igényelheti vissza.

1. ábra: Áfa működési mechanizmusa

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

2. A VÁLLALKOZÁS NYILVÁNTARTÁSI KÖTELEZETTSÉGE

Egyes gazdasági társaságokat azért hoznak létre az elkövetők, hogy a számlagárak és nemzetközi áfacsalások elfedésére szolgáljanak. Ilyen esetekben jellemző az is, hogy a vállalkozások a nyilvántartási kötelezettségeinek nem tesznek eleget és ezzel megtevesztik az adóhatóságot. Hogy mi a feladat ebben a bűncselekményben a könyvelőnek és az ügyvezetőnek? A fejezet végén ismertetem az ügyvezető és a könyvelő felelősségét, feladatát és ezt egy anonimizált jogesettel is alátámasztom.

2.1. Cégjegyzékbe való bejegyzés

Egy gazdasági társaság se kezdheti meg úgy legálisan a tevékenységét, hogy ne legyen bejegyezve a cégjegyzékbe. Ezt a folyamatot a 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvény szabályozza. Ebben az alfejezetben mutatom be a cégeljárás lépéseit.

A cégbejegyzés 2008. július 1. óta egy olyan eljárás, ami kizárólag elektronikus úton nyújtható be a bíróság felé, melynek során a gazdasági társaságok, kft., bt., rt., kkt. bejegyzése, nyilvántartása és a változásbejelentések kezelése történik. Ez azt jelenti, hogy a bíróságok a cégeket elektronikus úton jegyzik be és tartják nyilván. A cégszámok változásával kapcsolatos ügyeket is elektronikusan kell bejelentenie a képviselőnek, erről a visszaigazolást e-mailen keresztül kapja meg, valamint a változásbejegyző végzést is. 21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről 1. § (1) A cég bejegyzésére irányuló kérelmet külön jogszabályban meghatározott elektronikus formában (a továbbiakban: nyomtatványon) kell előterjeszteni. A nyomtatványt és az ahhoz csatolt elektronikus úton létrejött vagy jogi képviselő által elektronikus okirattá alakított mellékleteket minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel kell ellátni.²⁹ A cégeljárás során minden esetben kötelező a jogi képviselő, azaz az ügyvéd vagy a közjegyző.

A cégbejegyzési kérelmet a gazdasági társaságnak a székhely szerinti illetékes cégbíróságon kell benyújtania a korábban említett elektronikus módon. A nyomtatványt a Cégszolgálat elektronikus szempontból megvizsgálja, ha hibát vagy hiányosságot észlel az elektronikus aláírásban vagy okirati formában akkor elektronikus úton visszaküldi a jogi képviselőnek és

²⁹ 21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről 1. § (1)

lehetőség van a javításra, ha rendben találja akkor tovább küldi a cégbíróságnak. A cégbíróság tanúsítványban visszaküldi a cég nevét, székhelyét, cégjegyzékszámát, adószámát és a statisztikai számjelét a jogi képviselőnek. 3 munkanapon belül megvizsgálja a cégbíróság, hogy a kérelmet benyújtó személy jogosult-e a vállalkozás elindítására, a szükséges okiratok beadásra kerültek-e, valamint megfizették-e a cégformának megfelelő illetéket és közzétételi költségtérítés díját. Abban az esetben, ha a cégbíróság hiányt vagy hibát talál a vizsgálatkor, nincs lehetőség a hiány pótlására vagy a hiba javítására, egyből elutasító határozatot hoz. Az arra jogosult személynek 8 napon belül lehetősége van a kérelmet újra szabályosan benyújtani a bíróság felé. A korábban benyújtott okirat, befizetett illeték és közzétételi díj, újra felhasználható. Amennyiben a cégbíróság mindent rendben talál 15 munkanapon belül dönt a gazdasági társaság cégnyilvántartásba történő bejegyzéséről.

Az egyszerűsített cégbejegyzésre, azoknak a gazdasági társaságoknak van lehetősége, amennyiben a cég létesítő okiratát szerződésminta alapján készítik el. Ennek előnye az, hogy a cégbíróság 1 munkanapon belül dönt a kérelem elfogadásáról vagy elutasításáról és az illeték is alacsonyabb. Ha a nyomtatványt elutasítják nincs lehetőség hiánypótlásra, az eljárási módszer ugyanaz, mint normál eljárás esetében.

Ahogy láthatjuk a cégbejegyzés nem egy túl bonyolult folyamat és az elektronikus ügyintézésnek köszönhetően gyors és átlátható. Ennek következménye kisebb túlzással, hogy „manapság bárki alapíthat vállalkozást”, ha rendelkezik a 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról, szóló törvény szerinti feltételekkel. Egy példán keresztül szemléltetve, kft. esetében: A társaság törzstőkéje az egyes tagok törzs betéteinek összességéből áll. A törzstőke összege nem lehet kevesebb hárommillió forintnál.³⁰ Abban az esetben, ha az alapító tagok megfizették a törzstőkét és a cégbíróság nem talált egyéb törvénybe ütköző kritériumot, a vállalkozás elindítható. Ezen a példán keresztül szemléltettem, hogy az áfacsalás leplezésére napjainkban egyszerű és gyors alapítani egy olyan vállalkozást, amely csak papíron működik és nem tesz eleget adózói kötelezettségeinek és a nyilvántartásokat sem vezeti, ezzel is hátráltatva a nyomozók munkáját.

³⁰ 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról 114. § (1)

2.2. Könyvvizetés

Ismertetem a könyvvizetés két csoportját az egyszeres és a kétsős könyvitelt. A könyvvizetés az a tevékenység, amelynek keretében a gazdálkodó a tevékenysége során előforduló, a vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetére kiható gazdasági eseményekről - e törvényben rögzített szabályok szerint - folyamatosan nyilvántartást vezet és azt az üzleti év végével lezárja.³¹

2.2.1. Számviteli alapelvek

A számviteli alapelveket kötelező érvényesíteni beszámoló és a könyvvizetés készítésekor. Ezeket az alapelveket a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény tartalmazza.

A vállalkozás folytatásának elve azt jelenti, hogy a gazdasági társaság a jövőben is működni fog és nem várható a tevékenységének megszüntetése. *Teljesség elve*, könyvelni kell minden olyan gazdasági eseményt, amely az adott üzleti évben érinti az eszközöket és forrásokat, illetve a tárgyévi eredményre gyakorolt hatását a beszámolóban ki kell mutatni. *Valódiság elve*, csak olyan gazdasági eseményeket lehet lekönyvelni, amelyek a valóságban is megtörténtek, bizonylatokkal hitelt érdemlően igazolt, tehát nem lehet fiktív bizonylatok alapján könyvelni. *Világosság elve*, a beszámolónak és a könyvvizetésnek áttekinthetőnek és ellenőrizhetőnek kell lennie. *Következetesség elve*, az átláthatóságot és az összehasonlíthatóságot biztosítani kell, mind tartalmilag és formailag is. *Folytonosság elve*, az üzleti év nyitó adatainak meg kell egyeznie az előző év záró adataival. *Összemérés elve*, a bevételeket és költségeket abban az időszakban kell könyvelni amikor azok gazdaságilag keletkeztek. *Óvatosság elve*, nem lehet eredményt kimutatni, ha a bevétel pénzügyi teljesítése bizonytalan, a bizonytalan ráfordításokat akkor is ki kell számolni, ha az eredmény nyereséges vagy veszteséges. *Bruttó elszámolás elve*, bevételek – költségek és követelések – kötelezettségek egymással szemben nem számolhatók el. *Egyedi értékelés elve*, az eszközöket és kötelezettségeket külön-külön kell rögzíteni és értékelni a beszámoló és könyvvizetés során. *Időbeli elhatárolás elve*, olyan gazdasági eseményeket, amelyek több üzleti évet is érintenek olyan megoszlásban kell elkönyvelni amilyen arányban a bevételeket és költségeket az adott évben érinti. *A tartalom elsődlegessége a formával szemben elve*, hasonlít a valódiság elvéhez, a gazdasági eseményt lényegre törően kell elnevezni és tartalmilag minden szükséges adatot tartalmaznia kell. *Lényegesség elve*, beszámoló szempontjából azok az információk lényegesek, amelyek a felhasználó döntését

³¹ 2000. évi C. törvény a számvitelről 12. § (1)

befolyásolják. *Költség – haszon összevetésének elve*, a nyilvánosságra hozott információ hasznossága és előállításának költségei arányban álljanak egymással.³²

2.2.2. Egyszeres könyvvitel

Az egyszeres könyvvitelt vezető gazdálkodó a kezelésében, a használatában, illetve a tulajdonában lévő pénzeszközökről és azok forrásairól, továbbá a pénzforgalmi gazdasági műveletekről, a pénzforgalmi műveletekhez közvetve kapcsolódó, de tényleges pénzmozgást nem eredményező végleges vagyonsváltozásokról, nem pénzben kiegyenlített bevételekről, ráfordításokról olyan könyvviteli nyilvántartást (pénzforgalmi könyvvitel) köteles vezetni, amely ezen eszközökben és forrásokban bekövetkezett változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, áttekinthetően mutatja. E könyvviteli nyilvántartáshoz kapcsolódóan az egyszerűsített beszámoló összeállításához szükséges, hogy a gazdálkodó az eszközökről, a forrásokról részletező nyilvántartásokat is a valóságnak megfelelően és folyamatosan vezessen.³³ Az egyszeres könyvvitelt másnéven pénzforgalmi könyvvitelnek is nevezzük.

Egyszeres könyvvitelt 2004-től már csak az egyéb szervezetek vezethetnek, (társasházak, egyéni vállalkozók), ami azt jelenti, hogy gazdasági társaságok csak kettős könyvvitelt vezethetnek. Mivel kevesebb információt tartalmaz a kettős könyvvitelhez képest ezért különböző törvények és kormányrendeletek az alapnyilvántartásokon felül, részletező nyilvántartásokat is előírnak. Ilyen alapnyilvántartás lehet a pénztárkönyv és a naplófőkönyv. Részletező nyilvántartás (vevőkkel kapcsolatos követelések, munkabérek, személyi jellegű ráfordítások nyilvántartása). A napló és pénztárkönyveket korábban nyomtatványboltban lehetett beszerezni, viszont manapság már szinte senki nem vezeti ezeket papír alapon, mivel minden számítógépes könyvelőprogram tudja ezen nyilvántartások vezetését. A nyilvántartásokat a könyvelők alapbizonylatok, számlák, szerződések, átrakási jegyzékek alapján vezetik. Meg szeretném jegyezni, hogy a részletező nyilvántartásokat a legtöbb könyvelő nem vezeti év közben folyamatosan, hanem azokat év végén állítják elő vagy egyáltalán nincsenek is meg. Azt a kutatásról szóló jegyzőkönyvben rögzíteni kell, nehogy a későbbiek során „előkerüljenek” olyan adattartalommal, amilyennel a gazdálkodó szeretné.³⁴

³² 2000. évi C. törvény a számvitelről 15-16. § alapján

³³ 2000. évi C. törvény a számvitelről 162. § (1)

³⁴ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodákban In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018., 91.o.

Egyszeres könyvvitelt vezethet az az egyéb szervezet, aki egyszerűsített beszámolót készíthet, nem közhasznú, amelynek az alaptevékenységből, valamint a vállalkozási tevékenységből származó bevételének együttes összege – két egymást követő évben, évenként – az 50 millió forintot nem haladja meg.³⁵ Kötelező az áttérés a kettős könyvvitelre, ha ezeknek a feltételeknek a szervezet már nem felel meg, valamint önként módon is áttérhet a következő év kezdetétől az egyszeres könyvvizetésről a kettősre.

2.2.3. Kettős könyvvitel

A kettős könyvvitelt vezető gazdálkodó a kezelésében, a használatában, illetve a tulajdonában lévő eszközökről és azok forrásairól, továbbá a gazdasági műveletekről olyan könyvviteli nyilvántartást köteles vezetni, amely az eszközökben (aktívákban) és a forrásokban (passzívákban) bekövetkezett változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, zárt rendszerben, áttekinthetően mutatja.³⁶ A kettős könyvvitelt másnéven gazdaságiesemény-centrikus könyvvitelnek is nevezzük.

Azok a gazdasági társaságok, államháztartási és egyéb szervek vezetnek kettős könyvvitelt, amelyeknek a kormányrendelet nem teszi lehetővé az egyszeres könyvvizetést. A gazdasági eseményekről olyan nyilvántartást vezetnek a kettős könyvvitelt vezető vállalkozások, amely a forrásokban és az eszközökben bekövetkezett változásokat a valósághűen, folyamatosan, evidens csoportosításban, átláthatóan mutatja ki. A könyvvitelben az adatokat pénznemben kifejezve, bizonylatokkal alátámasztva és időrendi sorrendben kell rögzíteni.

A kettős könyvvitel hármas szabálya:

- Minden gazdasági műveletet minimum két főkönyvi számlán kell rögzíteni, a számlák „Tartozik” és „Követel” oldalán.
- A számlák két oldalára mindig azonos összeget kell könyvelni.
- A főkönyvi számlák egymással összefüggésben vannak. (Az egyik változása meghatározza a másikat.)³⁷

Ez azt jelenti, ha lekönyvelünk egy gazdasági eseményt akkor, az egyik számlaszám „Tartozik” és a másik számlaszám „Követel” oldalára fog kerülni ugyanaz az összeg, a könyvelőprogram ezt máshogy nem is enged.

³⁵ 79/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvizetési kötelezettségének sajátosságairól.

³⁶ 2000. évi C. törvény a számvitelről 159. §

³⁷ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 92.o.

Minden gazdasági eseményt két számlaszámra könyvelnek a kettős könyvvitel során. Az egyiknek a tartozik a másiknak pedig a követel oldalát fogja érinteni. Ezek a számlaszámok egy egységes számlakeretet alkotnak. A vállalkozásoknak a saját számviteli politikájukban meg kell határozniuk a saját számlatükörüket. Az egységes számlakeret célja, hogy a gazdálkodó eszközeinek és forrásainak, a gazdasági műveletek eredményre gyakorolt hatásának egységes rendszerbe foglalásával segítséget adjon a gazdálkodó számvitelének megszervezéséhez, biztosítsa az e törvény szerinti, illetve e törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet szerinti beszámoló elkészítéséhez szükséges alapinformációkat. (2) Az 1-4. számlaosztály tartalmazza a mérlegszámlákat, ezen belül az 1-3. számlaosztály az eszközszámlákat, a 4. számlaosztály pedig a forrásszámlákat. E számlaosztályok számlái biztosítják a mérleg elkészítéséhez szükséges adatokat.³⁸ A vállalkozások szinte mindegyikénél megegyezik az első három-négy számjegyre a számlatükör ennek oka, hogy az egykori Pénzügyminiszter közétett egy számlatükör mintát és ezt a mintát használják az oktatásban is.

A kettős könyvvitel vezetésekor a könyvelőprogramok nyilvántartásokat állítanak elő, ezeket a nyomozás során mindenképpen le kell foglalni, mivel ezek is bizonyítási eszközként szolgálnak. Ilyen nyilvántartás lehet a főkönyvi számla, egy főkönyvi számlaszám alá tartozó gazdasági eseményeket időrendben vagy bizonylati sorrendben rögzítenek. A főkönyvi számlán általában az alábbi adatok szerepelnek: melyik gazdasági társaság könyveléséből van, milyen időszakra tartalmazza a könyvelést (például 2022.01.01. – 2022.03.31.), hány lapból áll és mikor nyomtatták ki, főkönyvi számlaszám (381 – Pénztár; 311 – Vevő), bizonylat sorszáma (gép adja, könyvelés után), ellenszámla száma („Tartozik”–„Követel”), alapbizonylat keltezése és száma, melyik naplóba könyvelték a tételt (pénztár, bank), gazdasági esemény neve és összege, számla nyitó egyenlege, számla forgalma (növekedés, csökkenés, „Tartozik”–„Követel”), számla záró egyenlege (adott időszak végső egyenlege). Olyan főkönyvi számlákat kell kérni a könyvelőtől, amik tartalmazzák a stornírozott tételeket is, ez azt jelenti, hogy a gazdasági eseményt a könyvelésbe rögzítették, viszont valami miatt a későbbiekben ezt törölték, szóval nem azonos a számla sztornózás fogalmával. Ezek az adatok azért lehetnek fontosak, mert ha az áfabevallási időszakban ugyanattól a cégtől befogadott számlákat törlik, akkor ez azt is jelentheti, hogy nem akar a cég visszaigényelhető adót kimutatni. De vajon megteszi-e azt egy becsületesen működő cég, hogy valós, kifizetett milliós értékű számlákat

³⁸ 2000. évi C. törvény a számvitelről 160. § (1)-(2)

töröl a könyveléséből? (Annak bizonyítására, hogy áfában is elszámolták-e a különböző számlákat, természetesen szükség lesz még az áfaanalitikára is.)³⁹

Az áfaanalitika, olyan nyilvántartás, ahol a vállalkozás számláit táblázatba foglalják: külön a fizetendő és külön az előzetesen felszámított áfa alapjául szolgálókat. Az áfaanalitika tartalmát az adózás rendjéről szóló 2003. évi CXII. törvény írja elő, viszont tételesen nem szabályozza, ezért az gazdálkodásonként eltérhet. Általában az alábbi adatokat tartalmazza: a számla számát (előzetesen felszámított vagy fizetendő adó), a teljesítés, számlakiállítás időpontját, a fizetési határidőt, a vevőt vagy szállítót, nettó, bruttó érték, az áfa mértékét és összegét, a gazdasági esemény megnevezését. A vállalkozás számlát ad és kap, ezt felvezetik az áfaanalitikába, ezt követően ebből kitöltik az áfabevallást. Egy nyomozás során, ha a nyomozók elhozzák az érintett számlákat és az áfaanalitikát is akkor látható, hogy az érintett számla benne van-e az analitikában. Vagyis legtöbb esetben a számla áfaanalitika nélkül nem sokat ér, nem alkalmas a bizonyításra. Fordítva azonban ez nem igaz. Adót csalni lehet úgy is, hogy nincs is számlánk, csak a könyvelésbe, analitikába beírunk számokat.⁴⁰ Ilyenkor nehezebb a bizonyítás, mivel utólag kellene bizonyítani a fiktív, csak lekönyvelt számlákról, hogy tényleg nem is léteztek soha, vagy azt, hogy a lekönyvelt gazdasági esemény volt fiktív.

2.3. Bizonylati rend, elv, számlázási kötelezettségek

Ismertetem a bizonylati rendet és elveket. Mivel a bizonylat minden könyvelésnek az alapja. A számvitel rendjének megsértése bűncselekmény (Btk. 403. §) miatt folyamatban lévő nyomozások során minden esetben vizsgálják a nyomozók azt, hogy megsértette-e az adott gazdálkodó a „bizonylati rendet”.

2.3.1. Bizonylati rend, elv, bizonylatok megőrzése

Számviteli bizonylat minden olyan a gazdálkodó által kiállított, készített, illetve a gazdálkodóval üzleti vagy egyéb kapcsolatban álló természetes személy vagy más gazdálkodó által kiállított, készített okmány (számla, szerződés, megállapodás, kimutatás, hitelintézeti bizonylat, bankkivonat, jogszabályi rendelkezés, egyéb ilyennek minősíthető irat) - függetlenül annak nyomdai vagy egyéb előállítási módjától -, amely a gazdasági esemény számviteli

³⁹ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 95.o.

⁴⁰ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 98.o.

elszámolását (nyilvántartását) támasztja alá. (2) A számviteli bizonylat adatainak alakilag és tartalmilag hitelesnek, megbízhatónak és helytállónak kell lennie. A bizonylat szerkesztésekor a világosság elvét szem előtt kell tartani.⁴¹

A könyvviteli elszámolást közvetlenül alátámasztó bizonylat általános alaki és tartalmi kellékei a következők:

- a bizonylat megnevezése és sorszáma vagy egyéb más azonosítója;
- a bizonylatot kiállító neve, címe, adószáma;
- az erre feljogosított személy vagy személyek aláírása;
- a bizonylat kiállításának időpontja;
- a gazdasági esemény rövid, tömör, egyértelmű megnevezése;
- a gazdasági esemény okozta változások mennyiségi, minőségi, értékbeni adatai;
- külső bizonylat esetében a bizonylatnak tartalmaznia kell többek között: a bizonylatot kiállító gazdálkodó nevét, címét;
- összefoglaló bizonylatok esetén az összesítés alapjául szolgáló bizonylatok körének, valamint annak az időszaknak a megjelölése, amelyre az összesítés vonatkozik;
- a könyvelés módjára, az érintett könyvviteli számlákra való hivatkozás;
- nyilvántartásokban történt rögzítés időpontja, igazolása;
- továbbá minden adat, amelyet a jogszabály előír.⁴²

A számviteli bizonylatokat magyar nyelven kell kiállítani, de az adatokat más nyelven is fel lehet tüntetni.

Szigorú számadású bizonylat a számla, egyszerűsített adattartalmú számla és a nyugta, a nyomtatványon szereplő vagy azt meghaladó névértéket kell fizetni, készpénz kezeléshez kapcsolódik, valamint visszaélésre adhat okot. Ezekre külön nyilvántartást kell vezetni.

A bizonylatok kezelésével megbízott a könyvvezetés során pontosan, megbízhatóan, késedelemmentesen rögzíteni köteles azokat, ez a bizonylati fegyelem betartása. A készpénzeszközöket érintő gazdasági műveleteket a pénzmozgással egyidejűleg rögzíteni köteles, viszont a banki mozgásokat a bizonylat megérkezésekor kötelező könyvelni. Az egyéb pénzeszközöket érintő változásokat a tárgyhót követő 15. napig kell rögzíteni.⁴³ A többi

⁴¹ 2000. évi C. törvény a számvitelről 166. § (1)-(2)

⁴² 2000. évi C. törvény a számvitelről 167.§ alapján

⁴³ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 102.o.

bizonylatot a gazdasági művelet megtörténte után, de legkésőbb a negyedévet követő hó utolsó napjáig kötelező könyvelni.

Bizonylati elvek a következők:

- Bizonylatot kell kiállítani minden gazdasági műveletről, eseményről.
- Könyvelni kell minden bizonylatot.
- Csak szabályszerűen kiállított bizonylat alapján szabad könyvelni.⁴⁴

Bizonylatok megőrzése:

A gazdálkodó legalább 8 évig köteles megőrizni olvasható formában az üzleti évről készített beszámolót, üzleti jelentést, az azokat alátámasztó leltárt, naplófőkönyvet vagy egyéb a törvényben nevesített nyilvántartást.

2.3.2. Számlázási kötelezettségek

Az adóalany köteles – ha e törvény másként nem rendelkezik - a belföldön és ellenérték fejében teljesített termékértékesítéséről, szolgáltatásnyújtásáról a termék beszerzője, a szolgáltatás igénybe vevője részére, ha az adóalanytól eltérő más személy vagy szervezet, számla kibocsátásáról gondoskodni.⁴⁵

A számla keletkezésétől a számla megőrzésére vonatkozó időszak végéig biztosítani kell a számla eredetének hitelességét, adattartalma sértetlenségét és olvashatóságát. Az „eredet hitelessége” a számla kibocsátó azonosságát jelenti. Az „adattartalom sértetlensége” azt jelenti, hogy a számlának az Áfa tv. szerinti kötelező tartalmi elemeit nem lehet megváltoztatni. A számla „olvashatósága” a számla tartalmának elolvasása ne okozzon problémát (kódfejtést) az ember számára.⁴⁶

Az adóalany más szervezetnek, személynek köteles a termékértékesítéséről és szolgáltatásnyújtásáról számlát kibocsátani:

- Ha adóalany vevőnek vagy nem adóalany jogi személynek értékesít kivéve, ha az ügylet tárgyi adómentes termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás, melyről elég számviteli bizonylatot kiállítani.
- Más adóalanytól kap előleget.

⁴⁴ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 102.o.

⁴⁵ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról 159.§

⁴⁶ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról 259.§

- Nem adóalany fizet neki előleget, de számlát kér.
- Köteles számlát kiállítani, ha nem adóalany fizet neki előleget és nem kér számlát, de az előleg összege nagyobb, mint 900.000 Forint.
- Az adóalany Közösségen belül és kívül, harmadik országban terméket értékesít vagy szolgáltatást nyújt (nem csak adóalany részére).
- Ha jogi személynek nem minősülő, nem adóalany részére 900.000 forintnál nagyobb adót tartalmazó ellenértékű ügyletet teljesít (készpénzes fizetés esetén is), illetve 900 000 forint alatt is, ha a vevő jelzi számlaigényét.⁴⁷

A számla kibocsátásáról az adóalanynak legkésőbb a teljesítésig, előleg esetében a fizetendő adó megállapításáig, de legkésőbb a fizetendő adó megállapításától számított belátható időn belül kell gondoskodni. Készpénzes és készpénz-helyettesítő fizetés esetén haladéktalanul ki kell állítani a számlát. Adómentes közösségi termékértékesítésnél vagy olyan szolgáltatásnyújtásoknál, amely után az adót az Áfa tv. szerinti, „külföldi” adóalany fizeti a teljesítést követő hónap 15. napjáig ki kell állítani a számlát. Egyéb esetben a számlát maximum 8 napon belül ki kell állítani.⁴⁸

Bizonyos esetekben az adóalany mentesül a számlaadási kötelezettség alól például, az Áfa tv. 7. §-a szerinti közhatalmi tevékenységről, a kártérítésfizetési kötelezettségről, a bíróság által megítélt perköltségről. Ha a számlán szereplő bruttó érték nem haladja meg a 900 000 Forintot az adóalany mentesül a számlaadási kötelezettség alól, továbbá, ha nem adóalany megvásárolja a terméket vagy igénybe veszi a szolgáltatást és az ügylet ellenértékét a teljesítés napjáig megtéríti és számla kibocsátását sem kéri (jellemző a kiskerekénél) abban az esetben is mentesül az adóalany a számlaadási kötelezettség alól. Számlaadási mentesülés esetében az adóalanyak nyugtaadási kötelezettsége van.

A számla kötelező adattartalma a következő:

- maga a számlára vonatkozó adatok (kibocsátásának kelte; számla sorszáma);
- számla kibocsátóra vonatkozó adatok (adószám, vállalkozás neve, székhelye);
- terméket megvásárló vagy szolgáltatást igénybe vevőre vonatkozó adatok;

⁴⁷ A számla, nyugta kibocsátásának alapvető szabályai, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2024., 2.o. https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/rejtett/Informacios-fuzetek---Aktualis/18.-informacios-fuzet---A-szamla-nyugta-kibocsatasanak-alapveto-szabalyai (letöltve: 2024.09.23.)

⁴⁸ A számla, nyugta kibocsátásának alapvető szabályai, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2024., 7-8.o. https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/rejtett/Informacios-fuzetek---Aktualis/18.-informacios-fuzet---A-szamla-nyugta-kibocsatasanak-alapveto-szabalyai (letöltve: 2024.09.23.)

- a termékértékesítésre, szolgáltatásnyújtásra vonatkozó adatok (megnevezése, mennyisége, teljesítés napja, adóalap, adómérték, áthárított adó, mentesség esetén az erre történő utalás);
- egyéb az Áfa tv.-ben nevesített adatok („fordított adózás”).⁴⁹

A nyugta adattartama:

- kibocsátásának kelte;
- sorszáma;
- kibocsátójának adószáma, neve és címe;
- ügylet bruttó értéke.⁵⁰

Nem kell nyugtát kibocsátania az adóalanynak az Áfa tv. alapján, ha szerencsejáték-szolgáltatást nyújt, sajtóterméket-értékesít vagy kezelő személyzet nélküli automataberendezés használatával térítik meg részére a bruttó ellenértéket.⁵¹

2.4. Adózási kötelezettségek

Ebben az alfejezetben bemutatom a havi, negyedéves, éves áfa bevallást és megfizetést, valamint a járulékok bevallását és befizetését a munkavállalók után. Költségvetési- és áfacsalás bűncselekmény elkövetésének nyomozásakor ezeknek a bevallásoknak a lekérdezése az adószakmai rendszerekből sokat segít a nyomozati eljárás során és bizonyítékul is szolgál. A bevallásokat összevetve a számviteli bizonylatokkal, analitikával és egyéb nyilvántartásokkal következtetéseket lehet levonni, hogy az egyes gazdasági események megtörténtek-e, továbbá a számviteli bizonylatok valódiságára is lehet belőle következtetni. A bevallásokat a tanúkihallgatások is alátámaszthatják vagy megcáfolhatják, valamint össze lehet hasonlítani a munkaügyi nyilvántartásokkal is.

2.4.1. Áfa bevallás

Általános forgalmi adóbevallást köteles benyújtani az általános forgalmi adó alanyának minősülő természetes és jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, csoportos

⁴⁹ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról 169.§ alapján

⁵⁰ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról 173.§ alapján

⁵¹ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról 167.§ alapján

adóalany, az alanyi mentességet választó az általános forgalmi adó kötelezettségről és juttatásról.⁵²

A bevallási kötelezettség akkor is fennáll, ha az adóalanynak a fizetendő és előzetesen felszámított áfa különbözete pozitív vagy negatív, vagy esetleg nulla, tehát áfa befizetési kötelezettsége vagy visszaigényelhető áfája van. A nyomtatványt az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett adózó kizárólag elektronikus úton nyújthatja be, az erre nem kötelezett adózó papíron is benyújthatja. A (24)65 bevallás nyomtatványa elektronikusan a NAV honlapján az Általános Nyomtatványkitöltő keretprogramban (ÁNYK) érhető el.⁵³

Az áfa bevallási nyomtatvány részei:

- A bevallási főgarnitúra részei: főlap, 2465A;
- 2465A-170 számú lap: Átvezetési és kiutalási kérelem a pénzforgalmat lebonyolító bizonylatokhoz;
- 2465M számú főlap: Összesítő jelentés kereskedelmi partnerenként a belföldi, egyenes adózás alá tartozó forgalom számláként részletezett tételeiről;⁵⁴

Az áfa bevallás gyakoriságát az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 2. sz. melléklete határozza meg.

Az áfa bevallásnak 3 fajtája van, lehet éves, negyedéves és havi. A negyedéves bevallás tekinthető általánosnak. Jogszabály mondja ki, hogy mikor kell az éves, illetve negyedéves bevallástól gyakoribb bevallást benyújtani.

Havi áfa bevallást kell benyújtani:

- Ha a naptári évet megelőző második évben az éves szinten bevallott fizetendő és a levonható adó különbözete eléri az 1 millió forintot;
- Csoportos áfa-alanyiség esetén;
- Közvetett vámjogi képviselőnek;
- Adóraktár üzemeltetőjének;
- Alanyi adómentességet választó adóalanynak;
- Kizárólag adólevonásra nem jogosító tevékenységet folytató adóalany;

⁵² Valakovics Lászlóné: Az általános forgalmi adó bevallása, Kiadó: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2010., 4.o.

⁵³ Kitöltési útmutató a 2465 jelű bevalláshoz ÁNYK, NAV, 2024., https://nav.gov.hu/nyomtatvanyok/letoltesek/nyomtatvanykitolto_programok/nyomtatvanykitolto_programok_na_v/2465 (letöltve: 2024.08.13.)

⁵⁴ Kitöltési útmutató a 2465 jelű bevalláshoz ÁNYK, NAV, 2024., https://nav.gov.hu/nyomtatvanyok/letoltesek/nyomtatvanykitolto_programok/nyomtatvanykitolto_programok_na_v/2465 (letöltve: 2024.08.13.)

- Kizárólag mezőgazdasági tevékenységet folytató különleges jogállású adóalany;
- Jogelőd nélkül alakult adóalanynak a bejelentkezés évében és az azt követő évben.⁵⁵

A tárgyhót követő hónap 20. napja a benyújtási határidő.

Negyedéves áfa bevallást kell benyújtani:

Negyedévente bevallást abban az esetben kell készíteni, ha nincs olyan törvényben szabályozott ok vagy körülmény, ami miatt a vállalkozás éves vagy havi bevallást köteles készíteni. A negyedévet követő hónap 20. napja a benyújtási határidő.

Éves áfa bevallást kell benyújtani:

Ha a tárgyévet megelőző második évben:

- A fizetendő és levonható adó különbözete éves szinten nem érte el a 250 000 Ft-ot, és
- termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás bruttó értéke és nettó összege nem haladta meg az 50 millió Forintot, amennyiben a vállalkozásnak nincsen közösségi adószáma.

Hogyha bármelyik feltétel nem teljesül, át kell térni negyedéves bevallásra.⁵⁶

Az adóévet követő év február 25. a benyújtási határidő.

2.4.2. Személyi jövedelemadó és a járulékok bevallása és megfizetése

A gazdasági társaságok minden olyan munkavállaló után kötelesek bevallani és megfizetni az adókat és járulékokat, akiket a T(24)41-es nyomtatványon korábban bejelentettek. Amennyiben nem keletkezett fizetési kötelezettsége a munkáltatónak a munkavállaló felé, abban az esetben is be kell vallani nullás adattartalommal. Egész havi táppénz esetén is benyújtási kötelezettsége van a munkáltatónak.

A gazdasági társaságoknak a (24)08 jelű Havi bevallás a kifizetésekkel, juttatásokkal összefüggő adóról, járulékokról és egyéb adatokról, valamint a szakképzési hozzájárulásról megnevezésű nyomtatványt kell minden tárgyhót követő hó 12. napjáig elektronikus úton megküldeni az adóhatóság felé. A 2408 jelű nyomtatvány, a munkavállalókkal kapcsolatos bejelentési kötelezettségeket tartalmazza. Ez a nyomtatvány két fő részből áll. Az első rész a 2408A az adózóra és a bevallás időszakára vonatkozó adatokat, valamint nyilatkozatokat tartalmazó főlap, a második rész pedig, 2408M természetes személyenkénti összesítő lap (a természetes személy azonosítására és adatainak közlésére szolgál). A 2408 bevallás

⁵⁵ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 2. sz. melléklete alapján

⁵⁶ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény alapján

nyomtatványa elektronikusan az Általános Nyomtatványkitöltő (ÁNYK) programban elérhető.⁵⁷

A következtetéseket levonva ezzel a bevallással is csökkenthetjük a fekete foglalkoztatottak számát mivel, abban az esetben, ha a munkáltató nem készíti el a bevallást a foglalkoztatottak után, akkor a munkavállaló nem veheti költségmentesen igénybe az államilag támogatott egészségügyi ellátásokat.

2.5. Éves beszámoló

Mi az az éves beszámoló, milyen részei vannak, milyen gazdálkodónak milyen beszámolót kell benyújtania és mikor? Ezekre a kérdésekre ebben az alfejezetben választ kapunk rá.

Minden kettős könyvvitelt vezető gazdasági társaság köteles az üzleti év könyveinek zárása után, könyvvezetéssel alátámasztott, magyar nyelvű beszámolót készíteni működéséről, vagyoni és jövedelmi helyzetéről.⁵⁸ A beszámoló készülhet a magyar Számviteli törvény alapján. De lehetőség van arra is, hogy a nemzetközi számviteli előírások (International Financial Reporting Standards, IFRS) szerint legyen összeállítva. A beszámolónak hitelesnek kell lennie és reális összképet kell adnia a gazdálkodó vagyonáról és annak összetételéről (eszközök és források), pénzügyi helyzetéről és tevékenységének eredményéről.⁵⁹ A beszámolót leltárral kell alátámasztani.

2018 óta minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozásnak kötelessége gondoskodni arról, hogy beszámolójának közzétételéről és letétbe helyezéséről a Számviteli törvényben meghatározott időben eleget tegyen. Az Online Beszámoló- és űrlapkitöltő rendszeren (OBR) keresztül van lehetőség a beszámoló közzétételére és letétbe helyezésére. Mindenki számára megtekinthető a gazdasági társaságok éves beszámolója. Az e-beszámolót feltölteni az üzleti évet követő ötödik hónap utolsó napjáig (sok esetben május 31-ig) kell feltölteni, kivéve az összevont (konszolidált) éves beszámolót, ez esetben a határidő egy hónappal meghosszabbodik, az üzleti

⁵⁷ Kitöltési útmutató a 2408 jelű bevalláshoz, havi bevallás a kifizetésekkel, juttatásokkal összefüggő adóról, járulékokról és egyéb adatokról, NAV, 2024.

https://nav.gov.hu/nyomtatvanyok/letoltesek/nyomtatvanykitolto_programok/nyomtatvanykitolto_programok_na_v/2408 (letöltve: 2024.08.13.)

⁵⁸ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018 103.o.

⁵⁹ Vidra István: Házkutatás a könyvelőirodában In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018 103.o.

évet követő hatodik hónap utolsó napjáig kell közzétenni. 8 év a megőrzési ideje az üzleti évről készült beszámolónak és alátámasztó főkönyvi kivonatnak, leltárnak.

A mérleget és eredménykimutatást minden beszámoló esetében el kell készíteni, továbbá nem minden beszámolónál kötelező a kiegészítő melléklet, azonban az üzleti jelentés nem tartozik a beszámoló részei közé, de kötelező elkészíteni.

A 2. táblázaton keresztül szemléltetem, hogy milyen értékeknél köteles a vállalkozás a következő beszámolók közül az egyiket elkészíteni, a következő beszámolókat különböztetjük meg éves beszámoló, egyszerűsített éves beszámoló, mikro gazdálkodói egyszerűsített éves beszámoló, összevont éves beszámoló.

2. Táblázat: Beszámolók típusa

Megnevezés	Mikró gazdálkodói egyszerűsített éves beszámoló	Egyszerűsített éves beszámoló	Konszolidált éves beszámoló
Éves nettó árbevétel	200 millió Ft	2400 millió Ft	12 milliárd Ft
Átlagos foglalkoztatottak száma	10 fő	50 fő	250 fő
Mérlegfőösszeg	100 millió Ft	1200 millió Ft	6 milliárd Ft

Forrás: Saját szerkesztés

Mint ahogy már korábban említettem minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozó köteles éves beszámolót készíteni kivéve, ha választhatja az egyszerűsített éves beszámolót. A beszámolók típusa abban az esetben választható, ha két egymást követő üzleti évben az alábbi három mutatóérték közül kettő nem haladja meg a felsorolt határértékeket, kivéve a konszolidált éves beszámolót, mert ha ezek az értékek közül legalább kettő meghaladja akkor az anyavállalatnak kell elkészítenie a konszolidált éves beszámolót.

2.6. Tulajdonosi és ügyvezetői felelősség, mettől meddig tart?

A korlátolt felelősségű társaság (továbbiakban: kft.) Magyarországon és az áfacsalásos bűncselekmények körében is népszerű vállalkozási forma, gyakran a tagok korlátolt felelőssége és a könnyebb alapítási körülmények miatt. A társaság vagyona és a tagok magánvagyona

elkülönül, így nem kötelesek a társaság tartozásaiért felelni, a kft. alapításához szükséges törzstőke 3 millió forint.

Az ügyvezető képviseli a vállalkozást, szerződéseket köt és felelősséget vállal, addig a tagok felelőssége korlátozott. Ebben az alfejezetben röviden bemutatom a kft. működését és az ügyvezető szerepét, majd az ügyvezetői felelősség néhány esetét.

2.6.1. Kft. működése, taggyűlés, ügyvezető feladata

A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.⁶⁰

A Kft. tagjai azok a tulajdonosok, akik üzletrészt birtokolnak a társaságban. A kft. legfőbb szerve a taggyűlés, amely a tagokat képviseli és a társaság működésével kapcsolatos fontos döntéseket hozza meg (megszűnés, egyesülés, osztalékfizetés). A taggyűlés hatáskörébe tartozik az ügyvezető személyének kinevezése és bérezése is. A nagyobb stratégiai döntéseket is a taggyűlés hozza meg, azonban a napi feladatok az ügyvezetőre hárulnak. Az ügyvezetésnek beszámolási kötelezettsége van a taggyűlés felé, ezzel biztosítják az információkat a döntések megalapozásához. A napi feladatokat a taggyűlés gyakran nem látja át folyamatosan, mivel ez az ügyvezető feladata.⁶¹

A Kft. tulajdonosai és az ügyvezető sok esetben nem ugyanaz a személy. Ha nem merül fel kizáró ok, bármely cselekvőképes személy lehet ügyvezető (nem lehet más hasonló tevékenységű cég tulajdonosa). Ezért is jellemző az, az áfacsalásos bűncselekmények esetében, hogy hajléktalan személyeket neveznek ki ügyvezetőnek. Egy jól működő vállalkozás esetében az ügyvezető önállóan hoz meg döntéseket, aláírhat a cég nevében és kötelezettségeket vállalhat. Az ügyvezető feladat továbbá a kapcsolattartás, új ügyfelek felkutatása és tárgyalásokon képviseli a vállalkozást. Azonban a döntéseiért felelősséggel tartozik.⁶² Abban az esetben, ha egy társaságot azért hoznak létre, hogy bűncselekményt valósítsanak meg, gyakran az ügyvezető személye csak „papíron” van kinevezve. A kinevezett személy nevében

⁶⁰ 2013. évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről, 3:159.§

⁶¹ Hogyan felel az ügyvezető a döntéseiért? <https://grossoffice.hu/hogyan-felel-az-ugyvezeto-a-donteseiert/> (letöltve: 2024.08.15.)

⁶² Hogyan felel az ügyvezető a döntéseiért? <https://grossoffice.hu/hogyan-felel-az-ugyvezeto-a-donteseiert/> (letöltve: 2024.08.15.)

bonyolítanak le különböző fiktív gazdasági eseményeket. A büntetőjogi felelősség minden esetben egyénre szabott, a polgári jogi felelősséggel szemben. Gyakorlatban többször előfordul, hogy a társaság ügyvezetője (költségvetési csalás miatt) nem vonható felelősségre, mivel a cég ügyvezetésében kézzelfoghatóan soha nem vett részt. Tehát büntetőjogi értelemben kizárólag a magatartásuk, szándékuk, illetve a tudattartalmuk vizsgálendő sem a tag, sem a cégvezető, sem az ügyvezető jogállásának nincs jelentősége.⁶³

2.6.2. Hogyan és miért felel a kft. ügyvezetője?

A kft. taggyűlésének jól kell mérlegelnie, hogy kit nevez ki ügyvezetőnek mivel utána ez a személy fog operatív döntéseket hozni a vállalkozás nevében. Az ügyvezetőt kétféleképpen lehet foglalkoztatni megbízással vagy munkaviszonyban. A felelősségét két jogszabály szabályozhatja, a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, valamint a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény.

Ptk. szerinti felelőssége

Megbízási jogviszonyban az ügyvezető, a kft. és annak üzleti partnerei között polgári viszony jön létre, ez két típusú felelősséget eredményez, belsőt és külsőt.⁶⁴

A belső felelősség esetében, ha az ügyvezető kárt okoz a cégnek, köteles megtéríteni a kárt kivéve, ha tudja bizonyítani azt, hogy nem ő okozta vagy előre nem látható esemény miatt következett be (váratlan állami rendelet, veszélyhelyzeti intézkedés, háború, árfolyamváltozás). Ebben az esetben mindig az ügyvezetőnek kell bizonyítania. Az ügyvezetőnek szándékos károkozásnál a teljes kárt kell megtérítenie és kimentésre nincs lehetőség.

Harmadik személlyel szembeni felelősség

Ha az ügyvezető harmadik félnek okoz kárt azért a kft. felel. Ha ez szándékos károkozás volt, abban az esetben egyetemlegesen felel a társasággal, az ügyvezető teljes vagyonával tartozik érte, míg a kft. törzstőkéjéig. Abban az esetben is teljes vagyonával felel az ügyvezető, ha megsérti a jogszerű gazdálkodás szabályait. Amennyiben a kft. megszűnik és nem vette figyelembe a hitelezők érdekeit, a hitelezők az ügyvezetőtől kérhetnek kártérítést. Ugyanez a helyzet felszámolás vagy kényszersztörlés esetén is, azonban végelszámolásnál ez nem alkalmazható. Az ügyvezető felelőssége felszámolásnál a Csódtörvény, kényszersztörlésnél a

⁶³ Hogyan felel az ügyvezető a döntéseiért? <https://grossoffice.hu/hogyan-felel-az-ugyvezeto-a-donteseiert/> (letöltve: 2024.08.15.)

⁶⁴ Hogyan felel az ügyvezető a döntéseiért? <https://grossoffice.hu/hogyan-felel-az-ugyvezeto-a-donteseiert/> (letöltve: 2024.08.15.)

Céeljárási törvény alapján állapítható meg. Az a cél, hogy a társaságok ne éljenek vissza korlátolt felelősségükkel.⁶⁵

A bűncselekményekben résztvevő gazdasági társaságok vezetői azért neveznek ki csak „papíron” ügyvezetőket. Olyan vagyontalan, írás- és olvasás tudatlan személyeket, akiket kevés pénzösszegért rá lehet bírni arra, hogy az ügyvezetői kinevezéshez adják a nevüket, valamint a számviteli bizonylatokat is ezen személyek nevében írják alá. Így a hatóságok a „papíron” kinevezett ügyvezetők után kezdik meg a nyomozást, gyakran eredménytelenül. Az érintett személyeknek, az esetek többségében fiktív lakcím van megadva. Abban az esetben, ha a hatóság le is tudja nyomozni az egyéneket, tartalmilag lényeges információval nem tudnak szolgálni. Továbbá az okozott kárt se tudják rajtuk követelni.

Az ügyvezető munkajogi felelőssége

Vezetői pozíciót tölt be az ügyvezető a Munka törvénykönyve alapján. Ha az ügyvezető nem olyan lépéseket tesz, ahogyan azt az adott helyzet megköveteli és ezzel kárt okoz a cégnek, azt köteles megtéríteni. Ebben az esetben a kft.-t terheli a bizonyítás. Amennyiben a felelősség bizonyítható, az ügyvezető munkavállalói viszonyban is teljes magánvagyonával felelhet a kárért.

Az alábbi példa jól szemlélteti azt, hogy a költségvetést károsító cselekmények esetében nem csak az ügyvezető, hanem a cégvezető felelőssége is megállapítható. A leggyakoribb fiktív számlák befogadásával elkövetett költségvetési csalás esetén a cégvezető tudata is általában át fogja azt, hogy az adott számlát kiállító céggel semmilyen gazdasági kapcsolat sincs. Az utalás teljesítésével, kapcsolattartással stb. már a bűncselekmény elkövetőjévé válhat. A felelősséget csökkenti, de nem ignorálja azon körülmény sem, mely szerint az így keletkező esetleges jogtalan előnyból semmilyen módon nem részesül.⁶⁶

2.7. Mennyire bűnös a könyvelő? Mi a feladata?

A jó könyvelő mindent el tud „sikálni”, hangzik el a köztudatban. De milyen a jó könyvelő? Mi a feladata és mi nem a könyvelő feladata? Ebben az alfejezetben erre a kérdésekre választ kapunk.

⁶⁵ Hogyan felel az ügyvezető a döntéseiért? <https://grossoffice.hu/hogyan-felel-az-ugyvezeto-a-donteseiert/> (letöltve: 2024.08.15.)

⁶⁶ Drávucz Péter, Korlátolt felelősség? Ugyan, akár hajléktalanná is válhat egy kft. ügyvezetője, 2023. július 5., <https://www.economx.hu/belfold/jog-kft-hajlektalan-vagyon-hitel.773660.html> (letöltve: 2024.08.15.)

2.7.1. Mi a könyvelő feladata?

A könyvelőnek és az ügyfélnek is tisztában kell lenni a saját feladataival. Ezt akár szerződés megkötésével is érvényesíthetik egymás között a felek, így a szerződés mindkét fél véd. A könyvelőnek a számviteli törvény szerint kell könyvelnie. A bizonylati rend miatt a könyvelésbe csak valós, ellenőrzött számla kerülhet be. A könyvelőnek nagy szerepe van, a bizonylati rend és fegyelem kialakításában és a szabályzatok elkészítésében. Sok esetben a vállalkozók nincsenek tisztában azzal, hogy mi a könyvelő feladata és mi a saját feladatuk. A vezető tisztségviselő feladatköre: ellenőrzi a befogadott számlák valódiságát, számlák, bizonylatok kifizetése, szerződések, teljesítési igazolások elkészítése, valamint a házipénztár vezetése is az ügyfél feladatai közé tartozik.

A könyvelés azt jelenti, hogy a számviteli bizonylatok törvény szerinti kontírozása, rögzítése. A könyvelő az alábbi dokumentumokat igényelheti az ügyféltől: költség számlák, bevételi számlák, bevételi és kiadási pénztárbizonylat, bankszámlakivonat, szerződések és egyéb bizonylat típusok.⁶⁷ Ha valamilyen bizonylat nem kerül átadásra az a későbbiekben problémát jelenthet, mivel a megfelelő nyilvántartás és folyamatos könyvelés bizonylat nélkül nem megy., Bemondásra könyvelni tilos, a könyvelő szigorúan csak bizonylatokból könyvelhet.⁶⁸

A könyvelők feladata a szabálytalan működésre a cégvezető figyelmének felhívása, a szabálysértés várható következményeiről tájékoztatás. A könyvelő jogosult figyelmeztetni a cég vezetőjét, ha szabálytalanságot vagy egyéb törvényteleniséget tapasztal. Amikor egy vállalkozás során felmerül a feketemunka lehetősége, akkor sajnos a felelősségelhárítás is szerepet kap. Míg a könyvelő a vállalkozót okolja, addig a vállalkozó a könyvelőt hibáztatja. Ilyen esetben, ha a könyvelő törvénytelen helyzeteket tapasztal, felbonthatja akár a két fél között szereplő szerződést is.

A könyvelők többféle típusú nyilvántartást és jelentést készítenek, legismertebb a korábban említett eredménykimutatás és a mérleg. A mérleg bemutatja a vállalkozás eszközeit, forrásait az üzleti év végén. Az eredménykimutatás az adott vállalkozás bevételét és költségeit tükrözi

⁶⁷ Mi a könyvelő feladata és mi nem? <https://www.szamvitelnavigator.hu/2019/03/mi-a-konyvelo-feladata-es-mi-nem.html> (letöltve:2024.08.15.)

⁶⁸ Héhn Miklós: A könyvelők felelőssége, avagy milyen feladatokat láthat el a könyvelő? 2010.11.23., <https://www.rsm.hu/blog/2010/11/a-konyvelok-felelossege> (letöltve:2024.08.15.)

és meghatározza a profitot vagy veszteséget. Az egyik leglényegesebb a könyvelés során az adózás és az adóbevallások elkészítése például az áfáról és a társasági adóról.

Mindenkinek tudomásul kell vennie, hogy a könyvelő sem tud mindent elsikálni, nem feladata a bizonylatok "utólagos gyártása", nem hozhat döntéseket az ügyfelek helyett. A könyvelő tevékenysége sem valósíthat meg bűncselekményt, nem nyújthat segítséget bűncselekmény elkövetéséhez, mivel szándékos magatartás esetében ugyanolyan bűnös, mint aki az elsődleges elkövető.⁶⁹

2.7.2. Mi nem a könyvelő feladata?

Nem várható el a könyvelőtől, hogy a vállalkozás partnereivel is tartsa a kapcsolatot vagy esetlegesen új ügyfeleket keressen a vállalkozónak, nem engedélyezheti utalásra a bejövő szállítói számlákat. Nem feladata a könyvelőnek az, hogy a befogadott számlák valóságtartalmát ellenőrizze és az ezzel kapcsolatos szerződéseket, igazolásokat elkészítse. Továbbá a banki utalások és a házi pénztár kezelése sem feladata. Az előző évek könyvelési anyagainak tárolása sem tartozik a könyvelő munkaköréhez, viszont ha a vállalkozó erre igényt tart, akkor érdemes előtte ezt a könyvelővel megbeszélni vagy esetleg a szerződésbe belefoglalni.⁷⁰

A vállalkozások bevételei és az elköltött pénzeszközök nyilvántartása alapvető fontosságú a nyereség és veszteség meghatározása szempontjából, a könyvelő azonban nem felelős ezekért, ezek irányítása a vállalkozás vezetésének feladata.

Csődeljáráskor a könyvelő szerepe lehet, hogy pénzügyi információt szolgáltat a vállalkozás vezetése számára, hogy jobb döntéseket hozhasson, de a könyvelő nem vezeti a csődeljárást, hanem azt erre szakosodott szakemberek végzik.

⁶⁹ Héhn Miklós: A könyvelők felelőssége, avagy milyen feladatokat láthat el a könyvelő? 2010.11.23., <https://www.rsm.hu/blog/2010/11/a-konyvelok-felelossege> (letöltve:2024.08.15.)

⁷⁰ Mi a könyvelő feladata és mi nem? <https://www.szamvitelnavigátor.hu/2019/03/mi-a-konyvelo-feladata-es-mi-nem.html> (letöltve:2024.08.15.)

2.7.3. Bukott a könyvelő is⁷¹

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal a hivatalos honlapján a nav.gov.hu. oldalon tette közé 2024.02.08.-án az alábbi ügyben történő nyomozását. Ezzel az üggyel szeretném alátámasztani a fentebb leírtakat.

A NAV egy ügyvezető és a könyvelője ellen folytatott nyomozást. Az ügyben több mint negyvenezer számlát és több száz bűnjelet elemeztek a nyomozók. A pénzügyőrök a két gyanúsított ellen vádemelési javaslatot nyújtottak be az illetékes ügyészséghez különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás üzletszerű elkövetése miatt.

Egy könyvelő igazán „speciálisan” végezte szakmai tevékenységét, miután egy középkorú férfi megkérte, hogy könyveljen cégeinek. A budapesti férfi két cég ügyvezetői feladatait látta el, amelyekben gazdasági tevékenységet végzett. Tevékenységeiről közel húsz partnere részére számlákat állított ki, akik felé a szerződésben vállalt tevékenységeket teljesítette, tehát volt valós gazdasági esemény. A bevételeket az ügyvezető készpénzben vette le a cégek számláiról.

Az ügyvezető megkérte a könyvelőjét, hogy nehéz anyagi helyzete miatt „nullás” áfa bevallásokat nyújtson be az adóhatóság felé, azaz azokban semmilyen összegű áfát ne szerepeltessen és áfafizetési kötelezettségeiknek sem tettek eleget hiába voltak jelentős beszerzések és értékesítések is a cégek tevékenységei során.

Az ügyvezető egyik cége 3,5 évig, a másik cége majdnem 2,5 évig működött ilyen eljárásmod alapján. Ezzel a költségvetésnek közel 550 millió forint értékű vagyoni hátrányt okoztak.

Az ügyvezetőn kívül a könyvelő is tisztában volt azzal, hogy a cég áruforgalmat bonyolított le, mivel a számlákat folyamatosan könyvelte. Azonban a könyvelő jelezte az ügyvezetőnek, hogy a bevallások törvénybe ütköző formában lettek benyújtva, ennek ellenére tovább folytatta a bűncselekményt.

Fentiek miatt a könyvelőnek és az ügyvezetőnek is felelnie kell különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás üzletszerű elkövetése miatt.

Az alábbi ügyben az adóhatóság azt vizsgálta, hogy a könyvelő és ügyvezető tudata mennyit fogott át a törvénytörő cselekményből. Mivel a könyvelő és az ügyvezető is tudatosan vett részt a bűncselekményben ezért mind a ketten tettesként felelnek a költségvetési csalásért és minősítő körülmény az üzletszerűség. A könyvelő jelezte az ügyvezetőnek, hogy ez a

⁷¹ Bukott a könyvelő is, https://nav.gov.hu/sajtoszoba/hirek/Bukott_a_konyvelo_is (letöltve:2024.08.27.)

tevékenység jogsértő, de ennek ellenére közösen folytatták a tevékenységet ezzel több év alatt különösen nagy vagyoni hátrányt okozva a költségvetésnek.

3. SZÁMLAGYÁRAK ÉS A NEMZETKÖZI ÁFACSALÁS

A fejezetet a költségvetési csalás tényállásának ismertetésével kezdem, kitérek az elkövetési tárgyra és az elkövetőkre is. Minősítő körülményként megemlítem az üzletszerűséget és a bünszervezetben és bünszövetségben elkövetett áfacsalást, ezekre anonimizált jogeseteket is hozok. A fiktív számlák és számlagyárak „tisztázása” elengedhetetlen a nemzetközi áfacsalások tekintetében, ezért ismertetem azok fogalmát és jellemzőit. Az alfejezetek végén jogi esetekkel alátámasztom. A Közösségen belüli termékértékesítés és beszerzés szorosan kapcsolódik az áfakötelezettségek nem teljesítéséhez és a szervezett áfacsalásokhoz. Dolgozatomban bemutatom a nemzetközi áfacsalások főbb típusait, ábrákkal és jogesetekkel szemléltetem működésüket.

3.1. Költségvetési csalás

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 396.§ a költségvetési csalás bűncselekmény tényállását mutatom be, ezen bűncselekmények nyomozása a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe tartozik. Ismertetem az üzletszerűséget, bünszövetséget, bünszervezetet és a vagyonbiztosítást a számlagyárakra és az áfacsalásokra vonatkozóan.

A Csemegi Károly nevéhez fűződő 1878. évi V. törvénycikk az adócsalás tényállását még nem ismerte, az először az 1920. évi XXXII. törvénycikk az államkincstár megkárosítására irányuló büntettekről és vétségekről (adócsalásról) 1. §-ában került definiálásra.⁷² Az adócsalás tényállást szabályozta a Magyar Népköztársaság Büntető törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény 248. §-ában, a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény pedig 310. §-ában. Ebben az időszakban is nagy hangsúlyt fektettek az állam ellen elkövetett adócsalás bűncselekményére. Az adócsalás bűncselekményének az elnevezése egészen 2011. december 31-ig maradt. 2012. január 1-jétől a jogalkotó a tényállás jelentős tartalmi reformjai mellett a deliktum nevét is lecserélte,⁷³ mely költségvetési csalásra módosult. Ezen a néven foglalták bele a jelenleg is hatályos Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 396.§-ába.

⁷² Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás a költségvetési csalásban. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2011., 29. o.

⁷³ A Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi LXIII. törvény 2. §

3.1.1. Költségvetési csalás tényállása

2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről 396. § (1) Aki

a) költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja,

b) költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul vesz igénybe, vagy

c) költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használ fel, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Hatályon kívül helyezve.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a költségvetési csalás jelentős vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) az (1) bekezdésben meghatározott költségvetési csalást bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a költségvetési csalás különösen nagy vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(5) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a költségvetési csalás különösen jelentős vagyoni hátrányt okoz, vagy

b) a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(6) Az (1)-(5) bekezdés szerint büntetendő, aki a jövedéki adóról szóló törvényben, valamint a felhatalmazásán alapuló jogszabályban megállapított feltétel hiányában vagy hatósági engedély nélkül jövedéki terméket előállít, megszerez, tart, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, és ezzel a költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz.

(7) Aki költségvetésből származó pénzeszközökkel kapcsolatban előírt elszámolási, számadási, vagy az előírt tájékoztatási kötelezettségének nem vagy hiányosan tesz eleget, valótlan tartalmú

nyilatkozatot tesz, vagy valótlan tartalmú, hamis vagy hamisított okiratot használ fel, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki az (1)-(6) bekezdésben meghatározott költségvetési csalással okozott vagyoni hátrányt a vádemelés előtt megtéríti. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszövetségben, bűnszervezetben vagy különös visszaesőként követik el.

(9) E § alkalmazásában

a) költségvetésen az államháztartás alrendszereinek költségvetését – ideértve a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak költségvetését és az elkülönített állami pénzalapokat –, a nemzetközi szervezet által vagy nevében kezelt költségvetést, valamint az Európai Unió által vagy nevében kezelt költségvetést, pénzalapokat kell érteni. Költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában elkövetett bűncselekmény tekintetében a felsoroltakon kívül költségvetésen a külföldi állam által vagy nevében kezelt költségvetést, pénzalapokat is érteni kell;

b) vagyoni hátrány alatt érteni kell a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszközt is;

c) a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény a költségvetést károsító bűncselekmény.

A költségvetési csalás bűncselekménye az állami bevételek és az állami kiadások rendszerének, a költségvetéseknek a védelméhez fűződő társadalmi érdeket védi. Mivel a közbevételi oldalon az állami feladatok megvalósításához szükséges bevételek beszedését, míg közkiadási oldalon a kiadások finanszírozására fordított pénzeszközök céljára rendelt és törvényes felhasználását kell biztosítani.⁷⁴

A jogalkotó a költségvetési csalás egyes változatainál eltérő elkövetési tárgyakat fogalmaz meg, mely esetünkben Miskolczi Barna álláspontjával egyetértve, a bűncselekmény I. alapesetének elkövetési tárgya a költségvetésbe történő befizetések (adó, vám, illeték), az azokkal kapcsolatos kedvezmények (adókedvezmény, adómentesség).⁷⁵ Fontos megjegyezni, az

⁷⁴ Blaskó – Hautzinger – Madai – Pallagi – Polt – Schubauer: Büntetőjog Különös Rész II. Rejtjel Kiadó, Budapest – Debrecen, 2015., 309-320. oldal

⁷⁵ Lengyel Tibor: A költségvetési bevételek büntetőjogi védelme és annak kihívásai Magyarországon a XXI. században, doktori (PhD) értekezés, Debrecen, 2022., 81.o

adólevonási jog nem kedvezmény, hanem az adóhalmozódás kiküszöbölését biztosítja az általános forgalmi adózásban, a legtipikusabbnak mondható áfa bűncselekmények (áfalevonás, áfa visszaigénylés) eseteire nem a Btk. 396. §-a (1) bekezdésének b), hanem az a) pontja vonatkoztatható.⁷⁶

A költségvetési csalás tettesei azok a vállalkozások képviselői, akik a számlagyárhoz köthető cégektől befogadják a valótlan tartalmú számlákat, tehát ezen bűncselekmény esetében nem a számla kiállítója. Ezeket a valótlan adattartalmú számlákat a cégek áfaanalitikájukba beiktatják, ezáltal áfafizetési kötelezettségüket a számlák áfatartamával csökkentik. Az elkönyvelt fiktív számlák bruttó értéke csökkenti a fizetendő társasági adófizetési kötelezettség alapját, azonban nem minősül külön rendbeliségnek a jelenlegi hatályos költségvetési csalás értékbe foglalása miatt.⁷⁷ A fiktív számlát kiállító vállalkozásokat ténylegesen irányító személyek külön-külön a bűnsegédjei, azoknak a gazdasági társaságoknak, akik a könyveléseikbe behelyezték a nem valós számlákat, majd azt visszaigényelték az államtól. A régi Btk. 310. §-a alapján adócsalásnál külön rendbeliséget kell alkalmazni az áfára és társasági adóra vagy járulékokra.

3.1.2. Üzletszerűség, bűnszervezet, vagyonbiztosítás

A régi Btk. az üzletszerűséget, mint minősítő körülményt nem ismerte.⁷⁸ Üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik,⁷⁹ ezt az eljárás során bizonyítani is kell a hatóság részéről. Üzletszerűen elkövetett bűncselekmények esetében a minősítés általában egy bekezdéssel súlyosbodik [például (3) bekezdés a) pontja helyett (4) bekezdés b) pontjára]. Az a személy, aki utasításra kitölti a fiktív számlákat, bűnsegédnek minősül. Ennek bizonyítására általában írásszakértőt rendel ki a hatóság. Amennyiben bizonyítani lehet, hogy a számlák kiállításáért rendszeres jövedelemre tett szert, akkor az üzletszerűséget is vizsgálni kell.⁸⁰ Fontos az áfacsalásos bűncselekményeknél a rendbeliség, folytatólagosság vizsgálata és a minősítés pontosítása. A terhelt annyi rendbeli cselekményért felel, ahány vállalkozás részére

⁷⁶ dr. Miskolczi Barna: Az európai büntetőjog alternatív értelmezése – büntetőjogi védelem az EU érdekeit sértő csalás ellen, Doktori értekezés, 2018., 118.o.

⁷⁷ Patz András: Számlagyár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 22.o.

⁷⁸ dr. Kondorosi András: Egyes kiemelkedő jelentőségű gazdasági bűncselekmények dogmatikai és eljárásjogi megközelítésben, PhD értekezés, Pécs, 2019., 122.o.

⁷⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről 459. § (1) bekezdés 28. pontja alapján

⁸⁰ Patz András: Számlagyár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 22.o

fiktív számlát bocsátott ki. A folytatólagosság a bevallások (havi, negyedéves, éves) és a behelyezett fiktív számlák gyakoriságától függ.

Az üzletszerűség mellett fontos azt is vizsgálni, hogy a bűncselekményt bűnszövetségben vagy akár bűnszervezetben követték-e el. A jelenleg is hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 1. és 2. pontjában fogalmazták meg a bűnszervezet és a bűnszövetség fogalmát. 1. bűnszervezet: legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése; 2. bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten kívül követ el vagy ebben megállapodik és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.⁸¹ Amennyiben a nyomozást titkos információgyűjtés előzte meg, abban az esetben a bűnszervezet és bűnszövetség bizonyítása sokkal könnyebb, azonban ha ez nem történt meg, akkor sokkal nehezebb dolga van az adóhatóságnak, mivel ez esetben okirati bizonyíték mellett számos tanúvallomással kell bizonyítani a bűnszervezet létrejöttét. Melynek során pontosan fel kell tárunk a bűnszervezet fogalmi elemeit, be kell bizonyítani a tagok alá-fölé rendeltségét és a betöltött feladatukat, szerepüket. Talán a legnehezebb elérni a bizonyítás során azt, hogy a vélt bűnszervezet legalább egyik tagja beismerő és terhelő vallomást tegyen a többi tagra. 2023-ban a NAV Észak-alföldi Bűnügyi Igazgatósága 18 bűnszövetséget és 4 bűnszervezetet derített fel.⁸² 2024-ben a második negyedév végéig felderített bűnszövetségek száma 11 és a bűnszervezetek száma 2. A felderített bűnszervezetek, bűnszövetségek, szervezett csoportok évente csaknem további több 10 milliárd forintnyi kárt okoztak volna a költségvetésnek, ha tovább folytatják tevékenységeiket.⁸³

A nyomozás során tisztázni kell, hogy a számlagár működése alatt a bűnszervezet tagjai mekkora vagyona tettek szert és annak mi lett a sorsa. Nagyon fontos a számlagárat működtető személy(ek) vagyonának felkutatása az okozott kár biztosítása céljából,⁸⁴ ez az eljárás a vagyonbiztosítás. Amennyiben fellelhető vagyon (lakás, autó, ékszer, festmény) ebben az esetben a bíróság vagyonekbejegyzést tud elrendelni. Ezt követően az ingatlanokat és ingó dolgokat árverésre bocsátja a hatóság és az ebből befolyt összeg fedezi a gyanúsítottak által be nem fizetett összeget a költségvetésbe. Ha bebizonyosodik, hogy a számlagárat bűnszervezet

⁸¹ 2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről 459. § (1) bekezdés 1. és 2. pontja alapján

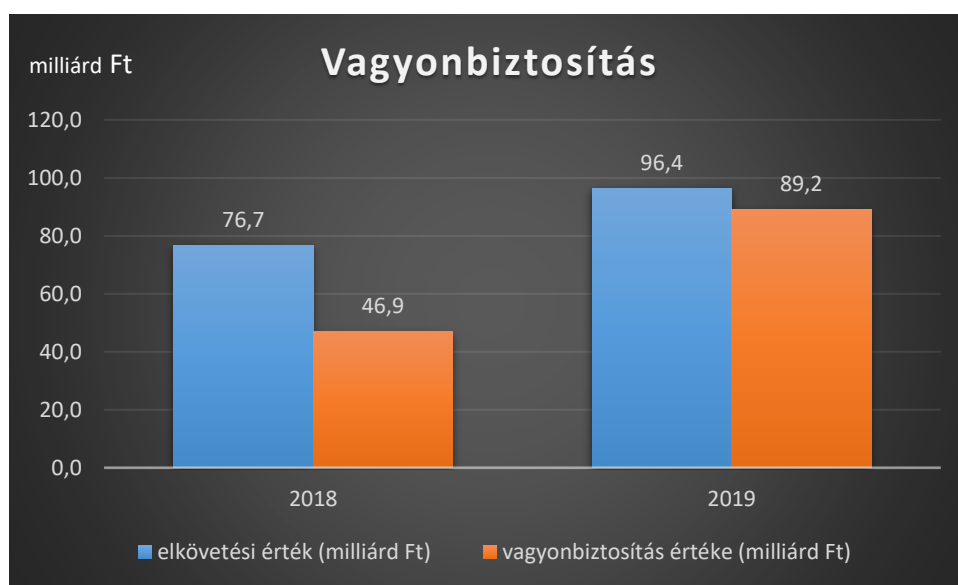
⁸² NAV Észak-alföldi Bűnügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 2. évfolyam 4.szám, 2023. IV. negyedév 2.o.

⁸³ NAV Észak-alföldi Bűnügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 3. évfolyam 2.szám, 2024. II. negyedév 2.o.

⁸⁴ Patz András: Számlagár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 21.o

keretében működtették, akkor a gyanúsítottat terhelik a vagyonbiztosításra felderített és lefoglalt vagyon eredetének bizonyítása. A NAV 2018-2019-es adatai alapján, melyet az 1. számú diagrammal szemléltetek, 2018-ban az ismertté vált bűncselekmények elkövetési értéke 76,7 milliárd forint volt. A vagyonbiztosításból befolyt összeg 46,9 milliárd forint, mely 61%-a az elkövetési értéknek. A 2019-es adatok szerint az ismertté vált bűncselekmények számának az értéke 96,4 milliárd forint és ebből 89,2 milliárd forint tért meg vagyonbiztosításból, mely 93%-a az elkövetési értéknek. 2018-ról 2019-re a vagyonbiztosításból befolyt összeg majd hogy nem a kétszeresére nőtt.⁸⁵

1. diagram: Vagyonbiztosítás

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

3.2. Fiktív számlák

Ki ne hallotta volna már az alábbi mondatokat akár egy építkezésen vagy a városi piacon, hogy kér-e számlát? Számla nélkül mennyibe fog kerülni? Természetesen, ha a terméket vagy szolgáltatást számla vagy nyugta igénylése nélkül kérjük akkor az ügylet értéke kevesebb lesz, hiszen a termék vagy szolgáltatás nyújtója nem tesz eleget adózói kötelezettségeinek és az ár se fogja tartalmazni az áfa összegét. Az adóhatóság a nyomozási eljárások során gyakran találkozik azzal a kibúvóval, hogy a könyvelés elázott vagy megsemmisült, az ügyvezető pedig külföldön tartózkodik. Általában ezek a cégek nem tesznek eleget könyvelési és adózói

⁸⁵ Aszalós Andrea (szerk.): Pénzügyi nyomozók 1999-2019 Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Budapest, 2020., 54.o.

kötelezettségeiknek és az ügyvezetők helyére strómanokat neveznek ki. Ezért bevetnek minden kifogást, hogy az adóhatósági eljárásokat akadályozzák, valamint időt nyerjenek.

Fiktívnek, azaz nem valós számlának tekinti az adóhatóság azt a számlát, amely látszólagos adatokat tartalmaz a gazdasági eseményre vagy az abban szereplő felekre vonatkozóan. A fiktív számlák jellemzői, hogy alakilag megfelelnek a törvényi előírásoknak, viszont a gazdasági esemény a valóságot nem tükrözi vagy annak szereplőivel tartalmi valótlanosságok tárhatók fel. Ez által jogtalan adóelőnyt szereznek.⁸⁶ A fiktív számláknak két kategóriáját különböztetjük meg. Első esetben a gazdasági esemény nem valósul meg például, ha egy építőipari szolgáltatásnál nem készül el a ház vagy áruk adás-vételénél nincsen valós árumozgás csak papíron. Népszerű az elkövetők körében a reklám szolgáltatásra és tanácsadás nyújtására elkövetni a fiktív számlázást, mivel az adóhatóság részéről nehéz bizonyítani, hogy ez a tevékenység valóban nem történt meg, a környezetben változást nem váltott ki. A második eset a gazdasági esemény végbement, viszont az nem a számlán feltüntetett felek közt történt meg. Ilyen például a házat megépítették, de a kivitelező cég nem ugyanazon társaság volt, mint a számla kiállítója vagy a terméket leszállították, de a számlakiállító nem ugyanaz a személy volt, akitől a vevő az árut beszerezte. Utóbbi esetekben a büntetőeljárásban sokszor nem lehetett bizonyítani azt, hogy a számlabefogadó tudatában lett volna annak, hogy ő valóban fiktív számlát fogadott be, mivel a megrendelést megkapta vagy a ház felépült. A bűnösség bizonyíthatatlansága miatt a büntetőeljárások megszüntetésre kerültek.

Az adóigazgatási eljárásokban érvényesíteni kell a HÉA-irányelvet. A jogszabály leírja, a hatóságok számára, hogy csak akkor tehetnek a számlabefogadókra terhelő ténymegállapításokat, ha azt tárgyilagos bizonyítékokkal tudják bizonyítani. Például az eljárás során a számla befogadójának a tudata átfogta a bűncselekményt, illetve a kellő körültekintést elmulasztotta. A számla befogadójától mi várható el a kellő körültekintés keretében? Melyek azok a bizonyítékok, amelyek nem felelnek meg az Európai Bíróság által elvárt „objektív” feltételeknek? Nem minősülnek tárgyilagos feltételnek, vagyis ennek ellenőrzése nem követelhető a számla befogadójától (a számlakiállítónak nem állt tulajdonában a munka megvalósításához szükséges tárgyi és személyi feltétel, a számlakiállító nem adott be adóbevallást). A büntetőeljárásokban meg lehet figyelni, hogy - ahol nem kell ugyan objektív bizonyítékokon alapulnia a bizonyításnak - ezek a feltételek legalább a gyanú közléséhez, sok

⁸⁶ Patz András: Számlagyár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 19.o.

esetben az ítélet meghozatalához is elvezetnek. A büntetőeljárásban ugyanis a szabad bizonyítás elve érvényesül és irányadó a HÉA irányelv is.⁸⁷

Fiktív számlák nyomozása során az adóhatóságnak fontos információkkal szolgálhatnak és előrébb vihetik a nyomozást a tanúkihallgatások és a nyilatkozat tételek, mivel azt kell vizsgálni, hogy az elkövető tudata mennyit fogott át a bűncselekményből. Példán keresztül szemlélítve, ha a számlakiállító cég ügyvezetője úgy dönt, hogy szóban nyilatkozatot tesz az adóigazgatási eljárásban, akkor arra kell törekednie az adóhatóságnak, hogy akár a konkrét számlákról egyesével nyilatkoztassa az érintett személyt. Ha a számla kiállítójának nincs kellő szakmai tudása akkor ez bizonyíthatja azt, hogy neki fogalma sem volt a gazdasági eseményről, ezért nem is vehetett részt abban. Ha történt valós gazdasági esemény nyilván feltűnt a számla befogadójának, hogy a számla kiállítójának fogalma sincs és eleve alkalmatlan a munka elvégzésére. Ez esetben a számlabefogadó nem hivatkozhat kellő körütekintésre, mivel bizonyítható az, hogy bármilyen mértékben részt vett a számlagyárban.

3.3. Számlagyárak

A gazdasági társaságoknak számos körülménnyel meg kell küzdeniük az „életben maradásért”. Ilyen például más vállalkozások, konkurencia cégek, a technika és a gazdaság gyors változása, valamint eleget kell, hogy tegyenek az adókötelezettségeiknek. Minden gazdasági társaságnak az a fő célja, hogy minél nagyobb profitra tegyen szert az adott üzleti év végén. Ezt csak úgy érhetik el, ha a bevételeiket növelik vagy a kiadásait csökkentik. Utóbbi esetben vannak olyan vállalkozások, akik ezt törvénybe ütköző módon teszik meg. Mégpedig úgy, hogy az egymással gazdasági kapcsolatban álló felek, kölcsönösen megegyeznek abban, hogy az ügyletek lebonyolítását számla kiállítása nélkül végzik (feketén dolgozik). A termék értékesítőnek vagy a szolgáltatást nyújtónak nem keletkezik adófizetési kötelezettsége, így a fogyasztó olcsóbban jut hozzá a termékhez vagy szolgáltatáshoz. Azok a cégek, akik elkezdik a törvényellenes tevékenységet kezdetben csak kisebb értékű fiktív számlákat iktatnak be a könyvelésükbe. Amennyiben látják, hogy ez működőképes mindaddig amíg az adóhatóság nyomozást nem indít ellenük. Későbbiekben egyre többször követik el a fiktív számlázást amíg ez egy folyamattá

⁸⁷ Dr. Újhelyi Bence: Bizonyítási nehézségek és bizonyítási teher az adóigazgatási eljárásban és a büntetőeljárásban In: Prof. Dr. Domokos Andrea: A költségvetés büntetőjogi védelme (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar) Budapest, 2017., 83-86.o.

nem válik. Ez által, hogy van keresleti oldal a fiktív számlák iránt, megalakul a kínálati oldal is, amelynek szerepét a számlagyárak töltik be.⁸⁸

2.1.1. Számlagyár fogalma

A számlagyár fogalma egyik törvényben sincs megfogalmazva. Ez a kifejezés egy szakzsargon, amit nyomozás során se közlünk az elkövetővel, mivel nem nevesíti a jelenleg hatályos Btk. és Be. sem. Ezért a számlagyár működtetése nem minősül súlyosító körülménynek, ellentétben a korábban említett üzletszerűség és/vagy bünszervezetben elkövetett költségvetési csalással. Mikor is beszélhetünk számlagyárról? Abban az esetben, ha az adóhatóság már beszerezte ennek a bizonyítására szolgáló tárgyi és személyi bizonyítékokat.

A számlagyárat az alábbi definícióval lehet leírni, olyan cégeket működtetnek vagy közvetve irányítanak bizonyos személyek, akik irányításukkal számos cég és magánszemély részére huzamosabb ideig, bizonyos előre megállapodott feltételek mellett – anyagi ellenszolgáltatás fejében – állítanak ki valótlan tartalmú számlákat, amelyeket eljuttatnak a megrendelőknek. A megrendelő társaságok pedig tudva a fiktív számlák tartalmáról elkönyvelik azokat a könyvelésükbe, majd ezeknek a számláknak a segítségével valótlan tartalmú adóbevallásokat nyújtanak be az adóhatósághoz, ezzel adófizetési kötelezettségüket nagyobb vagy kisebb mértékben csökkentik.⁸⁹ A számlagyár szolgáltatást nyújt a jogosulatlan áfa-visszaigénylésére és valótlan költség elszámolására. A költségvetési hiány a fiktív számlákat befogadó cégeknek keletkezik, így a költségvetési csalás tettesei a számlát befogadó vállalkozások lesznek. Jelen bűncselekményben, a számlagyárak elkövetői pedig bűnsegédként minősülnek.

3.3.1. Számlagyár jellemzői

A számlagyáraknak vannak közös jellemzőik, ezek segítséget nyújtanak számunkra, hogy könnyebben felismerjük azokat, melyek a következők:

- A számlagyárként működtetett cégek magas (havi több tízmillió forint értékű) forgalmat bonyolítanak le. Ezzel ellentétben áfa bevallásaikban szerepeltetett fizetendő és levonható áfa különbözete alacsony vagy nullához közelítő érték, tehát adóminimalizálók. A törvény

⁸⁸ Patz András: Számlagyár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 19-20.o.

⁸⁹ Patz András: Számlagyár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 19-20.o.

tisztelő adós látszatát keltik, hiszen adókötelezettségeiknek eleget tesznek. Ezzel szeretnék elkerülni az adóhatósági ellenőrzéseket.

- Amennyiben az ellenőrzés megkezdődik, a számlagyárhoz köthető cégeket eltüntetik, a könyvelési iratanyagokat megsemmisítik, amennyiben volt könyvelés. Ezzel céljuk, hogy az adóhatóság a nyomozás alatt ne tudja bizonyítani a bevallásukban szerepeltetett fiktív költségeket.
- Általában nem rendelkeznek a számlák kiállításakor a megfelelő tárgyi és személyi feltételekkel (szakképzett munkaerő, tárgyi eszközök, pénzeszközök).⁹⁰
- A cégek képviselői általában magyar állampolgárságú strómanok, akiket a hatóságok nehezen, vagy egyáltalán nem tudnak elérni, mivel sokszor lakcímmel sem rendelkeznek (hajléktalan, írás és olvasás tudatlan személyek). Ha utol is éri őket a hatóság, abban az esetben sem tudnak releváns információt nyújtani, mivel nincs a gazdasági eseményről tudomásuk. Előfordulhat, hogy lopott vagy hamis személyi adatokat használnak fel, a társaság szervezői. A későbbiekben a cégeket átruházzák külföldi (ukrán román, szerb, szlovák) állampolgárok részére, akiket jó esetben csak jogsegély keretében lehet majd nyilatkoztatni, ezzel is időt nyernek az elkövetők. Évente mintegy 50 büntetőeljárás kerül jogsegélykérelem miatt felfüggesztésre a NAV bűnügyi szerveinél hozott határozatok adatait figyelembe véve.⁹¹
- A cégek székhelyei is gyakran változnak vagy székhelyszolgáltatóhoz vannak bejegyezve.
- A számlagyárként működtetett vállalkozások között találunk közös pontokat és/vagy személyeket (a cégek bankszámláit vezető bankok azonosak, azonos ügyvéd jegyezte be őket).
- Havi bankszámlaforgalmukban megfigyelhető, hogy az utalásokat rövid időn belül felveszik készpénzben vagy tovább utalják egy másik számlára. Ettől kezdve a készpénz útja nem követhető nyomon, nem lehet tudni, hogy mire használják fel, vagy ki rendelkezik felette.⁹²

Anonimizált jogesettel támasztom alá a fentebb leírtakat. 2023. májusában a NAV munkatársai 19 helyszínen szervezett akció keretein belül számoltak fel egy bűnszervezetet. Az elkövető azzal a céllal, hogy az ügyvezetése alatt álló, később stróman ügyvezetőként történő bejegyzése mellett, de az általa irányított gazdasági társaságok fizetendő általános forgalmi adóját

⁹⁰ Dr. Újhelyi Bence: Bizonyítási nehézségek és bizonyítási teher az adóigazgatási eljárásban és a büntetőeljárásban In: Prof. Dr. Domokos Andrea: A költségvetés büntetőjogi védelme (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar) Budapest, 2017., 82.o.

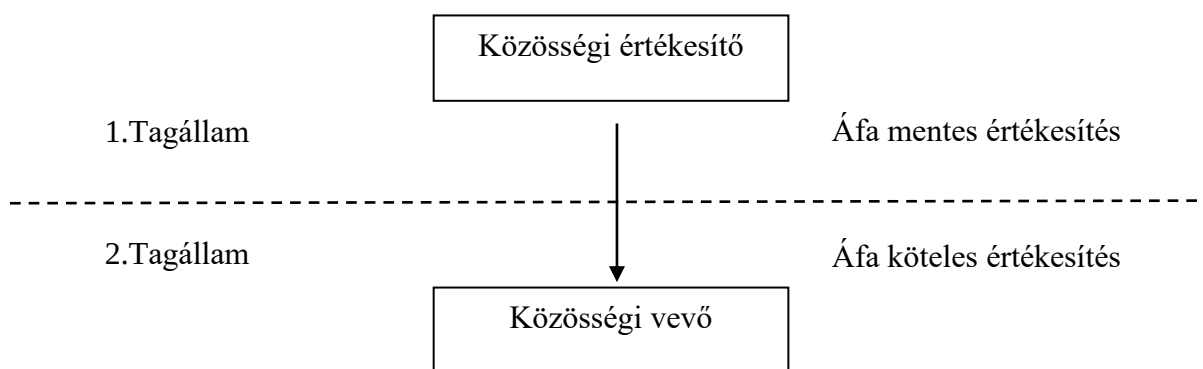
⁹¹ NAV BFIG Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály

⁹² Patz András: Számlagyár, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 20-21.o.

csökkenteni tudja valótlan tartamú számlákat állított be a cégek könyvelésébe. Az adólevonási jogot biztosító számlákat kiállító társaságok szándéka nem irányult a társaságok tényleges működtetésére, a valóságban nem irányították a vállalkozásukat, a valótlan tartamú számlákat azok bruttó összegének 4-5 százalékáért bocsátották a szervezet vezetője rendelkezésére 2017 évtől folyamatosan az akció napjáig. Tizennégy személyt állítottak elő és hallgattak ki gyanúsítottként. A bűnszervezet vezetőjének letartóztatását a bíróság elrendelte.⁹³

3.4. Közösségen belüli termékértékesítés és beszerzés szabályai

Magyarországra is a közösségi szabályozás irányadó 2004. május 1-jétől, azaz a Közösségen belüli tagállamok között megszűnt a vámellenőrzés, az EU-s tagállamok közötti kereskedelemre az áfára vonatkozó közösségen belüli beszerzés és értékesítés szabályai az irányadók.⁹⁴ Melyet a 2. ábrán szemléltetnek is.

2. ábra: Közösségen belüli termékértékesítés és beszerzés

Forrás: Saját szerkesztés

3.4.1. Közösségen belüli termékértékesítés szabályai

A termékexport 2004 óta (EU csatlakozás) a nem uniós országokba, valamint a héa-irányelv hatálya alá nem tartozó területekre irányuló termékek kivitelét jelenti. Közösségen belüli termékértékesítésnek nevezzük a tagállamok közötti árukivitelét. Ha a termékexport a törvényi feltételeknek megfelel akkor valamennyi tagállamban adómentes. Az Európai Unión belüli értékesítés mentes az adó alól, mely után a cégek a beszerzéseiket terhelő, korábban felszámított adó összegét visszaigényelhetik. Ehhez két feltételnek kell teljesülnie, a vevő érvényes uniós

⁹³ NAV Észak alföldi Bünyügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 2. évfolyam 2.szám, 2023. II. negyedév 3.o.

⁹⁴ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 123-124.o

adószámmal rendelkezik és az adásvételi szerződésben szereplő áruk dokumentummal alátámasztva elhagyták az eladó országát.⁹⁵

3.4.2. *Közösségen belüli termékbeszerzés szabályai*

A termékimport harmadik országból történő termékbehozatalt jelenti. Tagállamokból történő behozatalt közösségen belüli beszerzésnek nevezzük. A közösségi értékesítés után az áfát a termékbeszerzője fizeti meg, mivel a tagállamok közötti beszerzések fő szabály szerint áfakötelesek.⁹⁶ Ha az árut azzal a céllal hozták be, hogy egy másik tagállamba adómentesen tovább értékesítsék, így az importőr – 42.00-ás felfüggesztett vámeljárási keretében – mentesül az adókötelezettség alól, mivel az adót a célországban fogják megfizetni. Így a Közösségen belüli beszerzéskor a beszerzőnek Magyarországon áfabefizetési kötelezettsége keletkezik. Az alábbi feltételeknek kell teljesülnie:

- a terméket tagállamok között fuvarozták;
- a termék értékesítője a saját uniós országában nem választott alanyi adómentességet;
- a vevő áfaalany;
- az értékesített ügylet nem minősül felszerelés vagy összeszerelés tárgyú szolgálat terméknek.

Az adóalanynak önadózással kell az adót bevallania és megfizetnie. A beszerzett áruhoz kapcsolódó előzetesen felszámított adó vonatkozásában adólevonási joggal is rendelkeznek az adóalanyok, ez által az adómegállapítási időszakban le is vonhatja az áfát. A vállalkozásoknak a beszerzéshez kapcsolódó adókötelezettségnek a teljesítést követő hónap 15. napjáig eleget kell tenni.

A gazdasági társaságoknak a tagállamok közötti termékértékesítésről és beszerzésről vagy szolgáltatás nyújtásáról és igénybeviteléről – az Art. 8. számú melléklete szerinti szabályok alapján – negyedéves és havi áfabevallást benyújtok esetén a bevallásuk mellett az úgynevezett összesítő nyilatkozataikban is adatot kell szolgáltatniuk.⁹⁷ A bevallásokban feltüntetett közösségi tranzakciók adatainak kötelező megegyeznie az összesítő nyilatkozatban feltüntetett

⁹⁵ Lengyel Tibor: A költségvetési bevételek büntetőjogi védelme és annak kihívásai Magyarországon a XXI. században, doktori (PhD) értekezés, Debrecen, 2022., 104.o

⁹⁶ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 125.o

⁹⁷ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 126.o

adatokkal. Abban az esetben, ha nagyobb eltérések merülnek fel az adatok között, az már adóelkerülésre utaló jel lehet. Mely bizonyítási eszközként szolgálhat az adóhatóság részére.

3.5. Szervezett áfacsalás

A szervezett áfacsalás az áfakötelezettség alóli kibújást lehetővé tevő struktúrák és konstrukciók felhasználásával elkövetett adócsalás, olyan különböző tagállami adóalanyok felhasználásával végrehajtott mechanizmusok segítségével, amelyek nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt működnek. Megjelenését tekintve lehet jogtalan áfalevonás, áfavisszaigénylés vagy az egyébként esedékes áfát nem fizetik meg.⁹⁸

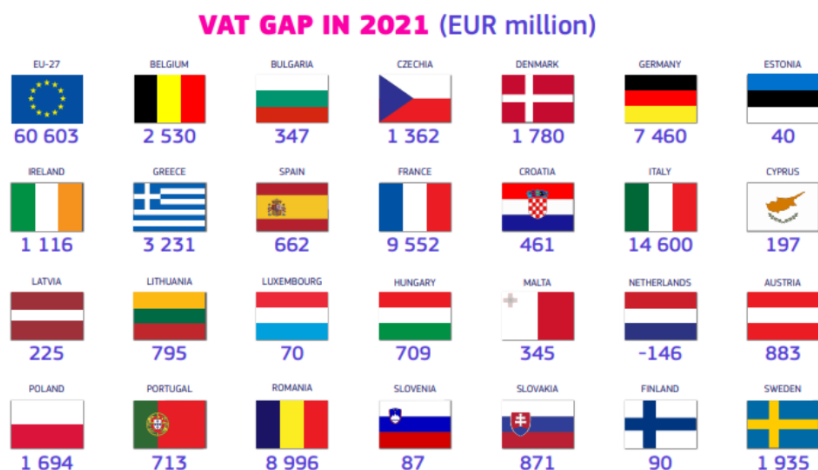
A „HÉA-rés” a várható összes áfa bevétel és a ténylegesen beszedett összeg közötti becsült különbség. Azért fontos a héa-rést kiszámítani, mert ez közvetlen hatással van mind az uniós, mind a nemzeti költségvetésekre. Az Európai Bizottság által kiadott 2023-as áfahiány-jelentés szerint⁹⁹ az éves tanulmány azt mutatja, hogy a tagállamok 2021-ben körülbelül 61 milliárd eurót veszítettek áfából, a 2020-as évvel szemben, ami 99 milliárd euró volt.

Az 1. kép megmutatja a tagállamok áfarés mutatójának megoszlását az Európai Unión belül. Az értékek millió euróban értendők. A legnagyobb áfa kiesés 2021-ben Olaszországban volt, ami 14,6 milliárd eurót jelentett, a második helyen Franciaország végzett 9,5 milliárd euróval és harmadik helyen pedig a szomszédos Románia közel 9 milliárd euróval. A három ország héa-rés mutatója meghaladja az uniós áfa kiesés felét. Magyarország 709 millió eurót veszített áfából, ezzel a tagállamok héa-rés mutató szerinti megoszlásban középen helyezkedik el. A jelentés szerint, bizonyos bevételkieséseket lehetetlen elkerülni, úgy tűnik, hogy a célzott szakpolitikai válaszlépések változást hoztak, különösen az adórendszerek digitalizálásával, a tranzakciók valós idejű jelentésével és az e-számlázással kapcsolatban.¹⁰⁰

⁹⁸ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 126.o

⁹⁹ VAT Gap (áfarés), The estimated difference between expected VAT revenue and the actual amount collected (A várható áfabevétel és a ténylegesen beszedett összeg becsült különbsége), 2023., https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en?prefLang=hu&etrans=hu#causes (letöltve:2024.08.23.)

¹⁰⁰VAT Gap (áfarés), The estimated difference between expected VAT revenue and the actual amount collected (A várható áfabevétel és a ténylegesen beszedett összeg becsült különbsége), 2023., https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en?prefLang=hu&etrans=hu#causes (letöltve:2024.08.23.)

1. kép: Áfarés 2021-ben (millió euró)

Forrás: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en?prefLang=hu&etrans=hu#causes (letöltve:2024.08.23.)

A héa veszteség, többek között az áfacsalás és -elkerülés, a vállalati csődök és pénzügyi fizetéseképtelenség, valamint félreszámolások miatt áll fenn. Az áfarést befolyásoló további körülmények a gazdasági fejlesztések, az egyszeri állami támogatási intézkedések és a nemzeti statisztikák minősége.

Az EU-országok közötti áfahiány eltérései tükrözik a tagállamok közötti különbségeket az adókötelezettségek teljesítésében, az áfacsalás elkövetésében, valamint az állami adóigazgatást ellenőrző hatóságok tekintetében. Fontos az áfarés nyomon követése, mivel:

- Az áfa a nemzeti és az EU költségvetéséhez is hozzájárul.
- A héa-rés a nemzeti adóhatóságok héa-beszédési teljesítményének mutatója.
- A kieső áfabevételek negatív hatással vannak az állami közjavakra és szolgáltatásokra (oktatás, egészségügy és infrastruktúra).
- A héa-rés mértékére vonatkozó tanulmányok segítenek a Bizottságnak jól célzott intézkedéseket kidolgozni a héa-megfelelés javítására.

3.6. Áfacsalás főbb területei

Az áfacsalás bűncselekményt elhatároljuk az adóalanyok nem szándékos mulasztásaitól. Ha a vállalkozások nem határidőn belül nyújtják be a bevallásukat, véltlenül elmarad vagy a számlákban valamilyen formai hiba van, név- számlaelírás, kivéve az adóalapot vagy

adóösszeget érintő hiba. Ezekben az esetekben lehetőség van a bevallás önellenőrzésére, vétlen mulasztás esetén annak igazolására (kórházi ellátás) vagy a számlák módosítására.

Áfacsaláson belül különbséget kell tenni a határon átnyúló, valamint a belföldi kereskedelemben történő bűncselekmények között.

A tagállamon belüli és nemzetközi viszonylatban a termékek vagy szolgáltatások magán célra – és nem a vállalkozás érdekében történő – felhasználását az általános adócsalási formák között említhetjük meg. Annak ellenére is, hogy az adóalany a termék beszerzéséhez vagy szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódó, beszerzést terhelő áfát már részben vagy egészben levonta.¹⁰¹ Ide sorolható a fekete gazdaság is, melynek során a termék és szolgáltatás nyújtója, nem állít ki számlát, vagyis így adófizetési kötelezettsége nem keletkezik. Az adócsalás legegyszerűbb formája, az adóbevallás benyújtásának szándékos elmulasztása. Az elkövetők tényleges gazdasági tevékenységet folytatnak, amelyből bevételük keletkezik, de a bevallási kötelezettségüknek nem tesznek eleget és az adót sem fizetik meg.¹⁰² Ide tartozik továbbá, az az eset, amennyiben az adóalany adóbevallását elkészíti, de abban az igazságot nem tükröző adatokat közöl és így az adóhatóságot megtéveszti.¹⁰³ Határon átnyúló adócsalás a termékek Közösségen belüli vagy harmadik országból történő csempészése és azok belföldi piacon történő illegális értékesítése (feketén értékesítés). Továbbá jellemző tagállamok közötti csalási konstrukció a valótlan belföldi vagy közösségi áfa azonosító számok használata, különben törvényesen működő cégek áfaszámának - annak tudata nélkül - jogellenes felhasználása.¹⁰⁴ Nemzetközi áfacsalás továbbá a Közösségen belül vagy belföldről gazdasági esemény nélküli számlák szándékos befogadása és könyvelése, ennek okán szándékosan el tudják kerülni az adófizetési kötelezettséget, illetve jogosulatlanul vissza lehet igényelni az adót. Ez a bűncselekmény jellemző a számlagyárakra és számlázási láncolatokra. A körhintacsulás mechanizmusa a színlelt adómentesség, belföldi bruttó beszerzés után tagállami adómentes értékesítés színlelése, az áfa eladó általi visszaigénylése, de az áru ezzel párhuzamosan

¹⁰¹ dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés és elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, doktori értekezés (PPKE JÁK) Budapest, 2015., 65.o.

¹⁰² Kormos Erzsébet: Az adócsalásról, Ügyészek lapja 2001. (8. évf.) 6. sz. 55-64. o.

¹⁰³ Dr. Kecskeméti Gyula: Az adócsalás elkövetési magatartásairól és a csalástól történő elhatárolás körében felmerülő álláspontokról, In: Belovics Ervin-Tamási Erzsébet-Varga Zoltán (szerk.): Emlékkönyv Békés Imre tiszteletére, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 2011., 186.o.

¹⁰⁴ dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés és elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, doktori értekezés, PPKE JÁK, Budapest, 2015., 65.o.

visszajön vagy el sem hagyta az országhatárt. Ezt követően az árut látszólag más uniós országból beszerző társaság az értékesítését terhelő áfát szándékosan nem fizeti meg.¹⁰⁵

3.7. Nemzetközi áfacsalás

3.7.1. Körhintacsálás

Az 1990-es évek közepe óta a körhintacsálás, más néven karusszelcsalás, a Közösségen belül legszámottevőbb adócsalásfajtává nőtte ki magát, mely az uniós tagországoknak évente 50-60 milliárd euró kárt okoz.¹⁰⁶ A körhintacsálás az áfa működési konstrukciójának kijátszására irányuló törvénytelen magatartási forma.

A körhinta csalás mechanizmusa a következő, melyet a 3. ábrán szemléltetünk is. Az 1. tagállamban lévő Conduit (Csatorna Társaság) áfamentesen értékesíti a terméket másik tagállamban bejegyzett Missing Trader (Hiányzó Kereskedő, MT) részére. Így a Hiányzó Kereskedő a terméket közösségen belül áfafizetési kötelezettség nélkül szerezte be. Ezt követően a Missing Trader belföldön tovább értékesíti az árut közvetlenül a Brókernek vagy a láncolatban közbeiktatott Buffer cégnek. A Hiányzó Kereskedő megkapja az előzetesen fizetendő áfát az értékesítés után, viszont azt nem fizeti be az adóhatóságnak és eltűnik. Itt szeretném megemlíteni, hogy a Hiányzó Kereskedő megnevezés nem arra utal, hogy a társaság hiányzik, hanem arra, hogy a valós kereskedelmi tevékenység nem történik meg, valamint a szándéka is hiányzik ezen cselekmény megvalósítására.¹⁰⁷ A Bróker levonja az áfát a termékbeszerzése után és eladja azokat a belföldi piacon bruttó áron. A Brókernek a visszaigényelhető áfája a fizetendő és a levonható áfának a különbözete lesz, majd ezt az összeget visszaigényli az államtól. Az az áfaösszeg, amit a Brókerek vagy Bufferek megfizettek a Missing Trader társaságnak beszerzéskor, az lesz a költségvetés áfavesztése is. A Bufferek azt a célt szolgálják a csalásban, hogy elrejtse a kapcsolatot a Hiányzó Kereskedő és a Bróker között, ezért is nevezzük ezeket a cégeket Közbeiktatott Láncszemeknek. Az elkövetők próbálnak bevonni a láncolatba minél több Buffer céget, ezzel céljuk az, hogy megnyújtsák ezt

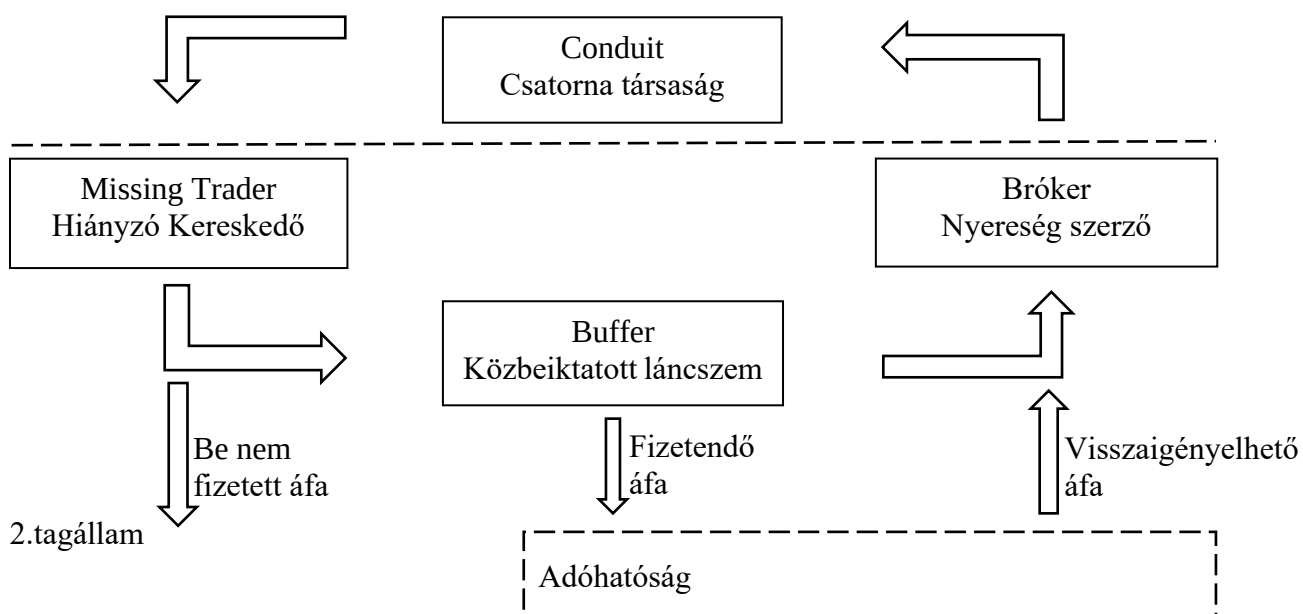
¹⁰⁵ Dr. Fodor Balázs Gábor Az áfa-csalások büntetőjogi megítélésének elméleti és gyakorlati kérdései, In: Prof. Dr. Domokos Andrea: A költségvetés büntetőjogi védelme, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017., 94.o.

¹⁰⁶ Áfacsalás: lohol az EU a pénze után, 2007. április. 25., http://hvg.hu/gazdasag/20070425_afacsalas_eu.aspx (letöltve:2024.08.30.)

¹⁰⁷ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 130.o.

a folyamatot és nehezebbé, ellenőrizhetetlenebbé tegye a nyomozati eljárást a hatóságok részére. Így az értékesítés és beszerzés teljesítése szabályosnak tűnik. A teljes körforgás csak akkor valósul meg, ha az áruk értékesítésére a Bróker által nem a belföldi piacon kerül sor, hanem Közösségen belüli adómentes termékértékesítéssel tovább értékesíti az 1. tagállamban lévő Conduit társaságnak. Ezt követően a befogadott számlák alapján visszaigényli az áfát a Bufferektől. A Csatorna Társaság újra közösségen belüli áfamentes értékesítést folytat a Missing Trader részére és a folyamat újra indul. Létrejön tehát a láncolatban az ügyletek visszatérő körforgása, vagyis a körbeszámlázás.¹⁰⁸

1. tagállam

3. ábra: Körhintacsálás folyamata

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A körhintacsálásnak a legfontosabb jellemzője, hogy a gazdasági eseményeknél nincs valós termék értékesítés vagy beszerzés. A végfelhasználó soha nem kapja meg a terméket, így az áfabevételnél jelentkező veszteség korlátlan lehet, amíg a hatóságok tudomására nem jut. A bűncselekmény célja az áfaösszegek visszaigénylése. A körhintacsálás mechanizmusa a valóságban sokkal összetettebb és bonyolultabb, mint az ábrán feltüntetett folyamat. A gyakorlatban több tagállamot és 30-40 céget magába foglalva valósul meg. Ahhoz, hogy a csalási mechanizmusok működését jobban megértsük, illetve nyomozás során a csalási

¹⁰⁸ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 128.o.

elemeket idejében felfedezhessük, indokolt a csalás résztvevőinek ismerete, tipikus magatartásuk összefoglalása és vizsgálata. A következő bekezdésben ezt mutatom be.

Conduit – a csatornatársaság

A Conduit a Missing Tradertől, Buffertől és Brókertől eltérő tagállamban működik. A csatornatársaság a hiányzó kereskedőnek közösségen belül áfamentesen értékesíti a terméket, amennyiben a körforgás teljes a Bróker társaságtól közösségen belül áfamentesen szerzi be az árut. Sok esetben azért hozzák létre, hogy a csalási konstrukciót szolgálja, de előfordul az is, hogy jól ismert, törvényesen működő társaságokról van szó, amely nem tud arról, hogy egy csalási folyamat tagja.¹⁰⁹ A Conduit bevallási köteletségének eleget tesz, a fizetendő és levonható áfájának a különbözete többnyire nulla vagy minimálisan negatív előjelű, tehát adóminimalizáló tevékenységet folytat, az adóhatóság megtévesztése miatt. A csalás miatt alapított Conduitok csak cégjegyzék szinten működnek, ezért hatósági ellenőrzés alatt jellemző, hogy a vevő és szállító számlák mellett egyéb számlákat nem tartalmaz a könyvelésük. A csatornatársaságok ügyvezetője egy másik tagállam állampolgára és tartózkodási helye is az az ország. Jellemző az is, hogy onnan telefonon vagy nehezen lenyomozható internetes alkalmazásokon keresztül irányítja a céget.

Remote Trader – Irányított Kereskedő

A Conduit társaság egyik verziója. Szerepe szerint a saját tagállamában nem tesz eleget az adókötelezettségeinek (nem tesz adóbevallást, nem érhető el az adóhatóság számára) ezzel megnehezíti a törvénytelen lánc észlelést, illetve annak vizsgálatát. Ha egy Conduit nem ad bevallást, tehát adatot nem rögzít a VIES¹¹⁰ rendszerbe, akkor a másik tagállam hatósága számára is akadályozza a Missing Trader felderítését, illetve a csalárd láncolat likvidálását.

Missing trader – a hiányzó kereskedő

Az áfacsalási láncolatban a hiányzó kereskedő fontos szerepet játszik. A hiányzó kereskedő nem tesz eleget áfa kötelezettségeinek, nem nyújt be adóbevallást és az áfát se fizeti be a költségvetésbe. Látszólag ő az, aki megvalósítja az adócsalást, megtévesztve ezzel az adóhatóságot. Azonban a Missing Trader társaságok a büntetőeljáráásban inkább bűnsegédként minősülnek. Ezek a társaságok jellemzően cégjogi értelemben léteznek. A hiányzó kereskedőként működtetett cégeket kétféleképpen lehet létrehozni. Újonnan alapítanak egyet,

¹⁰⁹ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 132-133.o.

¹¹⁰ VAT Information Exchange System (Héa információcsere-rendszer)

Magyarországon inkább ez az elterjedtebb, mivel kedvező a gazdasági és jogi környezet (áfaalanyiság automatikus megszerzése, egyablakos rendszeren keresztül villámgyors cégalapítás). Korábban említettem, hogy ma Magyarországon az egyszerűsített eljárás miatt, szinte bárki tud pár óra leforgása alatt, papírok szintjén működőnek tűnő céget alapítani, feltéve azt, hogy befizeti a meghatározott induló tőkét és a többi feltételnek is megfelel. A másik mód, a hiányzó kereskedőként működtetett cég „létrehozására”, egy már meglévő ügynevezett „alvó cég „felébresztése”. Mely történhet üzletrésztársárlással és ügyvezetőváltással. Ez az eljárás csökkenti a korai felismerést is a hatóságok részéről. Több országban azért választják a már meglévő vállalkozás felélesztését, mert egy új cég létrehozása számos adminisztratív kötelezettséggel járna (adószám igénylése, alaptőke befizetése).

A körhintacsálás szervezői gyakran a társadalom periferiáján lévő (hajléktalan, alkoholista vagy akár halálos beteg) személyeket állítanak a hiányzó kereskedők ügyvezetői pozíciójára. Sok esetben a bűncselekményhez képest csekély pénzösszeget kínálnak számukra vagy alkoholért, kábítószerért cserében aláírattják velük a cégalapításhoz szükséges papírokat. Szintén gyakran előforduló jelenség, hogy ha a szervező nem tud megfelelő strómant találni, akkor hamis vagy lopott személyazonosság felhasználásával hozza létre a hiányzó kereskedő társaságot.¹¹¹ A nyomozó hatóságoknak ezeket a személyeket igen nehéz és időigényes munka felkutatni, mivel gyakran nem rendelkeznek lakcímmel és személyazonosító okmányokkal sem. Abban az esetben, ha a nyomozó hatóság még is utoléri őket, sokszor a nyomozást elősegítő releváns információkkal nem tudnak szolgálni. Az ilyen hiányzó kereskedő regisztrált székhelycíme nem létező vagy székhelyszolgáltatóhoz bejegyzett cím, külföldi képviselő esetén gyakran azonos a vállalkozás cégbejegyzését intéző ügyvédi iroda címével. A stróman vállalkozás alapítás után azonnal vagy néhány hónap múlva eltűnik, a társaság székhelyét fiktíválják, így a nyomozó hatóság számára láthatatlanná válik. Egy esetleges adóhatósági ellenőrzés vagy nyomozás folyamán ezek a cégek sok munkával és időráfordítással (helyszíni szemle, idézés, lakcím lekérdezés, cégbírói adatkérés, jogsegélykérés) deríthetők fel.¹¹² Amennyiben a nyomozó hatóság megindította ellenük az eljárást arra van lehetőség, hogy az adószámot felfüggeszték és a társaság törlését kezdeményezzék. Azonban mire ezek a vállalkozások az adóhatóság látókörébe kerülnek, már zavart sem okoz a megszüntetésük, mivel már a csalás szervezői is megszüntették a kapcsolatot ezekkel a cégekkel.

¹¹¹ Dr. Steiner Gábor: A költségvetési csalás bizonyítási kérdései In: Büntetőjogi Szemle X. évfolyam, 2021/1. szám HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021., 47.o.

¹¹² Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 130-131.o.

Akármilyen eljárást használnak a Missing Trader alapítására, a törvénybe ütköző szándék arra irányul, hogy a költségvetésbe befizetendő áfa meg nem fizetésével párhuzamosan a csalási láncban részt vevő többi szereplőnek lehetőséget biztosítsanak fiktív áfaösszegek levonására, illetve nem létező vagy más forrásból beszerzett termékek eredetének igazolására.¹¹³ Minden körhinta csalásban csak egy Missing Trader van, de az elkövetői kör egymás mellett párhuzamosan több hiányzó kereskedő társaságot alkalmaz.

Háromféle típusú hiányzó kereskedőt különböztethetünk meg viselkedésük alapján:

- Bevallási kötelezettséget nem teljesítő társaságok: Ezek a cégek csak névlegese és a nevükben mások által kiállított számlákkal vesznek részt a körhinta csalásban. Könyvelést nem vezetnek és adózási kötelezettségeiknek sem tesznek eleget. Ezért az adóhatóságok figyelmét relatíve gyorsan felhívja magára. Gyakran azért hozzák létre, hogy egyetlen nagy összegű ügyletet leszámolazzanak.
- Adattartalom nélküli vagy nullás bevallást benyújtó társaságok: Ezek a társaságok adóbevallási kötelezettségeiknek eleget tesznek, azonban azok számadatot nem vagy nullás adatokat tartalmaznak. Ezzel céljuk, hogy minél később kerüljön az adóhatóság látókörébe. Felfedésükre alkalmas lehet, a VIES kontrolladatok összevetése a nullás bevallásokkal, a kettő közötti különbség a VIES eltérés.
- Fizetési kötelezettségeiknek nem tesznek eleget a defaulting traderek, más néven mulasztó kereskedők. Ezek a társaságok adóbevallásaikat elkészítik és be is nyújtják azt, azonban adófizetési kötelezettségeiknek nem tesznek eleget. Ezen adóbevallás célja kitolni azt az időt, amikor az adóhatóság észreveszi azt, hogy áfafizetési kötelezettségeiknek nem tettek eleget. A defaulting trader tevékenysége kezdetén székhelyt bérel, azokat az adóhatósághoz bejelenti, teljesíti bevallási és bejelentési kötelezettségeit. Akár évekig is működhet úgy, hogy az adóhatóság nem veszi észre a csalárd láncolatot. Sok esetben a kisebb csalásoknál maga a defaulting trader mögött álló személy a csalás szervezője és haszonhúzója is.¹¹⁴

Buffer – a közbeiktatott láncszem

A csalási láncolat szervezői közbeiktatott láncszemeket használnak a folyamat elfedésének komplexebbé tétele miatt. A Buffer a Missing Trader és Bróker között helyezkedik el, utóbbi

¹¹³ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 130-131.o.

¹¹⁴ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 131.o.

elfedése céljából. Magyar viszonylatban jellemző a körhintacsálásoknál, hogy sok buffert alkalmaznak a láncolatok létrehozására. A közbeiktatott láncszemek az értékesítési csalás folyamatában alacsony árrést és a piaci árnál alacsonyabb árat alkalmaznak. Azért, mert a hosszúra nyújtott láncolatban nem cél a magas végső ár, mivel eladhatatlanná tenné a terméket. Ha a terméket nem lehet eladni, akkor nem lehet a hasznot kiemelni. A közbeiktatott láncszem jellemzően eleget tesz adózói kötelezettségeinek, de tipikusan adóminimalizáló vállalkozások. Nem ritka a milliárdos forgalom utáni néhány tíz- vagy százezer forintos elszámolandó adó.

További jellemzője a Buffereknek, hogy nem rendelkeznek a szükséges tárgyi és személyi feltételekkel (szakképzett munkaerő, munkavégzéshez szükséges eszközök, pénzeszközök). Előfordulhat azonban, hogy a buffer tudta és akarata ellenére lesz részese a láncolatnak, ez főleg abban az esetben fordul elő, ahol valós termék mozgás is történik. Az elkövetők általában kicsi, de nagy értékű árukat (telefon, chipet, memórialapot) járatnak körbe a Közösségen kívüli és belüli államok közötti piacokon, egymás után többször is.¹¹⁵ Ennek oka, hogy egy szállító eszközre több, nagy értékű áru fér rá és egy szállítmánnyal több áfát tudnak elcsalni az elkövetők. Nyári gyakorlat alatt részt vettem több kutatáson is, egyik alkalommal egy törvényesen működő, bevallási, könyvelési kötelezettségeit teljesítő raktározó céghez mentünk, elmondásaik alapján az árut néhány napig raktározták majd egy másik kamion szállította is tovább a terméket. Ez az eset is szemlélteti, hogy mivel történt valós gazdasági esemény, ezért kellő körülmények mellett is előfordulhat, hogy legálisan működő cégek is belekerülhetnek az áfacsalási láncolatba. Gyakorlati tapasztalatok alapján kevés ilyen eset van, inkább az a jellemző, hogy pontosan tudják a folyamat lényegét, az abban betöltött szerepüket, de mivel az ügyletek teljesítéséhez jelentős gazdasági érdekük fűződik, inkább hallgatólagosan részt vesznek a csalásban. Ezek a vállalkozások az ellenőrzések számára elérhetőek, általában segítőkészek. Sok esetben nincs lehetőség arra, hogy adóhatóságilag felelősségre legyenek vonva, mivel nem lehet bizonyítani a tudatos részvételüket a csalásban.¹¹⁶

Blocking Trader – akadályozó kereskedő

A Buffer speciális formája. Az adóellenőrzések során gyakran előfordul, hogy a láncolatban szereplő egyik Buffer megkísérli akadályozni (blokkolni) a vizsgálatot azzal, hogy megtagadja az együttműködést. Ez esetben nem bocsátja rendelkezésre könyveit/nyilvántartásait vagy

¹¹⁵ Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011., 209.o.

¹¹⁶ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 131.o.

késlelteti azok átadását. Ügyvezetője, könyvelője gyakran akadályt közöl, így nem lehet megfelelő információkat gyűjteni a tényleges gazdasági tevékenységről. Sőt egyes esetekben eltűnik az adóhatóság elől.

Bróker – a nyereségszerző vagy haszonhúzó

A Bróker a Buffer speciális típusa, általában az utolsó szereplő a számlázási láncban. A Bróker a haszonhúzója a körhintacsálásnak. Ezt úgy tudja elérni, hogy levonja az áfát a kooperatív társaságoktól, valamint realizálja a profitot, melynek érdekében a csalási folyamatot felépítették. A Bróker „emeli ki” az áfát az államháztartásból, ezért a szervezők igyekeznek a legtovább működtetni. Áfa bevallásuk folyamatos visszaigénylő vagy adóminimalizáló, ezért a haszonhúzó a nyilvántartási kötelezettségeit és bevallásait rendszeresen teljesíti. Az nyomozó hatóság számára gyanútlan és következetes vállalkozásoknak tűnnek.¹¹⁷

Szervező

A szervezett áfacsalásban a szervező a központi személy. A csalási láncolatot szervezi és strómanok, Bufferek, valamint Missing Traderek által fedik el magát. Abban az esetben, ha a szervező egyben a Bróker is, eleget tesz áfakötelezettségeinek és könyvelést vezet.¹¹⁸ Gyakran olyan magánszemélyről vagy csoportról van szó, aki(k) strómanokon keresztül alapítat(nak) akár teljes cég hálózatokat (10-20 cég is lehet), ezeket a cégeket távolról irányítják és bonyolítják le a pénzügyi teljesítéseket és számlázásokat a csalási láncolat közreműködői között.

Disztributor – forgalmazó, viszonteladó

A disztribútor olyan cég, amely megvásárolja a termékeket a csalárd láncolat végén és törvényesen értékesíti azokat a belföldi piacon. Előfordul, hogy a forgalmazó brókerként működik. Jellemző, hogy azért vásárol a csalárd láncolatból, mert így olyan ár előnyre tesz szert, mely biztosítja versenyképességét a többi gazdasági szereplővel szemben, hiszen az áfa csalt termékek ára sokkal versenyképesebb annak „köszönhetően”, hogy a forgalmi adót nem fizetik meg korábban az értékesítési láncban.

¹¹⁷ Dr. Steiner Gábor: A költségvetési csalás bizonyítási kérdései In: Büntetőjogi Szemle X. évfolyam, 2021/1. szám HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021., 47-48.o.

¹¹⁸ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 133.o.

Megbukott a telefonbiznisz¹¹⁹

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatalos facebook oldalán tette közé 2023.03.20.-án az alábbi ügyben történő nyomozását. Ezzel az üggyel szeretném alátámasztani a körhintacsallás jellemzőit. A kutatás során készült videót az alábbi linken lehet megtekinteni: <https://www.facebook.com/watch/?v=1570343703474709>

Az unióból beszerzett prémium kategóriás telefonokkal üzletelt egy bűnszervezet, amelyre a NAV nyomozói csaptak le. A közel harminc helyszínt érintő akcióban tíz főt vettek őrizetbe.

A négyszintű körhintacsallással megközelítőleg 3 milliárd forint áfa hiányt okoztak a költségvetésbe. Az uniós és belföldi cégek élére stróman ügyvezetőket neveztek ki. A termékforgalom lebonyolítása fiktív volt, az csak papíron működött. A bűnszervezet vezetőjének birtokából nem került ki a pénz, sem a telefonok.

Az okozott kár vagyonbiztosítására készpénzt, nemesfémeket foglaltak le és bankszámlákat, gépjárműveket és ingatlanokat zároltak több mint 4 milliárd Forint értékben. A nyomozók gyanúsítottként húsz embert állítottak elő és hallgattak ki üzletszerűen, bűnszervezetben elkövetett költségvetési csalás és hamis magánokirat-felhasználás megalapozott gyanúja miatt.

Az alábbi ügyben az elkövetők közösségen belül adómentesen szereztek be a mobiltelefonokat. Ahogy már korábban említettem, ez a termékkör elterjedt a körhintacsallást elkövetők körében, mivel egy szállítóeszközön (mikrobuszban) sok nagy értékű, de kis méretű mobiltelefon elfér. Minél nagyobb a szállítmány értéke annál több áfát lehet elcsalni egy fuvarozáson belül és kisebb a lebukási arány is. A költségvetési csalást üzletszerűen és bűnszervezetben követték el, mivel a törvényben meghatározott minden tartalmi eleme érvényesül. A külföldi és belföldi cégek élére strómanokat állítottak, akiket hátulról irányítottak. A gazdasági események fiktívek voltak, tényleges árumozgás nem történt, tehát a végső felhasználók részére soha nem jutottak el a termékek. A nyomozó hatóság a vagyonbiztosítás érdekében lefoglalt nagy összegű készpénzt, nemesfémeket és zár alá vontak bankszámlákat, gépjárműveket és ingatlanokat is.

A következő eset egy másik példa a körbeszámlázásos csalásra. Egy magyar adóalany belföldi cégektől gyermekjátékok forgalmazásával kapcsolatos számlákat fogadott be és tovább számlázta ausztriai vállalkozások részére. A játékok szállításának feltárásakor az adóhatóság megvizsgálta, hogy a már Magyarországról Ausztriába kiszállított termékeket újra visszaszállították Magyarországra. Az termékforgalom azért tűnt fel az adóhatóság számára,

¹¹⁹ Megbukott a telefonbiznisz (2023.03.20.) <https://www.facebook.com/watch/?v=1570343703474709> (letöltve:2024.08.31.)

mivel a játékok szállítását ugyanattól a társaságtól indították el és ugyanahhoz a céghez kerültek vissza, de közben több társaságot és országot is bevontak a csalárd láncolatba. Felderítésre került az is, hogy a számlákon szereplő termékeket senki se látta, vagyis a gazdasági események fiktívek voltak, egyik tagállamban sem történt termékértékesítés. A csalási folyamat végén a számlák szerint a játékok Szlovákiába kerültek, de valós gazdasági esemény nem történt.¹²⁰

Körhintacsálás megelőzése

A körhintacsálások megelőzésére az Európai Unióban minden tagállamra kötelező adatszolgáltatás van érvényben. A VIES-rendszer a központi adatbázis, amelynek az a rendeltetése, hogy az eladó helyett a vevő biztosan megfizesse az áfát.¹²¹ A VIES rendszerbe az alábbi adatokat kell megadni, a szállító és a vevőnek is a neve, címe és adószáma, a termékre vonatkozó adatok (megnevezése, értéke stb.).

Az áfa adónem esetében segítséget nyújtott a körhintacsálások visszaszorításában a fordított adózás, melynek lényege, hogy az áfát a végső felhasználónak kell megfizetnie, így a köztes szereplők nem tudják az adót visszaigényelni. A fordított adózást a jelenleg hatályos Áfa törvény is alkalmazza. Az Áfa tv. 142. §-ának (1) bekezdése sorolja fel azokat a termékértékesítési és szolgáltatásnyújtási ügyleteket, melyeknél az áfát a termék beszerzője vagy a szolgáltatás igénybe vevője fizeti,¹²² ilyen például az építőipari szolgáltatás, munkaerő-kölcsönzése és az ingatlanhoz közvetlenül kapcsolódó szolgáltatások. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az ügyletek után nem a számlakiállító számlázza ki az áfát, hanem a vevő saját maga megállapítja, bevallja és (amennyiben a levonási feltételeknek megfelel) levonja az áfát.

Azonban így is vannak olyan cégek, akik visszaélnék ezzel az eljárással melyet a következő jogesettel szemléltetek. Egy haszonhúzó építőipari vállalkozás vas- és acélipari termékek megmunkálására felépített alvállalkozói hálózattal rendelkezett. Olyan mesterséges láncolatot épített ki, amelyben a cég a fordított adójogi kereteket csalárd módon használja ki azáltal, hogy jogosulatlanul fogad be olyan alvállalkozói áfás számlát, amelyet aztán célirányosan építési engedélyköteles beruházásokhoz értékesít. A fordított adózás kapcsán a jogkövető magatartás látszatát kelti. Az alvállalkozóktól befogadott áfát tartalmazó számlák után a benyújtott adóbevallásukban adófizetési kötelezettségüket jogellenesen 324 millió forint összegben

¹²⁰ Herbert János: A kör bezárul, avagy jogosulatlan áfa visszaigénylés színlelt ügyletek alapján, Adóvilág. 2008/5. 31-32.o.

¹²¹ Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011., 94.o.

¹²² Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011., 210.o.

csökkentette. 2023-ban vagyonekobbzás, illetve jogi személlyel szembeni pénzbírság biztosítása érdekében 648 millió Forint értékben ingatlanok, bankszámlák, követelések zár alá vételét rendelte el a NAV.¹²³

3.7.2. MTIC típusú csalás¹²⁴

Az MTIC csalás a fogyasztáshoz kapcsolódik, mivel az áfa befizetése nélkül beszerzett és a végső fogyasztó számára értékesített termék ára alacsonyabb, mint azon áruk köre, amelyek után törvényesen megfizették az áfát. A kereslet és kínálat találkozik, abból kifolyólag, hogy az átlagemberek arra törekszenek, hogy a termékekhez minél jobb ár-érték arányban tudjanak hozzájutni. Sok esetben a vevők nem tudnak arról, hogy ilyen csalási láncolat haszonélvezőjévé válnak, mivel valós gazdasági esemény is történik, a termék kiszállításra kerül hozzájuk. Napjainkban elterjedt az internetes vásárlás szokása, ezért ilyen ügyletek nap mint nap történnek. A háztartások nagy része összehasonlítja és megnézi a tartós fogyasztási cikk vásárlása esetén a termékek árát és azt, hogy honnan lehet megvásárolni az interneten. A csalók hajlandóak hozzáadott érték nélkül értékesíteni a terméket. Sok esetben az áfa teljes összegéről is lemondanak, mivel a végső ár a fogyasztói döntések vezérlője. Ebben az esetben az elcsalt áfából már maga a fogyasztó is részesül.¹²⁵

Az MTIC csalás mechanizmusát áfakötelezettség szempontjából a 4. ábra szemlélteti. Az 1. tagállamban lévő eladó az árut közösségen belül adómentesen értékesíti a 2. tagállamban lévő Missing Trader társaság részére. A Hiányzó Kereskedő áfakötelezettségeinek nem tesz eleget. A Missing Trader általa kibocsátott bruttó számlát a vevő előzetesen felszámított áfaként szerepelteti könyveléseiben és ezáltal azt levonja a fizetendő adójából. Az így kapott fizetendő és előzetesen felszámított adó különbözete miatt visszaigényelhető áfája keletkezik és a csalás haszna is nála realizálódik. A folyamat csak akkor működik, ha a vevő nem a végső felhasználó, mivel ez esetben nincsen áfa visszaigénylési joga. A másik tagállamban lévő eladó általában nincs tudatában a törvénytelen folyamattal. A hiányzó kereskedős csalás jellemzője, hogy a külföldi eladó által kiállított nettó számlák értéke magasabb vagy egyenlő, mint amit a Missing Trader társaság által kiállított bruttó értékű számlákon feltüntetnek.

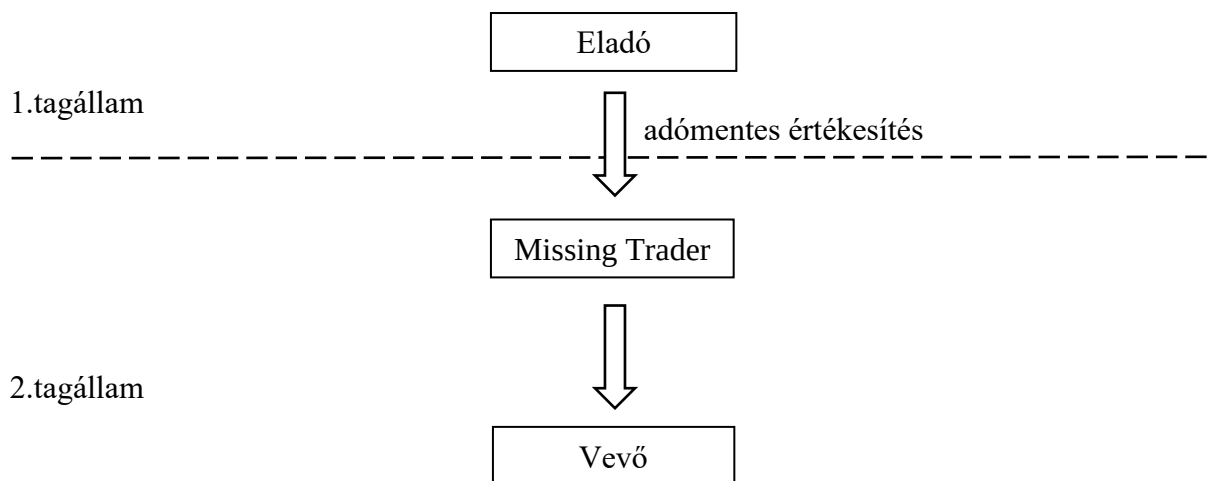
Gyakori eset, hogy a termékek szállítása a külföldi eladótól nem a Missing Traderekhez történik, hanem a tényleges vevőkhöz. A Defaulting Trader (mulasztó kereskedő) esetében,

¹²³ NAV Észak Alföldi Bűnügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 2. évfolyam 2.szám, 2023. II. negyedév 3.o.

¹²⁴ Missing Trader Intra-Community Fraud – Hiányzó kereskedő közbeiktatásával elkövetett csalás

¹²⁵ Magyar-Áhel Eszter: Áfacsalások az Európai Unióban, In: Szabó Andrea: Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, 2018., 133-134.o.

nincs szükség további számlázási láncolatra, mivel a mulasztó kereskedő nevében közvetlenül lehet szállítani a terméket a végső fogyasztó részére. Ez esetben a magánszemélyek nem valós adatokat tartalmazó számlákat kapnak, de mivel történik valós gazdasági esemény, ezért nem kelti fel a figyelmüket. A csalási módszer elterjedt a gépjárműszektorban és az elektronikai (háztartási gépek, mobiltelefonok, számítógépek) eszközök piacán.

4. ábra: MTIC csalás modell

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A következő jogesettel szemléltetem az MTIC csalást. Különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó, üzletszerűen, bünszövevényben elkövetett költségvetési csalás büntett elkövetése miatt folytatott nyomozást a NAV ÉABI. Megállapítást nyert, hogy az elkövetői kör tagjai 2018. és 2021. közötti időszakban, szlovák és cseh gazdasági társaságokon keresztül a közösségből szereztek be elektronikai termékeket. A beszerzett termékeket egy mesterségesen felépített cégláncolat felhasználásával értékesítették azzal a céllal, hogy a végső haszonélvező cég a láncolatban szereplő gazdasági társaságok által kiállított fiktív számlákat levonásba helyezve jogosulatlanul igényeljen vissza mintegy 2,5 milliárd forint összegű áfát. Az okozott kár biztosítására közel 2 milliárd forint összegű vagyont vontak kényszerintézkedés alá. A nyomozást 6 fő gyanúsított vonatkozásában vádemelési javaslattal küldték meg a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Főügyészség részére.¹²⁶

Ismertetek egy más jellegű termékértékesítésre elkövetett MTIC csalást. A korábban említett e-kereskedelem térnyerésével a webáruházak piacán is megjelentek a költségvetési csalások. A NAV pénzügyi nyomozói a Nemzeti Nyomozó Iroda Vagyon-visszaszerzési Hivatalával együttműködve, több bünszervezetet is kiiktattak erről a piacról. A szervezetek különálló, de

¹²⁶ NAV Észak Alföldi Bünyügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 2. évfolyam 4.szám, 2023. IV. negyedév

többször egymásra épülve 4,5 milliárdos áfacsalást követtek el. A jellemzően ukrán, szerb és magyar strómanok által jegyzett cégek a Közösségből beszerzett áruk adótartalmát az első belföldi értékesítés után nem fizették meg. Az ügy nyomozásában az Európai Rendőrségi Hivatal (továbbiakban: EUROPOL) szakértői támogatást nyújtott. Összesen 1,5 milliárd forint a lefoglalt és zárolt vagyon értéke.¹²⁷

3.7.3. Keresztbe számlázásos csalás

A keresztbe számlázásos csalási folyamatban egy valós Európai Unió tagállamai közötti beszerzést követően a belföldi értékesítés után a fizetendő áfát csökkentik le úgy, hogy azt fiktív belföldi beszerzési számlákkal (melybe számlagyárak közreműködését is igénybe veszik) és tagállamok közötti értékesítésekkel kiegyenlítik. Az uniós értékesítés helyett (az után nem fizetik meg az áfát, viszont a beszerzéseiket terhelő áfát levonják) az árukat belföldön a feketepiacon értékesítik, vagyis az áfát se számítják fel.¹²⁸

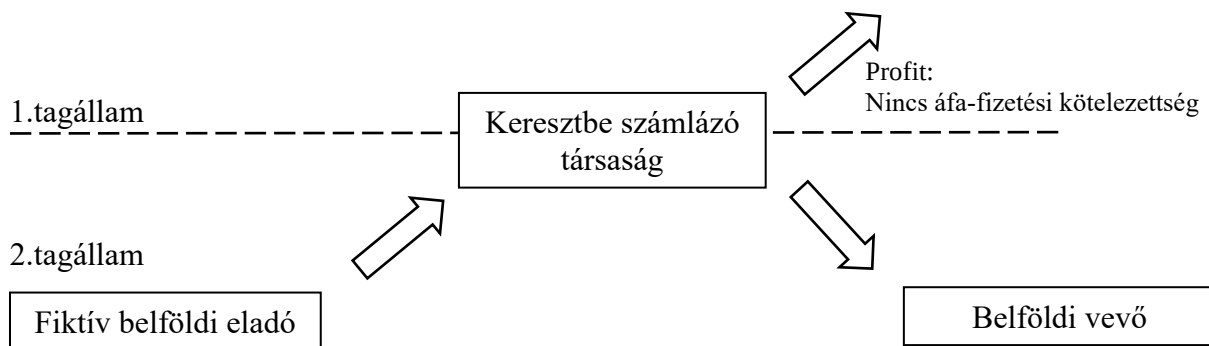
Az 5. ábrán a keresztbe számlázásos csalás folyamatát illusztrálom. Elsődleges célja a csalásmodell kialakításának az adókötelezettséggel járó termékek/szolgáltatások leplezése. A belföldi értékesítés és uniós beszerzés következtében jelentkező áfa fizetési kötelezettségek igyekeznek kiegyenlíteni adólevonási jogot keletkeztető belföldi beszerzésekkel és adómentes tagállamok közötti értékesítéssel. A keresztbe számlázó társaság valójában egy Bróker, aki adómentes termékbeszerzést folytat az 1. tagállamban bejegyzett külföldi partnereitől és ezt a belföldi piacon értékesíti, mely után adófizetési kötelezettsége keletkezik. Szüksége van fiktív belföldi beszerzésekre is azért, hogy az adott időszakban általa felszámított áfa ne váljon egyben fizetendő áfává is.¹²⁹

¹²⁷ Dr. Sors László – Dr. Vankó László – Dr. Zámbo Péter: Tájékoztató, A Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági tevékenységéről, Budapest, 2017., 51.o.

¹²⁸ dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés és elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, doktori értekezés (PPKE JÁK) Budapest, 2015., 74.o.

¹²⁹ dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés és elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, doktori értekezés (PPKE JÁK) Budapest, 2015., 74-75.o.

5. ábra: Keresztbe számlázásos csalás folyamata

Forrás: Saját szerkesztés

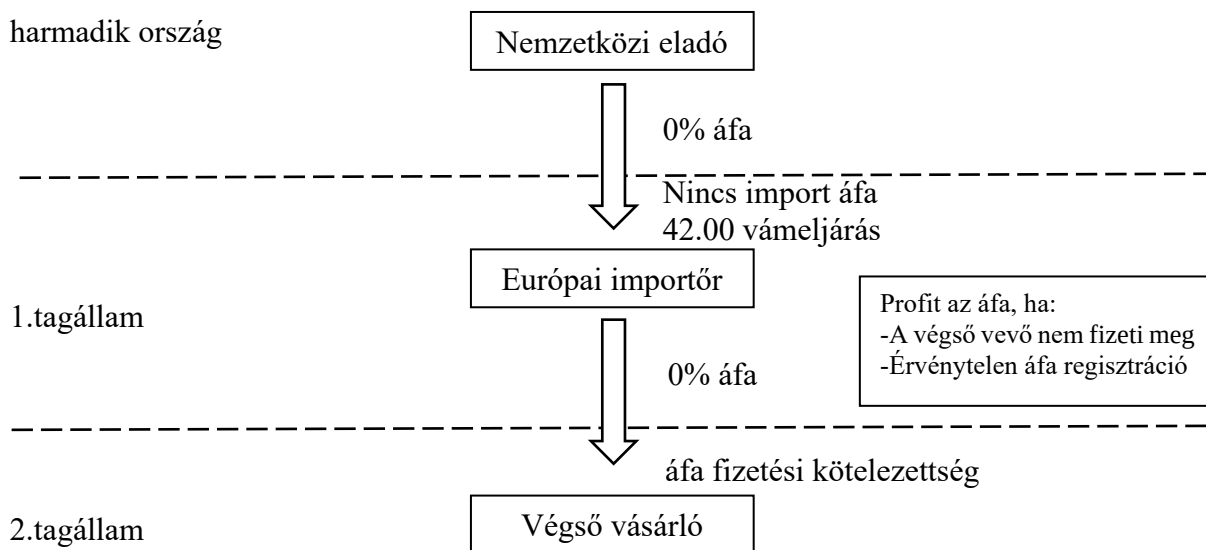
3.7.4. 42.00-ás felfüggesztett vámeljárást érintő csalás

A 42.00-ás vámkezelési eljárás (Közösségi árutovábbítással adómentes termékimport) azt jelenti, hogy harmadik országból a Közösség területére érkezett árut az uniós országban vámkezelik, de a vámfizetéssel párhuzamosan az import áfa megfizetése nem történik meg, hanem azt a forgalomba bocsátás helye szerinti tagállamban fizetik meg. A szállítmányozó vállalkozások által teljesített uniós adatszolgáltatások megtévesztik a VIES rendszert, mivel az jelentős kontrolladat eltérést mutat. Sajnos a rendszer nem zárt, így arra nincs garancia, hogy az okmányokon feltüntetett szabadforgalomba bocsátási helyen valóban megfizetésre kerül az áfa az import után, mint ahogyan arra sincs biztosíték, hogy az áru valóban meg is érkezik a felhasználási hely szerinti másik tagállamba, mivel a Közösségen belül nyomon követhetatlenné válik az áru. Ezért a fentebb leírt vámeljárást alkalmas arra, hogy Missing Traderek által megrendelt árukat vámoztassanak el az Európai Unió bármely országában, majd a belföldi feketepiacon értékesítsék azokat.¹³⁰

A 42.00 vámeljárással visszaélés megvalósulása a következő, melyet a 6. ábra szemléltet. Egy uniós tagállamban bejegyzett Bróker, harmadik országba adómentesen exportálja a termékeket egy cégnek, ami után visszaigényli a költségvetésből a beszerzéseit terhelő áfát. Majd visszaimportálja harmadik országból az európai importőr a termékeket, a 42.00-ás felfüggesztett vámeljárást keretében nincsen import áfa. Egy másik tagállamban lévő céget jelöl meg vevőnek az összesítő nyilatkozatában, illetve a termék rendeltetési helyeként, hogy minél jobban leplezzék a csalási folyamatot, az árut több kereskedőn keresztül értékesítik. Befejezésül az árut eladják egy másik tagállamban lévő Missing Trader társaságnak, aki tovább értékesíti

¹³⁰ dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés és elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, doktori értekezés (PPKE JÁK) Budapest, 2015., 75-76.o.

az árut a Brókernek. Az értékesítés után felszámítja az áfát, de nem fizeti be az államháztartásba. A kör úgy indul újra, hogy a Bróker ismét exportálja a terméket harmadik országba. Másik eshetőség az elkövetők számára az, hogy a behozott terméket a feketepiacon értékesítik az uniós rendeltetési helyük elérése előtt. Ebben az esetben a Missing Trader áfacsalás beszerzési mechanizmusa valósul meg.¹³¹ Tehát az áfacsalási mechanizmusokat nem lehet egymástól teljeskörűen elkülöníteni, mivel párhuzamosan is működnek egymás mellett vagy az egyik típusú csalás magába foglalja a másik típusú csalási folyamatot. Mint az alábbi esetben is a 42.00 vámeljárást érintő csaláson belül megtalálható a hiányzó kereskedős csalás is.

6. ábra: A 42.00 vámeljárással visszaélés mechanizmusa

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Ennek a folyamatnak szemléltetésére szolgál az alábbi kitalált jogeset: Egy nyomozás során mely a fiktíven működő szlovák „Business” s.r.o. ellen indult, a hatóságok feltárták, hogy egy magyar „Vagyon” kft. Közösségen belüli adómentes értékesítésről jelentett adatokat a szlovák vállalkozás felé. Ez okán a magyar hatóság is eljárást indított a „Vagyon” kft. ellen. A nyomozás során kiderült, hogy a magyar társaság fuvarozással foglalkozott és a fiktív szlovák társaságnak is ilyen szolgáltatást nyújtott. A magyar cég által bemutatott iratok szerint a szállított termékek Indiából származtak, melyeknek szállítási eszköze hajó volt és Gdanskban léptették be az Unióba. A termékeket nem helyezték Lengyelországban szabadforgalomba, mivel a felfüggesztett vámeljárás keretében Ausztriában történt a vámkezelés és az import áfa

¹³¹ Fabrizio Borselli: Organised VAT fraud: features, magnitude, policy perspectives in: Banca d'Italia (szerk.) Questioni di Economia e Finanza (Occasional Papers), NR 106, 9-10.o.

megfizetése. A magyar hatóságok a nyomozás során leleplezték, hogy a hajórajjegyzék, amelyet a hajós fuvarozáshoz állítottak ki, a szállított termékek tulajdonjogát nem igazolták. A „Vagyon” kft. a fuvarozást az iratanyag szerint Hollandia-Magyarország között szervezte meg. A közúti szállításokról bemutatott CMR fuvarleveleket¹³², de ezek között nem volt átfedés. Az azonos rakományhoz tartozó CMR-ek egyik példánya szerint az árut Lengyelországban rakodták fel és rendeltetési helye Magyarország volt, míg a másik CMR példány szerint az árut Ausztriában rakodták fel és a rendeltetési helye pedig „Business” s.r.o. szlovák székhelye volt. A nyomozásba több tagállamot is bevonva az ellenőrzés leleplezte, hogy egy magyar személy megbízásából alapították a „Business” s.r.o.-t. Az is kiderült a fuvarozók nyilatkozatából, hogy történt valós gazdasági esemény, viszont a termékeket soha nem szállították Szlovákiába. Az is kiderült, hogy a szállítmányokat senki nem rendelte meg és azokat nem is fizették ki. A termékek valós értékesítési helye Magyarország volt, az árut a hajórajjegyen szerepelt cégek vették át. Tehát megállapítást nyert, hogy a szlovák „Business” s.r.o. céget azért alapították, hogy leplezzék az importbeszerzések után keletkező áfa fizetési kötelezettséget. A nyomozó hatóság azt is kivizsgálta, hogy a termékek valós rendeltetési helye nem Szlovákia, hanem Magyarország, ezért az import áfa megfizetése is Magyarországon történik.¹³³

A 42.00-ás felfüggesztett vámeljárást érintő csalás megelőzése

A 42.00-ás felfüggesztett vámeljárást érintő csalás megelőzése érdekében az uniós szabályok lehetővé teszik a tagállamoknak, hogy meghatározzák a termékimport adómentességéhez szükséges, az adóalany által teljesítendő feltételeket. A magyar jogalkotók ezzel a lehetőséggel élve az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2006. évi LXI. törvény szigorúbb feltételeket írtak elő a korábbihoz képest például, milyen esetben mentesíthető a termékimport az adó alól. A hatályos törvények alapján az importálónak a jogszabályban meghatározott kivételekkel adóbiztosítékot kell nyújtani és azt is igazolnia kell a vámhatóság felé, hogy a termék elhagyta Magyarország vámhatárát. A vámkezeléskor valószínűsíteni kell a közösségen belüli adómentes értékesítést.¹³⁴

Továbbá csökkentené az elkövetések számát a kötelező és egységes garanciarendszer bevezetése a Közösségen belüli tagállamok között, viszont ez uniós szabályozáshoz kötött. Az Európai Bizottság nem támogatja az egységes garancia bevezetését, mivel arra törekszik, hogy

¹³² A CMR fuvarlevél a közúti fuvarozás nemzetközi áru fuvarozási okmánya.

¹³³ Magyar-Áhel Eszter, Netuschill Tünde: A többoldalú ellenőrzés, mint bizonyítási eszköz alkalmazása a magyar adóellenőrzések során, Szak-ma 2012/7-8. 3-4.o.

¹³⁴ Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011., 212.o.

a 42.00-ás eljáráskódú vámeljárást minél egyszerűbb legyen. Ezért továbbra is tagállami döntés maradt a garanciák alkalmazása. Az Unió Vám kódex bevezetése megtartotta az adómentes behozatalt, így ezek után is a tagállamok együttműködésén lesz a hangsúly.

Magyarországon jelentős csökkenést okozott a körhintacsallások, valamint a 42.00-ás felfüggesztett vámeljárást érintő csalások elkövetési számában az EKÁER¹³⁵ rendszer bevezetése. Amely az adóhatóság számára lehetőséget nyújt, hogy a vállalkozások által folytatott fuvarozási tevékenységeket ellenőrizni tudják. A rendszer célja az adóelkerülők kiszűrése, az adózói kötelezettségek kialakítása, megszilárdítása, valamint az áruforgalom átláthatósága. Az EKÁER működése a következő, a jogosult személynek egy központi elektronikus rendszerben kell rögzítenie a fuvarozás megkezdése előtt az arra vonatkozó adatokat (ki a szállító, ki a vevő, hova szállítja, mit szállít és annak értéke). Az adatokat összehasonlítja a rendszer a nemzeti útdíjfizetési rendszerben keletkező adatokkal. Ezek az adatok alapján a hatóság kockázatelemzést végez a fuvarozó cégekre és ha egy társaság kockázatosnak minősül akkor lehetőség van arra, hogy fizikálisan is átvizsgálják a rakományt.

¹³⁵ Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer: A meghatározott árumozgásokat egy központi adatbázisban kell rögzíteni, ahol ezáltal az adóhatóság előtt térben, időben és az adókötelezettségek tekintetében átláthatóan zajlik Magyarország területén az áruforgalom.

4. EREDMÉNYEK ÉS TEENDŐK

Dolgozatom megírása során 2018-tól 2024-ig elemeztem a NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály által számomra megküldött statisztikai adatokat, melyből azt a következtetést vontam le, hogy 2020 óta csökkeni látszik a NAV hatáskörébe utalt bűncselekmények esetszáma, melyet néhány diagrammal, táblázattal be is mutatok. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a kimutatásokban időközben lezárt, de aktuálisan folyamatban lévő ügyek is találhatók.

4.1. NAV bűnügyi szerveinél elrendelt büntetőeljárások száma és értéke

Azon bűnügyek ügyviteli rendszerben aktuálisan megtalálható adatai a nyomozás elrendelési dátuma szerinti bontásban, amelyekhez tartozóan az „ügy fő bűncselekménye” – „miben folyt” – „ütköztetés” mezőben jelenleg a keresett Btk. tényállások (1978. évi IV. és 2012. C. tv. szerinti) szakasz száma van berögzítve. Az elkövetési érték / kár / vagyoni hátrány pontos megállapítása a nyomozás feladatát képezi, amely az esetek jelentős részében nem a nyomozás elrendelésének évében, hanem később kerül véglegesítésre.

A 2. számú diagrammal szemléltetem az alábbiakat. Az általam vizsgált időszakban az látszik, hogy 2018 és 2019 között nőtt a hatáskörös bűncselekmények elkövetési esetszáma, mely 5%-os növekedést jelentett. 2019-től kezdve, egészen 2023-ig csökkent az elkövetési esetszám és 2022-ről 2023-ra ismét növekedést mutatott, ami 394 esetszám emelkedést jelentett. Az ismerté vált bűncselekmények esetszáma közül jól látszik, hogy a költségvetési csalás száma megközelítőleg a fele az összes esetek számának. Mely a 2018-2019-es időszakot kivéve csökkenő tendenciát mutat. 2019-ben volt a legnagyobb 2238 esetszámmal és a tavalyi évben a legalacsonyabb, 1097 esetben indított költségvetési csalás ügyében eljárást a NAV bűnügyi nyomozó hatósága. Ez annak a következménye is lehet, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 58.§ 18. pontja 2020. májusában módosította a jelenleg hatályos Btk.-ban a költségvetési csalással okozott vagyoni hátrány alsó értékhatárát. Módosítás előtt abban az esetben valósult meg költségvetési csalás, ha az elkövetési érték meghaladta a 100 000 Ft-ot, azonban a jelenleg hatályos Btk.-ban ezt az elkövetési értéket 500 000 Ft-ra felemelték. Ezzel a jogalkotó célja, a bagatell elkövetési értékű költségvetési ügyek dekriminalizálása. Továbbá az értékhatár alatt folyamatban lévő ügyeket meg kellett szüntetni – mivel módosítás után a hatályos Btk. már nem rendeli büntetni

- és az újonnan keletkező ügyek nyomozását el se rendelték. A költségvetési csalásnál jogszabály módosítás után az esetszámok visszaesését a diagram jól szemlélteti. A 2020-as évről a 2021-es évre 32%-os visszaesés volt az elkövetési esetszámokban.

Számot tevő az elkövetési esetek száma a csődbűncselekményeknél is. 2021-től növekvő irányvonalat mutat és az 500-as esetszámokhoz közelít. A számvitel rendjének a megsértése és külön nem említett hatáskörös bűncselekmények esetszáma elenyésző az említett költségvetési csalás és csődbűncselekmények számához képest.

2. diagram: Hatáskörös bűncselekmények elkövetési esetszáma

Forrás: A szerző saját szerkesztése. NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.11 és 09.12-i állapot (VAovSZAMLAgyar MUNKA.xls; adójellegűTÁRGYAK spss 2018-2023.xls;) (letöltve:2024.09.14.)

A hatáskörös bűncselekményeknek az elkövetési értéke a megfigyelt időszakban 2018 óta folyamatosan csökken, melyet a 3. számú diagram is szemléltet. 2018-hoz képest a 2023-as hatáskörös bűncselekmények elkövetési értéke már „csak” 20%-a volt a 2018-as bűncselekmények elkövetési értékének, ez 290 milliárd Ft csökkenést jelentett. Az összes elkövetési értéken belül megfigyelhető, hogy a 80-90%-át a költségvetési csalás elkövetési értéke teszi ki. A költségvetési csalás elkövetési értéke is javuló tendenciát mutat, míg 2018-ban 345,9 milliárd Ft volt az értéke, addig a tavalyi évben már „csak” 55,7 milliárd Ft. Ez is a fent említett jogszabály módosításnak a következménye, mivel a NAV nyomozó hatósága erőforrásainak közel felét – a hatáskörös bűncselekmények közül – a költségvetési csalás nyomozása köti le úgy, hogy a büntető eljárási ügyek közel felét ötszázezer forint alatti

elkövetési értékű bűncselekmények teszik ki.¹³⁶ Jogszabály módosítás után ezek a költségvetési csalás nyomozása alatt álló bűncselekmények megszüntetésre kerültek a nyomozó hatóságnál és az új bűncselekmények nyomozását el sem rendelték, ez által már a statisztikai kimutatásba sem kerültek bele a következő években. Így a költségvetési csalás elkövetési értéke a 2020-as évről a 2021-es évre 17% visszaesést mutat.

A csődbűncselekmény, számvitel rendjének megsértése, az előbb nem említett egyéb hatáskörös bűncselekmények elkövetési értéke elenyésző a költségvetési csaláshoz képest.

3. diagram: Hatáskörös bűncselekmények elkövetési értéke

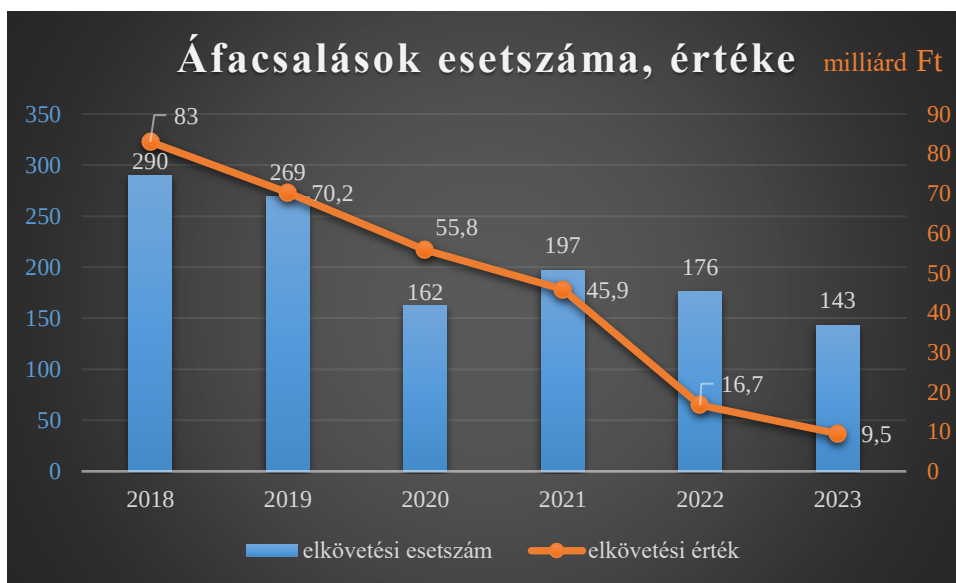
Forrás: A szerző saját szerkesztése. NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.11 és 09.12-i állapot (VAovSZAMLAgyar MUNKA.xls; adójellegűTÁRGYAK spss 2018-2023.xls;) (letöltve:2024.09.14.)

Az adatokból láthatjuk, hogy az előző évekhez képest az ügyek száma és az elkövetési érték is csökkent. Ennek egyik oka, hogy a felszámolóktól, valamint a bevételi szakterületről is kevesebb számú feljelentés érkezett be, a törvény módosítás miatt. Másik oka, hogy ezekben a statisztikai adatokban is már megjelenik a bűnügyi szakterület által céltudatosan követett stratégia eredménye. A konzekvensen követett stratégia kettős célja: egyrészt a szervezett bűnözői csoportok célirányos felszámolására törekvés, másrészt a felderítők és nyomozók munkájával – bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megszakítása - kevesebb kár érje a költségvetést.

¹³⁶ 2020. évi XLIII. törvény indokolás a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez, általános indokolás

A 4. számú diagrammal szemléltetem az áfacsalások esetszámát és értékét a költségvetési csaláson belül. A 2018-2023-as időszakban a költségvetési csalással elkövetett bűncselekmények közel 14-15%-át áfára vonatkozóan követték el. Az áfacsalások értéke megközelítőleg 24-25%-a a költségvetési csalás elkövetési értékének. Az áfacsalások száma 2018-ról 2023-ra a felére csökkent, mely számszerűsítve 290 ügyesetről 143 esetre csökkent. 2018-tól 2020-ig csökkent az elkövetési esetszám, majd 2020-ról 2021-re nőtt és az ezt követő években újból javuló tendencia figyelhető meg. Az áfacsalások elkövetési értéke 2018-ban 83 milliárd Ft volt, mely a költségvetési csalásnak 24-25%-át tette ki. A tavalyi évben elkövetett áfacsalások értéke a 2018-as évhez képest 73,5 milliárd Forintot csökkent, így a 2023-as évben az áfacsalások értéke 9,5 milliárd Ft volt, az eddigi évekhez képest jelentős csökkenés figyelhető meg. A legnagyobb változás a 2021 és 2022-es év között volt, ahol 45,9 milliárd Ft-ról 16,7 milliárd Ft-ra változott az áfacsalások értéke.¹³⁷

4. diagram: Áfacsalások elkövetési esetszáma és értéke

Forrás: A szerző saját szerkesztése. NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.11. és 09.12-i állapot (VAovSZAMLAgyar MUNKA.xls; adójellegűTÁRGYAK spss 2018-2023.xls;) (letöltve:2024.09.14.)

A diagram alapján is láthatjuk, hogy az áfacsalások elkövetési esetszáma és elkövetési értéke is csökkenő tendenciát mutat. Melynek háttérében áll a gazdaság fehérítése érdekében bevezetett intézkedések. Az eredmények igazolják, hogy célravezető volt a digitalizáció, a valós

¹³⁷ NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.11. és 09.12-i állapot (VAovSZAMLAgyar MUNKA.xls; adójellegűTÁRGYAK spss 2018-2023.xls;) (letöltve: 2024.09.14.)

idejű adatok előtérbe helyezése és az EKÁER 2015-ös bevezetése. Továbbá csökkentette az áfacsalások esetszámát az adóelkerülés súlyosságához igazított szankciók (2020-as évi törvény módosítás) és az adómorál jelentős javulásának is köszönhető. A feketegazdaság elleni küzdelem tovább folytatódik védve a tisztességesen működő vállalkozásokat és az államháztartást.

4.2. NAV bűnügyi szerveinél elrendelt büntetőeljárások értékhatárainak megoszlása

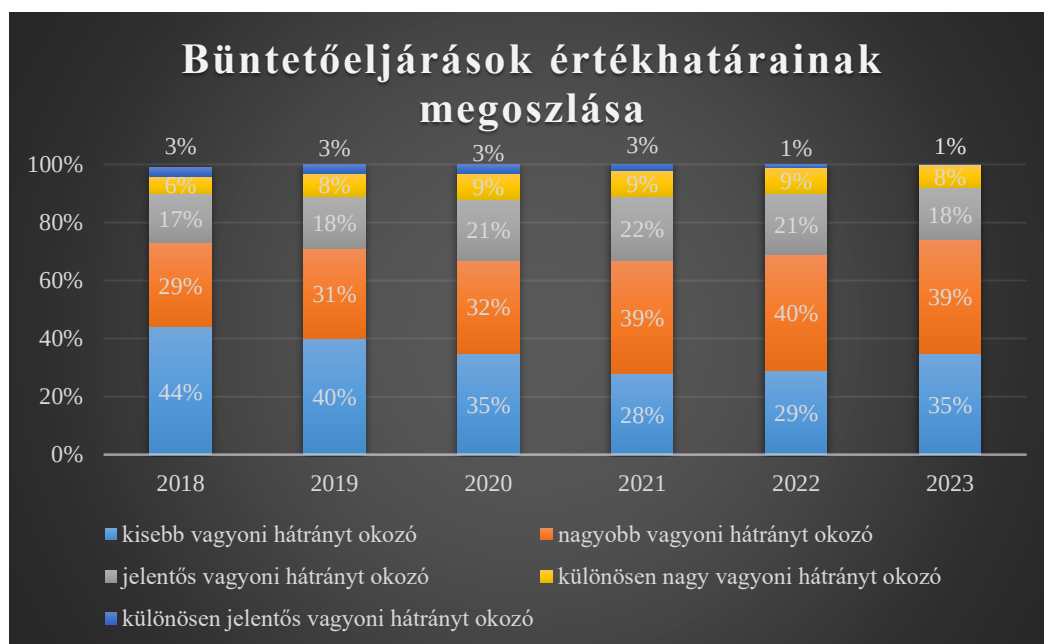
Vizsgáltam a 2018-2023 között „ismertté vált jogsértések” nyilvántartásban aktuálisan található elkövetési értéke alapján a bűnügyek csoportjait a kapcsolódó nyomozás elrendelés éve szerinti bontásban.

A 4. számú diagramon látható a NAV bűnügyi szerveinél elrendelt büntetőeljárások értékhatárainak megoszlása. Már az elején fontosnak tartom megjegyezni, hogy 2020-ban módosította a költségvetési csalás elkövetési érték alsó határát a (2020. évi XLIII. törvény a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról 58.§ 18. pontja). Ez az jelenti, hogy 2020. májusától az 500 001 Ft alatti értékre elkövetett cselekményeket közigazgatási úton szankcionálja a NAV, de ez már nem büntetőjogi kategória. A későbbiekben ennek következményeire is számszerűsítve kitérek. A diagrammon jól látható, hogy a NAV hatáskörébe tartozó egyes bűncselekményeket 70-75%-os arányban kisebb (500 001 Ft alatt) és nagyobb (500 001-5 000 000 Ft) vagyoni hátrányt okozó elkövetési értékekben követik el. A jelentős (5 000 001-50 000 000 Ft) vagyoni hátrányt okozó bűncselekmények az összes bűncselekményeken belül a 17-22%-át teszik ki. A legmagasabb megoszlás 2021-ben volt 22%, amely 591 elkövetési esetszámmal 42,7 milliárd Ft kárt okozott a költségvetésnek. A különösen nagy (50 000 001-500 000 000 Ft) és a különösen jelentős (500 000 000 Ft felett) vagyoni hátrányt okozó bűncselekmények összesen megoszlása 10% körüli, mely 2018-ban 32,8 milliárd Forintot jelentett és 2019 óta folyamatosan csökken. 2023-ban a különösen nagy és a különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó elkövetések értéke 6,7 milliárd Ft volt.

A diagram szemlélteti, hogy 2018-tól 2021-ig csökkent az 500 001 Ft alatt elkövetett bűncselekmények értékének a megoszlása, a 2021-es évben a jogszabály módosítás miatt jól látható, hogy a százalékos megoszlás nagy mértékben csökkent, mivel az 500 001 Ft alatt elkövetett költségvetési csalások megszüntetésre kerültek. Az 500 001 Ft alatti szabálysértések elkövetési értéke 2018-ban 160,3 milliárd Ft volt. 2021-ben ez az érték 54,3 milliárd Ft és 2023-

ra több, mint a felére 26,04 milliárd Ft-ra csökkent.¹³⁸ Az elkövetési érték csökkenésének háttérében állhat egyrészt az adómorál javulása másrészt, pedig a Nemzeti Adó- és Vámhivatal visszaélések elleni fellépése retorziós eredménnyel van az elkövetőkre és az új jogszabályi módosítás hatással van arra, hogy mivel nőtt az elkövetési érték alsó határa, a felszámolóktól és a bevételi szakterületről is kevesebb feljelentés érkezik be a nyomozókhoz. Ezzel csökken a nyomozók büntetőeljárásainak a száma, így nagyobb koncentráció összpontosul a jelentős vagyoni hátrányt okozó bűncselekmények felderítésére.

5. diagram: A hatáskörös büntetőeljárások értékhatárainak megoszlása

Forrás: A szerző saját szerkesztése. NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.12-i állapot (NEOSTAT_ism_20240912_2018-2023.xlsx) (letöltve:2024.09.14.)

4.3. Szervezetten elkövetett bűncselekmények száma

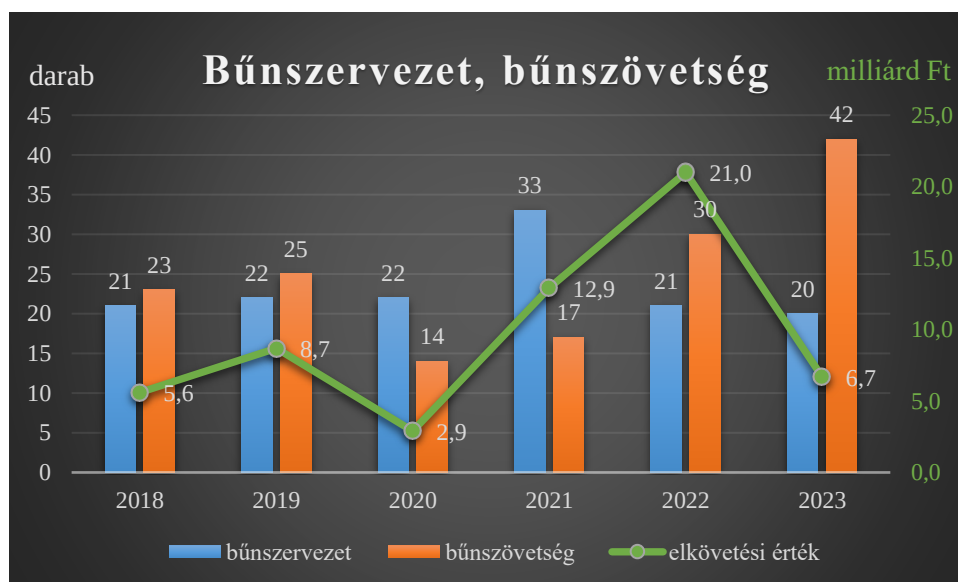
Azon bűnügyek ügyviteli rendszerben aktuálisan megtalálható adatai a nyomozás elrendelési dátuma szerinti bontásban, amelyekben bünszervezetben / bünszövetségben történő elkövetésre hivatkozó gyanúsított kihallgatás történt. A szervezett elkövetést meghatározó gyanúsított kihallgatásra az esetek többségében nem a nyomozás elrendelésének évében kerül sor. A NAV

¹³⁸NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.12-i állapot (NEOSTAT_ism_20240912_2018-2023.xlsx) (letöltve:2024.09.14.)

bűnügyi szervei által folytatott nyomozások időtartama a nyomozati szakasz befejezéséig jelenleg átlagosan kb. 2,5 év.

A bűnszervezetben és bűnszövetségben elkövetett hatáskörös bűncselekmények számát és az általuk elkövetett elkövetési értéket az 5. számú melléklet szemlélteti. A legtöbb bűnszervezetben és/vagy bűnszövetségben elkövetett bűncselekményt költségvetési csalásra követik el. A diagrammon látható, hogy a legtöbb bűnszervezetben és bűnszövetségben történő elkövetésre hivatkozó gyanúsított kihallgatás a tavalyi évben történt 62 esetben, viszont a szervezett bűncselekmények elkövetési értéke 2022-ben volt a legtöbb, 21 milliárd Ft. A bűnszervezetben és bűnszövetségben elkövetett bűncselekmények miatt a legkevesebb gyanúsított kihallgatás 2020-ban volt, 36 alkalommal. Az okozott vagyoni hátrány is ebben az évben volt a legkevesebb, közel 2,9 milliárd Ft.¹³⁹

6. diagram: Bűnszervezetek és bűnszövetségek

Forrás: NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, VIR 8sz. mellékletek (BP-2024-36 M8.xls)
 Robotzsaru 2024.09.12-i állapot (NEOSTAT_ism_20240912_2018-2023.xlsx és NEOSTAT_büfs_2015-20240912.xls) (letöltve: 2024.09.15.)

A Bűnügyi Főigazgatóság egyik fontos céljául tűzte ki azt, hogy felszámolja a szervezeten és jellemzően költségvetési csalással megvalósított, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó bűncselekményeket elkövető bűnözői csoportokat, amelyek a társadalomra fokozottan veszélyesek és a gazdasági jelentőségű profitszerzésben érdekelték. A statisztikai adatok többek

¹³⁹ NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, VIR 8sz. mellékletek (BP-2024-36 M8.xls) Robotzsaru 2024.09.12-i állapot (NEOSTAT_ism_20240912_2018-2023.xlsx és NEOSTAT_büfs_2015-20240912.xls) (letöltve: 2024.09.15.)

között igazolják az alapos operatív munkát, valamint a befektetett többlet erőforrás megtérülését.

4.4. Termékkörök, amire a költségvetési csalást elkövetik

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal bünyügyi szervei által folytatott büntetőeljárások kapcsán nem elvárás és nem minden esetben kötelező annak rögzítése, hogy a bűncselekményt milyen tárgyra követik el, mivel ez a bűncselekmény bizonyítása kapcsán nem feltétlenül releváns, így pontos statisztika nem áll rendelkezésre. Tekintettel arra azonban, hogy korábbi bünyügyi elemzések rámutattak arra, hogy egyes termékkörök kapcsán nagyobb számban követnek el (akár szervezeten is) bűncselekményt, a kiemelt kategóriába tartozó termékeket érintően a NAV Bünyügyi Főigazgatósága informatikai rendszerében, kizárólag a költségvetési csalás bűncselekmény kapcsán folyamatos az adatgyűjtés.

Ennek alapján az elmúlt 5 év átlagait figyelembe véve a monitorozott termékkörök közül gyakran érintettek a használt gépjárművek 29%, mezőgazdasági termények 11%, számítástechnikai 7% és elektronikai eszközök 8%, valamint egyéb élelmiszerek 6%. A fentiekén túl külön kategóriát képvisel az illegális dohány és cigaretta, amely kereskedelmének visszaszorítása érdekében külön munkacsoport működik, így ez a kategória kiemelést érdemel. A szervezeten elkövetett költségvetési csalás bűncselekményekben érintett szolgáltatások közül kiemelhető a számlagyári tevékenység, az építőipari tevékenység, az őrző-védő tevékenység és a munkaerőközvetítés.

2018 és 2023 között felderített költségvetési csalások megoszlása, a hozzájuk kapcsolódóan rögzített termékkörök (elkövetési tárgyak) és a bűncselekmények darabszáma alapján.¹⁴⁰

¹⁴⁰ NAV Bünyügyi Főigazgatóság Bünyügyi Stratégiai Főosztály – Bünyügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.16-i állapot (ERZAügy_esemény2018_2023.xlsx) (letöltve: 2024.09.17.)

7. diagram: Termékkörök (elkövetési tárgyak) 5 éves átlaga

Forrás: A szerző saját szerkesztése. NAV Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.16-i állapot (ERZAügy_esemény2018_2023.xlsx) (letöltve: 2024.09.17.)

4.5. A költségvetési csalás bizonyítási lehetőségei

Az általánoshoz képest a költségvetési csalás felderítésekor, valamint bizonyításakor nagy hangsúlyt kap a bizonyítási és krimináltaktikai eszközök. Sok esetben nem könnyű a költségvetést károsító bűncselekmények bizonyítása, az is nehezíti a helyzetet, hogy a terhelt védekezésének ellenőrzése érdekében széleskörű okirati és szakértői bizonyítást kell lefolytatni. Nagy jelentőséggel bírnak ezekben az ügyekben az okiratok és a szakvélemények, de a terhelti és a tanúvallomás is releváns adattal szolgáltatathat a bizonyítás során. A bizonyítási eljárások közül nagy szerepe van a *kutatásnak*, hiszen ezen eljárási cselekmény során a hatóság lefoglalhat olyan okiratokat, mely az adójogviszony tekintetében lényegi információkat tartalmaz. Meghatározó eljárási cselekményként szolgál a *szembesítés* is, mely a különböző vallomások feloldásának perjogi eszköze, továbbá a *szakértők párhuzamos meghallgatása* is relevanciával bír. Ennek során – melyre általában a bírósági tárgyaláson kerül sor - a szakvélemények között fennálló eltéréseket tisztázzák.

A nyomozásra és a bíróság ténymegállapító tevékenységére is nagy hatással vannak a tárgyasult formában megjelenő *adathordozók*, *okiratok* és *bizonyítékok*, továbbá az ezeket vizsgáló *szakértői vélemények*. Ez azzal magyarázható, hogy a terhelti cselekvőséget elsősorban az adóalanyok könyvelésére vonatkozó okiratok, illetve az adóhatósági okiratok, az

adóbevallással, az adó visszaigényléssel és visszatérítéssel kapcsolatos, valamint az adó végrehajtási, felszámolási és a cégiratok tanúsítják rendszerint a legpontosabb formában. Ezen nagymennyiségű számszaki adatot tartalmazó okiratok szakértői ellenőrzése sok esetben nélkülözhetetlen, hiszen a már idézettek szerint az adózási kötelek megszegésének, valamint az adóhiány számításának konkrét feltárása olyan különleges szakértelmet igényel, amellyel a hatóság tagjai általában nem rendelkeznek. Másrésről a szakvélemény a terhelti vallomásnak is tárgyilagos, hiteles kontrollja lehet mely vagy megerősíti a vádat, vagy épp ellenkezőleg, mentő körülményt tárhat fel. A *terhelt vallomását* „a bizonyítékok királynőjének” tartják, mivel egyedül a terhelt az, aki közvetlen információval rendelkezik a megtörtént bűncselekményről, annak elkövetési módjáról, az elkövetési részesekről és sok más, a büntetőjogi felelősség megállapításával kapcsolatos releváns adatról.¹⁴¹

¹⁴¹ Háger Tamás: A költségvetési csalás pénzügyi, anyagi jogi és bizonyítási alapjai, különös tekintettel a terhelt vallomására. Tanulmány. In: Jogelméleti Szemle 2014/1. szám. 32-34. oldal

ÖSSZEFOGLALÁS, KONKLÚZIÓ

Összegzésképp elmondhatom, hogy törekedtem arra, hogy teljeskörűen bemutassam a számlagyárak és a nemzetközi áfacsalások jellemző elkövetési módjait, továbbá a hatóság erre adott válaszait, melyet statisztikai adatokkal és jogi esetekkel igyekeztem kellő módon szemléltetni és érdekesebbé tenni.

Kutatásom során bebizonyosodott számomra az a tény, hogy hazánkban valóban csökken az áfacsalások esetszáma és ezzel párhuzamosan az elkövetési érték is. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal visszaélések elleni fellépése, új törvényi szabályozások (2020. évi módosítás a költségvetési csalás elkövetési érték alsó határának 100 000 Ft-ról 500 000 Ft-ra felemelése), valamint a különböző áruforgalmat ellenőrző rendszerek bevezetése (EKÁER) visszatartó hatással bír az elkövetőkre nézve melyet a 4. számú diagramon is szemléltettem. Az áfacsalások elkövetési esetszáma 2018 és 2023 között a felére csökkent, az elkövetési érték pedig megközelítőleg 87%-kal (!) redukálódott. Ennek ellenére a dolgozatom elején feltett hipotézis nem igazolódott be, mivel mégsem vonhatjuk le azt a következtetést, hogy belátható időn belül teljesen el fog tűnni ez a jelenség. Igaz, hogy a hatóságok hatékonyan próbálnak ezen jogsértő cselekmények ellen tenni, de nem dőlhetünk hátra, mindig lesznek olyan személyek, akik a jövedelemszerzés eme illegális és könnyebb módját választják. A helyzet normalizálásáig a hatóságoknak folyamatosan alkalmazkodnia kell az áfacsalók leleményességéhez, amely folyamatos modernizálással is jár, hiszen a hatóság nem teheti meg, hogy nem korszerűsíti módszereit, eszközeit, mert akkor alul maradna a „csalók elleni harcban”.

A dolgozat megírása során elemeztem, értékeltem a beszerzett adatokat és információkat, valamint ezekből következtetéseket is sikerült levonnom és arra jutottam, hogy a számlagyárakat és a nemzetközi áfacsalásokat tovább kell szorítanunk, mivel ezek a jogsértő cselekmények továbbra is súlyosan károsítják a költségvetést. Az általam tapasztaltak alapján erre három főle lehetséges megoldást látok. Az egyik lehetséges alternatíva az, hogy ha az Európai Unió által alkalmazott adókat és vámokat oly módon lehetne szabályozni, illetve összehangolni, hogy az adómértékek, áfakulcsok és vámok között ne legyen ekkora eltérés. Sajnos erre a közeljövőben nem látok reális esélyt, mivel nehéz találni egy olyan „arany közép utat”, amely minden uniós tagországnak gazdaságilag megfelelő lenne, ezért a jövőben is marad az Európai Unió keretszabályozása.

Véleményem szerint az is megoldásként szolgálna, hogy ha szigorúbb módon, modernebb eszközökkel történne a belső határforgalom ellenőrzése. Gondolok itt például arra, hogy

kötelezővé tenném a személyautók, mikrobuszok, kamionok röntgenvizsgálaton történő áthaladását. Például az informatikai termékeket sok esetben nem kamionnal szállítják, hanem mikrobuszal, amelyek kívül esnek a röntgenes vizsgálaton, így önmagában az EKÁER sem célravezető, ugyanis a mikrobuszos szállítás nem képez bejelentési kötelezettséget.

Alternatívaként szolgálhatna az is, hogyha a NAV a Magyarországon nyilvántartott összes vállalkozásnak kiküldene elektronikusan egy olyan tájékoztatót, melyben arról tájékoztatná a cégeket, hogy szerződéskötéskor, mire figyeljenek, milyen adatokat tudjanak meg a partner cégekről, hogy ne kerüljenek bele egy áfacsalási láncolatba. Továbbá ismertetni kellene velük azt is, hogy rendelkezésükre állnak nyilvános információk más magyar és az unióban bejegyzett cégekről is, mely elérhető számukra a www.e-cegjegyzek.hu, www.nemzeticegtar.hu és a <https://e-justice.europa.eu/> oldalon. Gyakorlati időm alatt a korábban már említett raktározó cégnél végzett kutatás során hangzott el az a kérdés az ügyvezetőtől, hogy milyen megelőző információkat tudjon meg szerződéskötés előtt a partnerről, hogy ne történjen meg vele még egyszer az, hogy egy áfacsalási láncolatba belekerüljön. Munkatársaim kifejezetten a fentebb leírtakat tanácsolták számára.

Végezetül elmondható, hogy kutatásom során alátámasztást nyert, hogy a NAV és ezáltal a költségvetés komoly pénzeszközöket fordít a felderítés hatékonyabbá tételére, technikai fejlesztésére, ami nem minden esetben kap pozitív megítélést a média, ezáltal az állampolgárok szemében. Arra valószínűleg nem gondol a társadalom, hogy a nemzetközi áfacsalások során, az elkövetők nagyságrendileg nagyobb károkat okoznak a költségvetésnek, mint amennyibe a fejlesztések kerülnek.

Soraimat egy idézettel zárnám:

„A pénz teljesen meg tudja változtatni az életed főleg akkor, ha rájönnek, honnan szerezted...”

(anonim)¹⁴²

¹⁴² http://blog.xfree.hu/myblog.tvn?n=horvathnemagdi&pid=187385&blog_cim=B%F6lcsess%E9gek
(letöltve:2024.09.11.)

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált szakirodalom:

1. Arnold Mihály: Ma már holnap van, A magyar gazdaság és a Vám- és Pénzügyőrség, VIVA Média Kiadó, 2002.
2. Aszalós Andrea (szerk.): Pénzügyi nyomozók 1999-2019 Nemzeti Adó- és Vámhivatal Budapest, 2020.
3. Blaskó – Hautzinger – Madai – Pallagi – Polt – Schubauer: Büntetőjog Különös Rész II. Rejtjel Kiadó, Budapest – Debrecen, 2015.
4. B. Mátyus Gyöngyi, Bori István: Történelem érettségi témavázlatok II. Emelt szint Kiadó: Amtak Bt., Budapest, 2016.
5. Christián László: Adó- és vámigazgatás In: Lapsánszky András: Közigazgatási jog I., Kiadó: Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016.
6. Dr. Angyal Pál: A magyar büntetőjog kézikönyve 8. Adócsalás, Kiadó: Athenaeum Budapest, 1930.
7. Dr. Fodor Balázs Gábor: Az áfa-csalások büntetőjogi megítélésének elméleti és gyakorlati kérdései, In: Prof. Dr. Domokos Andrea: A költségvetés büntetőjogi védelme, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017.
8. Dr. Kecskeméti Gyula: Az adócsalás elkövetési magatartásairól és a csalástól történő elhatárolás körében felmerülő álláspontokról, In: Belovics Ervin-Tamási Erzsébet-Varga Zoltán (szerk.): Emlékkönyv Békés Imre tiszteletére (Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar) Budapest, 2011.
9. dr. Kondorosi András: Egyes kiemelkedő jelentőségű gazdasági bűncselekmények dogmatikai és eljárásjogi megközelítésben, PhD értekezés, Pécs, 2019.
10. dr. Miskolczi Barna: Az európai büntetőjog alternatív értelmezése – büntetőjogi védelem az EU érdekeit sértő csalás ellen, Doktori értekezés, Pécs, 2018.
11. dr. Sólyom Borbála: Az adócsalás és az adóelkerülés elleni harc az európai unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az európai bíróság joggyakorlatára, Doktori értekezés, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Budapest, 2015.
12. Dr. Sors László – Dr. Vankó László – Dr. Zámbo Péter: Tájékoztató, A Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósági tevékenységéről, Budapest, 2017.

13. Dr. Steiner Gábor: A költségvetési csalás bizonyítási kérdései In: Büntetőjogi Szemle X. évfolyam, 2021/1. szám HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2021.
14. Dr. Újhelyi Bence: Bizonyítási nehézségek és bizonyítási teher az adóigazgatási eljárásban és a büntetőeljárásban In: Prof. Dr. Domokos Andrea: A költségvetés büntetőjogi védelme (Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar) Budapest, 2017.
15. Fabrizio Borselli: Organised VAT fraud: features, magnitude, policy perspectives in: Banca d'Italia (szerk.) Questioni di Economia e Finanza (Occasional Papers), NR 106.
16. Háger Tamás: A költségvetési csalás pénzügyi, anyagi jogi és bizonyítási alapjai, különös tekintettel a terhelt vallomására. Tanulmány. In: Jogelméleti Szemle 2014/1. szám.
17. Kormos Erzsébet: Az adócsalásról, Ügyészek lapja 2001. (8. évf.) 6. sz.
18. Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium Joggyakorlat-elemző Csoport 2014.El. II.JGY.1/2. A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának „Az általános forgalmi adó levonhatóságával összefüggő perek gyakorlata” vizsgálata eredményéről készített: Összefoglaló vélemény
19. Lengyel Tibor: A költségvetési bevételek büntetőjogi védelme és annak kihívásai Magyarországon a XXI. században, doktori (PhD) értekezés, Debrecen, 2022.
20. NAV Észak alföldi Bűnügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 2. évfolyam 2.szám, 2023. II. negyedév
21. NAV Észak alföldi Bűnügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 2. évfolyam 4.szám, 2023. IV. negyedév
22. NAV Észak alföldi Bűnügyi Igazgatóság (ÉABI) hírlevél, 3. évfolyam 2.szám, 2024. II. negyedév
23. Magyar-Áhel Eszter, Netuschill Tünde: A többoldalú ellenőrzés, mint bizonyítási eszköz alkalmazása a magyar adóellenőrzések során, Szak-ma 2012/7-8.
24. Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás a költségvetési csalásban. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2011.
25. Molnár Gábor Miklós: Az adócsalás, Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi kar, Pécs, 2011.
26. Ritzlné Kazimir Ildikó: Az áfacsalás alakulása Magyarországon 2006 és 2016 között, Doktori értekezés, Budapest, 2021.
27. Szabó Andrea: A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere 1867-1947., In: Rendvédelem-történeti Füzetek (27. évf. 54. sz.) Szemere Bertalan Magyar Rendvédelmi-történeti Tudományos Társaság, Budapest, 2017.

28. Szabó Andrea (szerk.): Pénzügyi nyomozói kézikönyv, Kiadó: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
29. Szabó Ildikó: Az adómegállapítás jogtörténeti kialakulása és fejlődése, pro publico bono – Magyar Közigazgatás, 2017/1.
30. Tompa Krisztián: Adók gazdasági hatása és a fontosabb adók működési gyakorlata, Kiadó: NKE, Budapest, 2020.
31. Valakovics Lászlóné: Az általános forgalmi adó bevallása, Kiadó: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2010.
32. Vö. Ercsey Zsombor: Általános forgalmi adó. In: Költségvetési szervek gazdálkodása (szerk.: Lilliné Fecz Ildikó). Verlag Dashöfer Szakkiadó, Budapest, 2010.

Felhasznált jogszabályok¹⁴³:

1920. évi XXXII. törvénycikk az államkincstár megkárosítására irányuló büntettekről és vétségekről (adócsalásról)

1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető törvénykönyvéről

1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről

2000. évi C. törvény a számvitelről

2001. évi LI. törvény, a szakképzési hozzájárulásról és a képzési rendszer fejlesztésének támogatásáról

2003. évi CXII. törvény az adózás rendjéről

21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről
1.§ (1)

2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról

2006. évi LXI. törvény egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról

2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról

2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről

2012. évi I. törvény a Munka törvénykönyvéről

2013. évi V. törvény a Polgári törvénykönyvről

¹⁴³ Forrás: <http://net.jogtar.hu>

1. 2020. évi XLIII. törvény a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról
2. 79/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól.
3. A Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi LXIII. törvény
4. A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről OJ L 347, 2006.12.11.
5. A Tanács 2010/45/EU irányelve (2010. július 13.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek a számlázás szabályai tekintetében történő módosításáról HL L 189., 2010.07.22.

Felhasznált weboldalak:

1. Adótani alapfogalmak, <http://penzugysziget.hu/index.php?> (letöltve: 2024.08.07.)
2. Áfacsalás: lohol az EU a pénze után, 2007. április. 25.,
http://hvg.hu/gazdasag/20070425_afacsalas_eu.aspx (letöltve: 2024.08.30.)
3. A számla, nyugta kibocsátásának alapvető szabályai, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2024. https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliranytu/nezen-utana/inf_fuz/rejtett/Informacios-fuzetek---Aktualis/18.-informacios-fuzet---A-szamla-nyugta-kibocsatasanak-alapveto-szabalyai (letöltve: 2024.09.23.)
4. Bukott a könyvelő is, https://nav.gov.hu/sajtoszoba/hirek/Bukott_a_konyvelo_is (letöltve: 2024.08.27.)
5. Drávucz Péter, 2023. július 5. Korlátolt felelősség? Ugyan, akár hajléktalanná is válhat egy kft. ügyvezetője, 2023. július 5., <https://www.economx.hu/belfold/jog-kft-hajlektalan-vagyon-hitel.773660.html> (letöltve: 2024.08.15.)
6. Héhn Miklós: A könyvelők felelőssége, avagy milyen feladatokat láthat el a könyvelő? 2010.11.23., <https://www.rsm.hu/blog/2010/11/a-konyvelok-feelossege> (letöltve: 2024.08.15.)
7. Hogyan felel az ügyvezető a döntéseiért? <https://grossoffice.hu/hogyan-felel-az-ugyvezeto-a-donteseiert/> (letöltve: 2024.08.15.)
8. http://blog.xfree.hu/myblog.tvn?n=horvathnemagdi&pid=187385&blog_cim=B%F6lc%20sess%E9gek. (letöltve: 2024.09.11.)

9. Juhász István: Az adózás története (Jegyzet) 4.
https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (letöltve: 2024.08.06.)
10. Kitöltési útmutató a 2408 jelű bevalláshoz, havi bevallás a kifizetésekkel, juttatásokkal összefüggő adóról, járulékokról és egyéb adatokról, NAV, 2024.
https://nav.gov.hu/nyomtatvanyok/letoltesek/nyomtatvanykitolto_programok/nyomtatvanykitolto_programok_nav/2408 (letöltve: 2024.08.13.)
11. Kitöltési útmutató a 2465 jelű bevalláshoz ÁNYK, NAV, 2024.
https://nav.gov.hu/nyomtatvanyok/letoltesek/nyomtatvanykitolto_programok/nyomtatvanykitolto_programok_nav/2465 (letöltve: 2024.08.13.)
12. Mi a könyvelő feladata és mi nem? <https://www.szamvitelnavigator.hu/2019/03/mi-a-konyvelo-feladata-es-mi-nem.html> (letöltve: 2024.08.15.)
13. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.11 és 09.12-i állapot (VAovSZAMLAgyar MUNKA.xls; adójellegűTÁRGYAK spss 2018-2023.xls;) (letöltve: 2024.09.14.)
14. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.12-i állapot (NEOSTAT_ism_20240912_2018-2023.xlsx) (letöltve: 2024.09.14.)
15. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, Robotzsaru 2024.09.16-i állapot (ERZAügy_esemény2018_2023.xlsx) (letöltve: 2024.09.17.)
16. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Stratégiai Főosztály – Bűnügyi Elemző és Értékelő Osztály, VIR 8sz. mellékletek (BP-2024-36 M8.xls) Robotzsaru 2024.09.12-i állapot (NEOSTAT_ism_20240912_2018-2023.xlsx és NEOSTAT_büfs_2015-20240912.xls) (letöltve: 2024.09.15.)
17. VAT Gap - áfa-rés, https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en?prefLang=hu&etrans=hu#causes (letöltve: 2024.08.23.)

ÁBRAJEGYZÉK

1. Táblázat: Az adók csoportosítása	15
1. ábra: Áfa működési mechanizmusa.....	18
2. Táblázat: Beszámolók típusa.....	33
1. diagram: Vagyonbiztosítás	46
2. ábra: Közösségen belüli termékértékesítés és beszerzés	51
1. kép: Áfarés 2021-ben (millió euró)	54
3. ábra: Körhintacsálás folyamata	57
4. ábra: MTIC csalás modell	66
5. ábra: Keresztbe számlázásos csalás folyamata.....	68
6. ábra: A 42.00 vámeljárással visszaélés mechanizmusa.....	69
2. diagram: Hatáskörös bűncselekmények elkövetési esetszáma.....	73
3. diagram: Hatáskörös bűncselekmények elkövetési értéke	74
4. diagram: Áfacsalások elkövetési esetszáma és értéke.....	75
5. diagram: A hatáskörös büntetőeljárások értékhatárainak megoszlása	77
6. diagram: Bünszervezetek és bünszövetségek.....	78
7. diagram: Termékkörök (elkövetési tárgyak) 5 éves átlaga	80